
MED GRØNLAND SOM LEKEPLASS
IDENTITETSPROSESSER, HÅNDBLING OG UTFORSKING AV GRENSER BLANT
MINORITETSUNGDOM

Rikke Alvilde Borg

Masteroppgave, Institutt for Sosialantropologi

Universitetet i Bergen

Juni 2014

SAMMENDRAG

Jeg gjennomførte feltarbeid i Oslo på Grønland og Tøyen våren 2013. I denne perioden oppholdt jeg meg på to ulike ungdomstilbud, samt at jeg noen ganger ble med ut i gatene, enten om det var for å gå på butikken, for å spise, eller bare for å gå og se på bylivet. Jeg observerte informantene mine, som besto av en stor gruppe ungdommer som benytter seg av fritidstilbudene. Noen ungdommer observerte jeg bare på avstand uten noe særlig interaksjon, noen ungdommer var jeg jevnlig i kontakt med, mens et fåtall av ungdommene fikk jeg veldig god kontakt med og som jeg tidvis har kontakt med den dag i dag. Informantene mine er minoritetsungdom mellom 15 og 25 år, noen har bodd i Norge så lenge de kan huske, mens andre har ikke vært i Norge i mer enn et år.

Under feltarbeidet observerte jeg hvordan ungdommene utforsker egen identitet i møte med de andre ungdommene, samt hvordan de tester grenser og hierarkier seg imellom og hvordan de som gruppe forholder seg til ungdomstilbudene. Jeg har i lys av blant andre Goffman, Hirsch og O'Hanlon sett på hvordan ungdommenes former for skuespill eller opptredener og lek (play), og hvordan dette er praksiser som er en viktig del av ungdommenes identitetsskapelse. Videre har jeg også sett på hvordan ungdommene aktivt tar i bruk steder og skaper egne sosiale arenaer og rom hvor de innenfor disse sfærene utforsker grenser både i forhold til sine egne private sfærer, og de lover og regler som måtte gjelde innenfor denne sfæren, pluss at de utforsker sin egen identitet i lys av majoritetens stereotypier.

I siste del av denne oppgaven har jeg også forsøkt å rette søkelyset mot hvordan ungdomssentrene som representanter for det etnisk norske majoritetssamfunnet, fungerer som en arena for integrering, men at det også i enkelte tilfeller står i fare for å bli oppfattet som assimilering. Videre har jeg også sett på hvordan de ytre omstendighetene på Grønland og Tøyen i variert grad blir oversett, både av ungdommene og andre beboere i området, men også av mennesker som bor i andre bydeler, politikere og av majoritetssamfunnet generelt. Helt til slutt avslutter jeg med å stresse viktigheten av antropologers deltagelse i den politiske debatten i samfunnet. Og videre hvordan vår faglige dybde innenfor våre etnografiske felt må i større grad ta del i samfunnsdebatter for å bygge bro og skape en bredere forståelse av "de andre".

TAKK

Å gjennomføre et feltarbeid og å skrive en masteroppgave er krevende, og det krever 100% fokus. Dessverre fikk ikke denne oppgaven bestandig min fulle oppmerksomhet, av ulike årsaker, det er derfor en helt ubeskrivelig følelse at jeg etter et ekstra år kan levere en oppgave jeg kan stå inne for. De siste tre årene har vært utrolig krevende, og uten støtte fra de rundt meg hadde denne oppgaven aldri sett dagens lys. Det er flere som fortjener en helt spesiell takk.

Den største takken går til min veileder Lars Gjelstad. Takk for at du viste interesse og engasjement for mitt valg av tema. Takk for jevnlig oppfølging og oppmuntring, for gode samtaler, for grundig veiledning og kommentering på oppgaven. Mest av alt, takk for tålmodighet, for forståelse og for trøst og gode ord når jeg har vært fortvilet, trist og lei.

Videre vil jeg takk min kjære mann, Didrik. Takk for støtte, for at du alltid har hatt troen på meg og for at du nektet å la meg gi opp. Takk for at du er så jordnær og beholdt roen når jeg mistet den, og for at overlevde mine humørsvingninger. En ekstra takk for at du hjalp meg med å huske på hva som virkelig er viktig her i livet.

Sist vil jeg takk mine foreldre, min søster og mine svigerforeldre, som aldri var i tvil om at dette var noe jeg ville klare å gjennomføre, og som har bidratt med uendelig mye hjelp i form av hundepass, matlaging, hagestell, husstell, støtte og omsorg. Uten dere hadde huset stått i ruiner og jeg hadde vært utsultet i de periodene Didrik tok med seg fiskestanga og flyktet til skogs da skrivingen sto på som verst.

INNHALDSFORTEGNELSE

Med Grønland som lekeplass	1
Sammendrag.....	2
Takk.....	3
Innholdsfortegnelse.....	4
Kapittel 1.....	6
Introduksjon.....	6
Tidligere forskning i Norge	8
Problemstilling	11
Analytiske Perspektiver.....	12
Ungdomsantropologi	14
<i>Birmingham-tradisjonen</i>	<i>14</i>
<i>Subkultur</i>	<i>16</i>
<i>Subkultur som makt eller motstand.....</i>	<i>18</i>
<i>Skapelse av sosiale arenaer</i>	<i>19</i>
Hjemmeblindhet	21
Grønland	23
Metode.....	25
Mitt bidrag.....	28
Kapittel 2	30
<i>Når jeg blir stor skal jeg bli Norges rikeste mann!</i>.....	30
Gatas hierarkier.....	32
"Jeg vil ikke være på lag med deg da!"	35
<i>Kunnskap er makt.....</i>	<i>38</i>
"Idiot!"	39
"Jeg skal bli Norges rikeste mann!"	42
Gatekapital på ungdomssentrene.....	46
"Det er flaut å stoppe og hilse på dem"	47

Klesstil som prestisje	49
Vold utenfor sentrene	51
"Du ville aldri slått din egen søster!!"	52
Kapittel 3.....	56
"What's up, Bitch! Kom ned hit da, Hore!"	56
Jentenes fritidstilbud	57
"Ta deg turen hit da, hore!"	58
På tvers av sfærer	61
Sharmas selvtilskrivelse	64
Helgens festligheter	65
Trakasserende slektinger	68
"De skylder på religionen sin"	69
Fra den private til den offentlige sfære.....	73
Kapittel 4.....	76
Med Grønland som lekeplass	76
Ungdomssentrene som arena.....	78
Mediebildet.....	81
<i>Utøya 22.juli.....</i>	<i>85</i>
Med Grønland som lekeplass.....	87
<i>Habitus.....</i>	<i>89</i>
<i>Antropologisk deltagelse i samfunnspolitiske debatter</i>	<i>92</i>
<i>En lekeplass, bokstavelig talt.....</i>	<i>93</i>

KAPITTEL 1

INTRODUKSJON

En gjeng med gutter står samlet rundt et lite kafebord på et ungdomssenter på Grønland i Oslo. På bordet ligger det et ludobrett og rundt det er det fire spillere. Flere gutter sitter og står rundt og følger spent med på spillets gang og på hvem som kommer til å gå ut som taper og hvem som kommer seirende ut. Guttene spiller par-ludo, en ny vri på det originale spillet. Her handler det om å være på lag, men det er ikke hvem som helst man kan være på lag med. Presset er stort, og når spillet nærmer seg slutten stiger spenningen i takt med lydnivå og skjellsord rettet mot motspiller. Skjellsordene er ofte overfladiske og uten betydning, men sitter man rundt bordet med feil person kan ordene brått ha fått en helt ny mening.

Hvor går grensen mellom vennskapelige kommentarer, kategoriseringer og rasistiske ytringer, og hvordan forhandles disse grensene? Er behovet for å plassere seg selv og andre en differensierende prosess, eller kan systematisk ordning av forskjell forstås som uttrykk for fellesskap? Dette er spørsmål masterstudenten Ingvild Endestad stilte i sitt bidrag til boken *Den Globale Drabantbyen* (2012), og det er spørsmål jeg vil ta med meg videre i studie av ungdommer på Grønland og deres identitetsskapende prosesser. Denne masteroppgaven er basert på et feltarbeid fra januar til juni 2013. Episoden jeg beskriver ovenfor er ikke av de sjeldne, og det var ungdommenes måte å uttrykke seg på, både verbalt og fysisk som fanget interessen min og som gjorde at disse ungdommene fikk mitt hovedfokus. Ungdomssentrene på Grønland er et ettermiddagstilbud som er åpent for alle ungdommer mellom 15-22 år, men ungdommene som oppholder seg her er stort sett etnisk minoritetsungdom¹. Bakgrunnen for mitt valg om å fokusere på ungdom på Grønland i Oslo springer opprinnelig ut i fra en interesse for oppvekstsvilkår blant innvandrerungdom på Grønland, og da med spesielt fokus på gjengdannelse og småkriminalitet. Grunnen til at dette er noe jeg interesserer meg for kommer av observasjoner jeg har gjort meg tidligere, hvor ungdommer og rusmisbrukere tidvis benytter seg av samme

¹ På de seks månedene jeg oppholdt meg på de forskjellige ungdomssentrene observerte jeg kun fire etnisk norske ungdommer.

oppholdssteder ute på gata, dette er ikke noe jeg er vant med på den plassen hvor jeg vokste opp, og jeg kunne ikke unngå å tenke at dette er noe som kan være med å åpne dører til et mer småkriminelt miljø. Gode oppvekstvilkår sett sammen med bakgrunnen for hvordan ungdommer havner i småkriminelle miljøer er noe som har interessert meg i mange år. Det var derfor med stor entusiasme at jeg entret Grønland sine gater en kald januardag i 2013. Hva jeg endte opp med å erfare under feltarbeidet overrasket meg på mange måter.

I denne oppgaven ønsker jeg å belyse innvandrerungdommenes identitetsdannelse, tilhørighet og former og uttrykk typisk for ungdommene på de ulike ungdomssentrene. Dette innebærer å se på hvordan ungdommene utforsker sosiale grenser i forhold til familie, venner eller ansatte på ulike institusjoner, og hvilken betydning dette får for utformingen av deres personlige og kollektive identiteter. Det innebærer blant annet ungdommenes ulike måter å oppføre seg på eller ulike måter å snakke til hverandre på. Jeg vil også se på hvordan ungdommer skaper steder og sosiale rom og hvordan disse stedene kan forstås som et resultat av ungdommenes identitetsskapelse. Videre ønsker jeg å utforske ungdommenes evne til å tilpasse seg etter norske normer og regler, og da spesielt de reglene som de har å forholde seg til på ungdomssentrene. For i hvor stor grad kan man si at ungdommen tilpasser seg allerede eksisterende normer og regler slik de tradisjonelle bidragene fra Birmingham-skolen mente? Eller bør man forstå det som at ungdommenes tilpasningsevne i større grad handler om reproduksjon og skapelse av noe nytt, slik sosiologene fra Chicago argumenterte for (Veret-Amit og Wulff, 1995. Thornton, 1995)?

Selv om dette har blitt forsket på innenfor forskjellige fag gjennom årene, mener jeg allikevel at det er et felt som trenger flere bidrag. De bidragene som allerede eksisterer har i større grad vært rettet mot mer generell antropologi eller sosiologi, mens jeg har i denne oppgaven ønsket å rette fokuset mot ungdomsantropologi. Jeg vil i denne oppgaven belyse viktigheten av å forstå ungdommers handlinger som utforskninger, at deres handlinger ikke bare er for moroskyld, men at det hele tiden må bli forstått som kulturell produksjon og sosialisering av personer, som identitetsskapende prosesser. At disse ungdommene også er en del av vår neste generasjon gjør det desto viktigere at denne gruppen forskes mer på. Det vil være nyttig for oss å få en bredere forståelse av de kulturelle praksisene som finner sted på de ulike

ungdomssentrene, og som er viktige for den samtidige utformingen av nye norske væremåter (jfr. Klausen 1984).

TIDLIGERE FORSKNING I NORGE

Ut i fra den litteraturen jeg har kjennskap til, og som jeg har referert til i denne oppgaven, vil jeg si at forskning på innvandrerungdom i Oslo er noe mangelfull. Et av de nyere bidragene til feltet er *Den Globale Drabantbyen – Groruddalen og det nye Norge* (2012). Bak boken er det en stor forskningsgruppe med Thomas Hylland Eriksen i spissen. Boken dekker et bredt område med ulike tematikker, men den gjennomgående ambisjonen er å bidra til en dypere forståelse av det «nye Norge». Boken omhandler ungdom, men også barnehager, skoler, fritidstilbud, idrettsorganisasjoner, og beboere generelt i Groruddalen. Hovedfokuset ligger på debattene om *”flerkulturalitet, friksjon og fellesskap, om klasse og etnisitet, og om å leve i et bymiljø der veien blir til mens man går fordi den felles fortiden er kort og fremtiden lengre”* (Hylland Eriksen m.fl, 2012:12). Dette er temaer som omhandler alle aldersgrupper, og boken gir et innblikk i ulike mellommenneskelige relasjoner i en moderne flerkulturell drabantby som Groruddalen representerer. Flere av bidragene i denne boken vil bli aktuell i mine egne analyser av empirien fra Grønland, der i blant stiller Endestad viktige spørsmål som kan knyttes opp til de ulike prosessene jeg vil presentere i denne oppgaven. Endestad tar også opp viktig tematikk som også vil være relevant for denne oppgaven, blant annet etnisitet som forskjellsmarkør, kategorisering og grensekonstruksjon som er aktuelle temaer blant spesielt guttene jeg har blitt kjent med. Videre er bidraget til Kelly McKowen relevant ettersom han har fokusert på ungdommer og da spesielt ungdomsledere. McKowen argumenterer for at vi må gjeninnføre begrepet *rollemodell* og at dette vil være nyttig for å få et bedre bilde av hvordan sosiale og kulturelle strukturer overføres mellom enkeltindivider. Dette vil bidra til å få et mer detaljert bilde av livet i drabantbyene og hvordan adferdsmønstre overføres og forandres (McKowen i Hylland Eriksen m.fl, 2012).

Katrine Fangen har også gitt ut en bok som er interessant for mitt feltarbeid, *”Identitet og praksis”* (2008). Her gir hun en detaljert beskrivelse av det somaliske miljøet i Norge og hvor mye etnisitet, klasse og kjønn betyr i hverdagen. Et viktig fokus i denne boken er på *”hvilke barrierer norsksomalier møter i form av utstøting fra det norske samfunn (og/eller fra ulike somaliske miljøer i Norge) og fordommer både fra*

andre norsksomalier og fra den etniske majoriteten” (Fangen, 2008:15). Det interessante med boken til Fangen er kapittelet hennes om *Ung identitet, tilhørighet og praksis*. Her får hun frem hvordan unge somalier identifiserer seg selv i hverdagen og at dette varierer fra situasjon til situasjon. Samtidig opplever unge norsk-somalier at på tross av at de selv anser seg selv som mer norsk og ønsker å passe inn i det norske samfunnet og nedtone det faktum at de er somalier, så blir de til stadighet kategorisert som somalier og tilskrevet en etnisk minoritetsidentitet av etnisk norske. Denne problematikken kan være til hjelp for å bedre forstå mine kvinnelige informanter sin oppførsel på «jentekveldene», noe jeg vil ta for meg i kapittel tre. Fangen viser også til Eide og Simonsen sin analyse av mediefremstillingen, og hun påpeker i den sammenheng at flere journalister forutsetter at det er *noe* med alle somalier, og dette er noe som hefter *alle* norsksomalierne, altså nærmere 30 000 mennesker i Norge. Disse forutsetningen kommer av at rundt 30% av artikler som handler om norsksomalier i Norge handler om kriminalitet og er negativt ladet. Artikler om innvandrere generelt, og da spesielt norsksomalier, belyser sjeldent det normale, dagligdagse, flersidige og komplekse, hadde dette vært tilfelle ville de over tid fremstått som mer lik ”oss” (Fangen,2008:14). Viktigheten av journalistene og medias makt til å fremstille en gruppe mennesker negativt bør ikke undervurderes, dette vil jeg komme tilbake til i kapittel 4.

Sveinung Sandberg og Willy Pedersen sin bok *Gatekapital* (2006) er blant de bidragene som på mange måter er mest nærliggende mitt eget feltarbeid. De gikk ute langs Akerselva i over ett år og pratet med et litt marginalisert miljø som hovedsakelig besto av yngre, mørkhudede gutter. De har beveget seg i et området som også mange av mine informanter benytter seg av. Samtidig så blir både Sandberg og Pedersen sine informanter og mine ansett for å være to marginaliserte grupper med mange av de samme utfordringene i livet ute i gatene. Sandberg og Pedersen presenterer med denne boken et nytt begrep, gatekapital, som de hevder vil gjøre det mulig å beskrive og analysere marginaliserte grupper på en ny måte. De gir en dypere forståelse av hvordan ungdommene takler rusmisbruk, vold og de ulike forholdene mellom gata og velferdsstaten. For å styrke teorien rundt gatekapital-begrepet refererer de til blant annet sentrale og klassiske teoretikere som Pierre Bourdieu, William F. Whyte, Paul Willis og Phillipe Bourgois. Begrepet *gatekapital* handler i følge Sandberg og Pedersen om evnen til å utvikle ferdigheter og kompetanse som kreves for å mestre livet på gata.

Begrepet har de utviklet gjennom å se på fire klassiske studier som har fokusert på gatekultur i de siste 50 årene, før de til slutt ser det hele i lys av nyere teori fra Bourdieu (Sandberg og Pedersen, 2006). De viser til Whyte sitt studie hvor det hevdes at sosialarbeiderne ikke får øye på det organiserte sosiale livet, som normer, regler og verdier, blant subkulturene, fordi det for utenforstående forstås som kriminalitet og kaos. Dette er noe som mine informanter også påpeker når jeg på et tidspunkt etterlyser ungdommer som driver med kriminalitet eller rus, at jeg ikke ville finne dem på ungdomssentrene eller ute på gata. Grunnen til dette mente de var fordi jeg ikke er godt nok kjent til å vite hva jeg skal se etter, og fordi ungdommene ikke ønsket å bli sett og derfor gjorde det de kunne for ikke å skille seg ut. Denne kunnskapen om en gatebasert gjengkultur med faste mønstre for hvordan oppføre seg er også noe Whyte peker på blant guttene i sitt eget studie. Whyte peker også på et par viktige grunner til hvorfor disse guttene ikke ble godt nok integrert i storsamfunnet. For det første er guttenes sosiale trening innad i gruppen rettet mot hvordan klare seg i en kriminell verden, og for det andre levde de i et storsamfunn som i utgangspunktet ikke var villig til å integrere dem i det vanlige samfunnet (Sandberg og Pedersen, 2006). Denne problematikken vil jeg diskutere mer i avslutningskapittelet hvor jeg blant annet vil ta for meg hvordan Grønland og Tøyen fremstilles i media og hvordan denne fremstillingen påvirker gutten, både positivt og negativt, noe som også Fangen var opptatt av.

Inger-Lise Lien har gitt ut flere avhandlinger som angår Oslo, Grønland, ungdommer og vold og kriminalitet, hennes arbeid vil dermed være sentral i min analyse. Spesielt interessant er hennes NIBR-rapport fra 2004, *Ubegripelig ung – Kriminalitetsforebygging og gjengbekjempelse i innvandringsmiljøene*. Her var utgangspunktet å forhindre gjengkriminalitet ved hjelp av dypere kunnskap om de ulike etniske nettverkene og deres rolle. Denne rapporten er en slags fortsettelse på en tidligere rapport fra 1998, *Vold og gjengatferd*, som også gir en dypere innsikt i miljøet i Oslo sentrum. Jeg vil allikevel ikke benytte meg av denne rapporten i like stor grad ettersom den fokuserer hovedsakelig på vold og gjenger, noe jeg ikke opplevde i så stor grad, men den er et samarbeid med organisasjonen Ungdom Mot Vold hvor flere av mine informanter også er aktive medlemmer.

PROBLEMSTILLING

Det som er gjennomgående for de øvrige bidragene er det manglende fokuset på ungdomsantropologi som et eget felt. Ungdommer som en del av flere ulike subkulturer, samt hvordan ungdommene ikke nødvendigvis tilpasser seg samfunnets eller foreldrenes allerede eksisterende normer, regler og kulturelle praksiser, men at de hele tiden er skapere av egne sosiale diskurser og gjør dette ved å omforme allerede eksisterende diskurser. På bakgrunn av mitt feltarbeid, hvordan ungdommene opererer gjennom ulike identitetsprosesser, med tanke på de ungdomstilbudene som eksisterer for ungdommer og hvilke verdier som ligger til grunn på disse sentrene, så har jeg valgt følgende problemstilling;

På hvilken måte håndterer og utforsker innvandrerungdom grenser innenfor ulike sosiale arenaer, og hvilken rolle spiller ungdomssentrene i ungdommenes identitetsprosesser?

En gjennomgående tematikk i denne oppgaven vil være identitetsprosesser sett i lys av ungdomsantropologiske perspektiver på ungdoms håndtering av multi-kulturelle virkeligheter. For å svare på problemstillingen vil fokuset være rettet mot hvordan det skapes forbindelser på samme tid som man også jobber med å holde ting adskilt. Jeg vil starte i kapittel 2 med å rette fokus mot guttene på ungdomssentrene og se på hvordan de både opprettholder og transformerer hierarkier og sosiale relasjoner gjennom lek og spill. Her vil jeg også trekke inn hvordan kunnskap om subkulturelle koder kan være en kilde til makt blant disse ungdommene, og jeg vil vise hvordan dette får betydning for dannelsen av prestisje og hierarki på ungdomssentrene. Både hvordan guttene forholder seg til hverandre og til de ansatte på sentrene er en del av guttenes skapelse av personlige og kollektive identiteter. Dette vil også være det sentrale tema når jeg beveger meg videre og retter fokus mot jentene i kapittel 3. Her vil jeg benytte meg av samme analyseperspektiv som hos guttene og se på hvordan jentenes aktiviteter på ungdomssentrene er en del av deres identitetsdannelse. Jentene har på samme måte som guttene det man kan kalle ritualer for å skape anerkjennelse blant de andre i gjengen. Blant jentene kan det virke som at ulikt etnisk opphav spiller mindre rolle enn blant guttene, men behovet for å bli anerkjent og få respekt er det samme blant jentene som hos guttene. Både hos guttene og jentenes identitetsprosesser er ytre faktorer viktige. Med ytre faktorer tenker jeg på skapelse av sted og rom, i tillegg hvordan

ungdommene benytter seg av gjenstander i de sosiale rommene som en form for rekvisitt i sitt rollespill. Det blir derfor viktig å trekke inn sentrenes rolle i denne prosessen, ettersom de ulike ungdomssentrene, samt ulike normer og regler ellers i samfunnet utenfor ungdomssentrenes fire vegger, er en stor del av ungdommenes identitetsprosesser. I forbindelse med denne problematikken mener jeg det vil være fruktbart å rette fokus mot hvordan sted og ulike sosiale arenaer skapes. Til slutt vil det være viktig å reflektere rundt et kjent tema innenfor norsk antropologi, nemlig hjemmeblindhet, dvs. hvilke utfordringer som følger med det å være norsk antropolog i det norske samfunnet. Her er det også flere norske bidragsyttere (Fangen (2008), Eide og Hylland Eriksen (2012), Gullestad (2002), Rugkåsa og Trædal Thorsen (2003)) som alle problematiserer hvordan nordmenn som majoritet og vår kategorisering av minoriteter i samfunnet, på mange måter er med på å hemme minoriteters identitetsskapelse.

ANALYTISKE PERSPEKTIVER

Som nevnt så er det noen gjennomgående hovedtemaer i denne oppgaven som det er hensiktsmessig å gjøre rede for nå i starten av oppgaven. Blant både guttene og jentene er det identitetsskapelse som er i fokus, og ikke bare i forhold til sin egen identitet, men deres identitet og rolle i samhandling med andre, og da spesielt i samhandling med andre ungdommer. Identitet bruker jeg i lys av Richard Jenkins (2008) og boken hans *Rethinking Ethnicity*. Jenkins skiller mellom personlig og kollektiv identitet, men hvor begge er sosiale. I forbindelse med multikulturalitet er dette sentralt for å forstå hvordan man ser seg selv i forhold til de forskjellige menneskene man møter i livet, og hvordan *jeg* møter *meg*. For å forstå dette trekker Jenkins inn argumenter fra Brubaker et.al. (2004), Levine (1999) og Bourdieu (1990) og mener at en måte å forstå etnisitet og hvordan etnisk identitet blir formet gjennom kultur. Med dette mener han at det vår kultur innebærer - språk, kroppsspråk, klesstil, mat og hvordan vi strukturerer våre omgivelser - er noe som eksisterer hele tiden gjennom sosialisering, men som man ikke tenker over. Dette kan forstås som personlig identitet. I møte med andre mennesker rundt oss og hvor vår identitet blir satt på prøve i disse møtene på tvers av skapte grenser, så blir man tvunget til å tydeliggjøre og sette ord på det som vi anser for å være vår kultur, som vi kanskje tidligere har tatt for gitt. Dette må vi gjøre både for oss selv og for andre som prøver å forstå oss, og vi beveger oss da over på kollektiv identitet (Jenkins, 2008:79). Denne prosessen knytter Jenkins opp mot *habitus*-begrepet til

Bourdieu og kaller det den daglige kroppsliggjorte mestringen av kultur. Hvorfor jeg ønsker å trekke inn *habitus*-begrepet og hvorfor jeg mener at dette er relevant i forhold til oppgaven vil jeg komme litt inn på i neste kapittel, men også mer inn på i det siste kapittelet. Videre går Jenkins over på gruppeidentitet, kategorisering og tilhørighet. Jenkins påpeker viktigheten av at vi erkjenner at:

“Ethnic categorization – the identification of others, in contrast to self- and group identification – is fundamental to how ethnic identification, or indeed any kind of identification, works, and that power and authority are completely basic to how categorization works.”

(Jenkins, 2008:3).

Nettopp denne makten og autoritet eller myndighet som Jenkins påpeker er avgjørende i enhver form for kategorisering vil jeg trekke inn som en faktor når jeg i siste kapittel skal se på den norske majoritetens makt til å kategorisere minoriteter på Grønland. Videre, ulike identitetsmarkører som ligger til grunn for gruppedannelser kan være etnisk opprinnelse, nasjonalitet, politisk ståsted, hvilken utdanning eller yrke man har og livsstil. Felles identitetsmarkører som grunnlag for gruppeidentitet og gruppedannelse er relevant å se nærmere på ettersom ungdommene på Grønland også skaper sine felles gruppeidentiteter gjennom identitetsmarkører som de har til felles. Jenkins forslår å skille mellom gruppeidentifikasjon og sosial kategorisering. Mens gruppeidentifikasjon handler om prosesser som skjer innenfor og på tvers av etniske grenser, så skjer sosial kategorisering utenfor og over etniske grenser (Jenkins, 2008:23). Ungdommene er deltakere i flere forskjellige gruppefellesskap, de har tilhørighet flere fellesskap samtidig og de hele tiden er deltakere i komplekse, overlappende og foranderlige fellesskap. Det som ungdommene erfarer er at de ulike sosiale arenaene kommer med forskjellige, og ofte motstridene, krav til hvordan de skal oppføre seg. Så, hvordan takler ungdommene dette? I lys av identitetsskapelse og gruppeidentitet retter jeg fokus mot ungdomsantropologi og begrepet subkultur og teorier rundt dette.

UNGDOMSANTROPOLOGI

BIRMINGHAM-TRADISJONEN

Bidragene til ungdomsantropologien er mange, men innenfor studier på subkulturer er det spesielt Birmingham-skolen og deres senter for samtidskultur som har utmerket seg innenfor feltet (REF). Skolen så på de kulturelle avvikene som man finner i subkulturer, som motstand mot det strukturelle og undertrykkende som de mente eksisterte i kapitalistiske samfunn. Skolen kom med flere metoder, teorier og forskningsområder og har blitt et referansepunkt innfor ungdomsantropologi og subkulturer. Studie av subkulturer var noe som startet allerede på attenhundretallet, men det var først på 1920-tallet at man tok i bruk deltagende observasjon som metode og som senere skulle bli det mest essensielle verktøyet for å avdekke interessante subkulturer. En nevneverdig klassiker som kom med bidrag til oppstarten av deltagende observasjon av subkulturer er den amerikanske sosiologen William F. Whyte. Han studerte ved universitetet i Chicago og kom med *Street Corner Society* (1943), som på mange måter var en forlengelse av studiet til Frederick Thrasher av gategjenger i 1927. Whyte skrev om den italienske gettoen i Boston og hvordan organisert kriminalitet er et resultat av høy arbeidsledighet og store sosiale problemer, men at man på tross av dette kunne finne organisasjon og struktur er det som utenfra kunne oppfattes som kaos. Det essensielle ved den såkalte Chicago-sosiologien var at man ikke så på guttenes gjengkultur som et resultat av mangel på integrasjon eller fravær av regler, men at organisering av gjenger og marginaliserte grupper er grupper som kun bryter med våre forståelser av kaos (Sandberg og Pedersen, 2006). For å forstå guttenes prosesser må man derfor legge til side de forestillingene man har om hva som er rett eller galt, orden eller kaos, og forstå guttenes prosesser i lys av deres egne forestillinger om orden. På denne måten kan man også se at det ikke er mangel på integrasjon i samfunnet som er problemet, men at man ikke har forstått at guttene har omformet og skapt egne diskurser og at de aktivt tar i bruk rom, men ut ifra deres eget utgangspunkt og gjennom egne kulturelle prosesser. Disse kulturelle prosessene kan forstås som en form for tilpasning til storbyens struktur.

Learning to Labor av Paul Willis (1977), en av klassikerne innenfor Birmingham-tradisjonen, blir ofte referert til når det er snakk om subkulturer og er en av dem som er inspirert av Whyte. Willis er en britisk sosiolog som har gjort feltarbeid blant

arbeiderklassen i Storbritannia og så på hvordan arbeiderklassesønner tar et aktivt valg når de skaffer seg en arbeiderklassejobb, at dette er en slags motstandsbevegelse hvor guttenes handlinger har som hensikt å provosere. Samtidig så mener Willis at guttenes motstand innebærer mer enn provokasjon. Guttene 'avslører' den liberale ideen om meritokratiet, at alle har like muligheter til å gjøre karriere, samt at de også viderefører etablerte verdier i arbeiderklassen. Dette kan sees i lys av Bourdieu om kulturell produksjon. Bourdieu mener at makten og dannelsen av ulike hierarkier er noe som alltid vil foregå innenfor ulike, avgrensede sosiale felt². Sandberg og Pedersen oppsummerer Bourdieu sin redegjørelse av kulturell kapital og maktstrukturer på denne måten;

"Feltet og kapitalen er gjensidig avhengige av hverandre. På denne måten kan vi si at feltet situerer kapitalen, og kulturell kapital eksisterer alltid innenfor et gitt felt. Et felt er rom for konkurranse og konflikt. På feltet kjemper aktørene om noe som er felles, nemlig den symbolske kapitalen. Kapitalen opprettholder dermed maktstrukturene i feltet og dermed feltet i seg selv"

(Sandberg og Pedersen, 2006:81)

I lys av Bourdieu argumenterer dermed Willis for at *the lads* skaper et rom fylt med frihet, mening og erfaringer, og som legger grunnlaget for en motkultur. Dette er noe de selv velger, og kan i lys av Bourdieu forstås som en kulturell produksjon og som et forsøk på å tilegne seg symbolsk kapital. Denne symbolske kapitalen oppnår de ikke bare ved valg av arbeiderklassejobber, men også gjennom sabotasje eller motstand mot skolen, samt gjennom konsum som innebærer klær og frisyre (Sandberg og Pedersen, 2006). Det hele handler altså om mer enn en tilpasning til storsamfunnet, det må forstås som produksjon av noe nytt. Sosial og kulturell ulikhet blir både videreført og transformert av ungdommene. Motstand kunne også handle om å ta et territorium, gjøre et nabolag til sitt eget og skape en stil som gjør at man er gjenkjennelig for andre. Denne stilen blir til for å uttrykke hvem man er, men det kommer også til uttrykk når de aktivt velger å unngå enkelte steder eller okkupere andre steder, nettopp fordi ungdommene gir steder en spesiell betydning.

² *"Feltet' viser seg som ein struktur av sannsynlege hendingar, av tilbakebetalingar, av vinningar, av profittar eller sanksjonar (Wacquant, 1995:34-35 i Sandberg og Pedersen, 2006:81)"*

Hebdige sitt bidrag til subkultur-feltet var en av de mest fremtredende bidragene fra Birminghamskolen og i boken *Subculture – The Meaning of Style* (1979) referer han til både Whyte og Willis. I sin analyse av subkultur kommer han med kritikk mot deltagende observasjon som metode og mener at metoden mangler grunnlag for et godt analytisk rammeverk noe som gjør at metoden, i sin søken etter fyldige og beskrivende detaljer, undervurderer betydningen av klasse og makt. Dette er riktignok jeg uenig i ettersom jeg i min deltagende observasjon var vitne til flere sosiale interaksjoner som jeg vil klassifisere som maktprosesser, dette vil jeg vise med empiri i de neste kapitlene. Når Hebdige snakker om subkultur trekker han på et tidspunkt inn Mary Douglas og Claude Levi-Strauss og kritiserer det at ungdommene og deres subkulturer blir knyttet til natur/kultur-dikotomien. Han mener at medias måte å omtale subkulturene på, at ungdommene, på bakgrunn av hvordan de kler seg og hvordan de oppfører seg, blir assosiert med "freaks", "rotter" og andre dyr, er feilaktig. Hebdige skriver at det å bryte samfunnets regler, som man hadde en oppfatning av at flere subkulturer gjorde på den tiden, ikke må forveksles med fravær av regler (Hebdige, 1979). Nettopp dette med regler, eller fravær av regler, er interessant og relevant for min problemstilling og mine observasjoner på de forskjellige ungdomssentrene. Jeg vil i siste kapittel ta for meg disse sentrenes skrevne og uskrevne regler som ungdommene må følge for å få oppholde seg der. Det jeg ønsker å problematisere er hvem som har lagd disse reglene, hva som er intensjonene med dem, og hvordan de fungerer for ungdommene som må følge dem. Blir ungdommene sett på som noe utemmet fra naturen og som ikke er i tråd med resten av det kulturelle samfunnet, og hvor disse reglene er et forsøk på "temme dette ville"?

SUBKULTUR

På 1990-tallet kom det nye bidrag til subkultur-feltet og her ble Birminghamskolen og datidens måte å forstå subkultur på kritisert. Ungdomskulturer og subkulturer hadde tidligere blitt sett på som et problem i samfunnet og at de som var en del av disse subkulturene var motstandere og/eller ofre i det kulturelle samfunnet. Dette var Sara Thornton, Vered Amit-Talai og Helena Wulff uenige i. Jeg ønsker i denne oppgaven å se på hvordan guttene skaper sine egne sosiale rom og subkulturer og velger i den forbindelse å trekke inn disse nyere perspektivene på subkultur fra Thornton, Amit-Talai og Wulff.

«Do young people create or learn culture?» Denne grunnleggende problemstillingen drøfter Vered Amit-Talai og Helena Wulff i boken *Youth Cultures – a cross-cultural perspective* som kom ut i 1995. Dette et svært sentralt spørsmål i forhold til denne oppgaven ettersom mye av mitt fokus vil være på hvordan ungdommene i sin identitetsskapelse både produserer sine egne kulturelle former, men også tilpasser seg allerede eksisterende kulturelle former. Wulff påpeker at tidligere forskning på ungdommers sosialisering, utdanning og utvikling er preget av at ungdommene fremstår som objekter i de voksnes aktiviteter (Wulff, 1995). Hun mener at dette synet må endres og at ungdomskulturer og subkulturer er mye mer komplekse enn tidligere antatt. Noe av problemet mener Wulff handler om at mesteparten av de studiene på ungdom ikke er blitt gjort av antropologer, men av sosiologer, og at resultatet av forskningen vil være forskjellig ettersom fremgangsmåten og metodene til de to er forskjellige. Wulff ønsker å rette fokus mot begrepene ungdomskultur og subkulturer, og forstå det som noe som inkluderer alle ungdommer, og ikke som noe som kun omfatter de gruppene som blir sett på som avvikende, opposisjonelle eller marginale i samfunnet (Wulff, 1995).

Amit-Talai sier også i det avsluttende kapittelet av boken at man må se på individer som deltakere i flere forskjellige kulturer, altså som multi-kulturelle, og at alle sosiale relasjoner handler om å produsere kultur. Videre mener hun at det er helt tydelig at ungdommer opererer innfor flere forskjellige nettverk og at dette er noe som er dypt forankret og kroppsliggjort gjennom erfaringer tilegnet under oppveksten. For å forstå dette bedre presenterer Amit-Talai to måter å forske på ungdomskultur på. Den første handler om å fokusere på *hvordan* ungdom tilegner seg kunnskap om samfunnets kultur, mens den andre fokuserer på hvordan ungdom selv konstruerer ulike kulturer som kan forstås som deres egen tolkning og variasjon til den kulturen som eksisterer i samfunnet rundt dem (Amit-Talai, 1995). Dette svarer til dels på avsnittets innledende spørsmål om hvorvidt ungdom skaper egen kultur eller lærer seg allerede eksisterende kulturer. Som nevnt vil jeg vise gjennom min egen empiri hvordan ungdommene er i stand til å gjøre begge deler. Å klare denne kombinasjonen krever muligens mye fra ungdommene, og som Amit-Talai også påpeker så har ungdommene utviklet en (individuell) bevissthet som et resultat av å håndtere flere forskjellige kulturelle arenaer. Samtidig så mener hun at i hvilken grad man kan forstå ungdommenes evne til å kun tilpasse seg allerede eksisterende kulturer må diskuteres. Hun argumenterer for ungdommene ikke bare kan ta i bruk foreldrenes eller samfunnet generelt sin allerede eksisterende kultur, men at

man uunngåelig endrer den i møte med egne og allerede eksisterende kulturelle erfaringer.

Dette som Wulff og Amit-Talai snakker om handler om hvorvidt – og på hvilke måter – ungdommer og subkulturer kan forstås som «multikulturelle». De viser til tidligere forskning som beveger seg mot å se på menneskers evne til å være involvert i flere forskjellige «kulturer» ettersom hvor de er og hvem de er sammen med, dette er noe jeg også ønsker å rette fokus på blant ungdommene på Grønland og hvorvidt de kan forstås som multi-kulturelle. Ungdommene opererer på ulike arenaer hvor de må tilpasse seg, dette spesielt på ungdomssentrene. Jeg ønsker videre å se på spesifikke situasjoner på ungdomssentrene hvor ulike makt- og motstandsrelasjoner oppstår i møte mellom ungdommene, de ansatte og de frivillige. Det vil derfor være hensiktsmessig å inkludere et analyseperspektiv rettet mot subkulturer i lys av makt og motstand.

SUBKULTUR SOM MAKT ELLER MOTSTAND

Thornton sitt bidrag til feltet kom også ut i 1995 med boken *Club Cultures*. Hun har valgt et annet utgangspunkt en Amit-Talai og Wulff ettersom Thornton tar utgangspunkt i Bourdieu og hans teori om kulturell kapital. Hun viser også til tidligere forskning som har tatt begrepet subkultur i bruk og referer også de klassiske studiene fra Birmingham, men mener at de teoretiske definisjonene på subkultur er utdatert og umulig å jobbe med. Hun baserer seg i større grad på bidragene fra Chicago, og da spesielt på Howard Becker sitt studie av hvite jazz-musikere i boken *Outsiders* (1963). Det som er interessant ved Becker sitt studiet er at musikerne anså det å være annerledes som noe positivt og mystisk, på den måten snur de opp ned på samfunnets forestilling om at musikerne er noen som skiller seg ut på en negativ måte. Musikerne velger heller å se på alle andre som kjedelige og vanlige, og at dette, i lys av deres egne skapte sosiale kulturdiskurser, ikke er noe positivt. Å gjøre dette handler i stor grad om makt og motstand, og også tilskrivelse og selvtilskrivelse av roller. Dette vil jeg belyse i neste kapittel ved hjelp av egen empiri.

Som nevnt benyttet Thornton Bourdieu i sin analyse av klubbkultur hvor hun blant annet jobbet med å belyse maktforhold og hierarkier innenfor klubbkulturen. Hennes analyse vil derfor være veldig relevant for min egen analyse. Thornton gjør kort rede for Bourdieu sitt begrep *kulturell kapital*, som er en av tre ulike former for kapital innenfor

Bourdieu sitt kapitalskjema. Kulturell kapital handler om den kunnskapen man har tilegnet seg gjennom oppvekst og utdanning som kan bidra til å gi en eller annen form for sosial prestisje. I motsetning til de to andre kapitalformene til Bourdieu, *økonomisk kapital* som relativt selvforklarende handler om økonomisk status i samfunnet, og *sosial kapital*, som har hovedfokus rettet på hvem som hvem i sosiale relasjoner, så er hovedfokuset i kulturell kapital *hva* slags kunnskap man faktisk sitter inne med. Thornton sitt begrep *subkulturell kapital* er derfor basert på Bourdieu sitt *kulturell kapital*-begrep. Blant jazz-musikerne som Becker beskriver og blant ungdommene i klubbkulturen til Thornton handler det ifølge Thornton om en objektivisering og kroppsliggjøring av subkulturell kapital gjennom konsum og stil. Dette er også noe jeg ønsker å belyse i de neste kapitlene med egen empiri.

SKAPELSE AV SOSIALE ARENAER

Som tidligere nevnt så vil hovedfokuset i denne oppgaven være på ungdommenes identitetsskaping. Men det som blir viktig å se på i denne sammenheng er ungdommenes forhold til rom og sted. Gjennom oppgaven vil jeg analysere hvordan ungdommene skaper sosiale arenaer og hvordan steder, både kulturelle og fysiske, blir tilskrevet mening. Hvordan ungdommene oppfører seg innenfor de ulike arenaene er også vesentlig når det kommer til de ulike hierarkiene som kommer til syne blant ungdommene og for å belyse dette vil jeg videre i oppgaven ta for meg ungdommenes former for spill og lek (*play*), hvor jeg har brukt Erving Goffman sin bok *Vårt rollespill til daglig* (1992)

Eric Hirsch (1995), sammen med Michael O'Hanlon, ønsker i deres bok å komme med et bidrag til å definere landskap og sted som en kulturell prosess. Tidligere har man kun brukt landskapsbegrepet for å beskrive settingen og omgivelsene knyttet til etnografi, men Hirsch mener at man kan tilegne landskap to forskjellige definisjoner. Den ene definisjonen kommer opprinnelig fra Ingold (1993) og er i utgangspunktet basert på en definisjon av landskap som et kulturelt bilde og hvordan folk «bebor» steder. Den andre måten å forstå landskap på handler om å fokusere og legge vekt på betydningen som menneskene selv gir sine omgivelser (Low og Lawrence-Zúniga, 2003). Landskapsbegrepet innebærer dermed hvordan representere eller symbolisere omgivelser på en billedlig måte, at man rammer det hele inn på en objektiv måte for å bedre synliggjøre menneskene som befinner seg på stedet. Landskap som en kulturell

prosess kan ifølge Hirsch bli forstått som noe som foregår i det Goffmann (1992) ville kalt *frontstage*, altså det sosiale livet i hverdagen i *forgrunnen*, "oss selv sånn som vi er", i motsetning til det som skjer *backstage* og i *bakgrunnen* som handler om vår potensielle sosiale eksistens, dvs. "oss slik vi kanskje kan være" (Hirsch og O'Hanlon, 1995:22). Med et slikt syn på landskap åpner det opp for å analysere i hvilken grad landskap eller steder blir brukt i ulike sosiale interaksjoner hvor man aktivt bruker landskapet rundt seg, og dets rekvisitter, når man aktivt trer inn i ulike roller i ulike sosiale situasjoner. For å få klarhet i dette perspektivet vil jeg i de neste kapitlene vise hvordan ungdommene bruker sted, i dette tilfellet ungdomssentrene, og rekvisitter, i de kommende tilfellene brettspill, kort og speil, når de trer inn i ulike roller for å plasserer seg i eksisterende hierarkier.

I *Children's Places* (2003), av Karen Fog Olwig og Eva Gulløv, er det også fokus på hvordan barn og ungdom konstruerer sosiale og kulturelle steder. De ser på hvilke muligheter barn og ungdom har når det kommer til å utvikle nye, egne steder, og hvordan dette kan føre til en strukturendring av det stedet som var barnets utgangspunkt (Olwig og Gulløv, 2003:1). I lys av Mary Douglas (1966) påpeker de at det er ulike formeninger og tolkninger fra en kulturell setting til en annen når det kommer til hvilke områder man mener barn kan bevege seg, hvor de burde være og hvor de er malplassert, eller "matter out of place" som Douglas bruker. Videre mener Olwig og Gulløv at det er flere ulike måter å studere ungdom og sted på, en måte er å granske sosial organisering og sosiale institusjoner for ungdom, noe som vil innebære å studere barn og ungdoms plass i, både de etablerte samfunnsstrukturene som har som mål å oppholde ungdom på et bestemt sted, samt de nye sosiale relasjonene som fører til nye endringsprosesser. Dette er et veldig aktuelt tema for den siste delen av min oppgave, hvor jeg vil se nærmere på ungdomssentrenes intensjoner. Med et politisk fokus ønsker jeg å se på hvorvidt ungdomssentrene kun er et fritidstilbud for ungdommene, eller om de gjennom "husregler" og uskrevne normer og verdier, har som mål å oppholde, "temme" eller integrere ungdommene.

Anne Trine Kjørholdt i Olwig og Gulløv (2003), bidro med artikkelen *Imagined communities*. Her diskuterer hun hvordan lokalsamfunnet, som et skapt sted, er en arena for barns deltakelse i sosiale settinger. Kjørholdt argumenterer for at lokalsamfunn blir ansett som viktige steder for både voksne og barns hverdagsliv, men at steder i denne

sammenheng ikke er faste og fysiske steder, men sosialt konstruerte steder som er tilskrives ulike dypere betydninger. Hun skiller videre mellom sted (*place*) og rom (*space*), hvor skillet handler om at;

"Place often refers to practices and relationships that define a specific physical and geographical locality and area, the concept of space refers to the spatial location and extent of social relations. Through the particular meaning that is ascribed to space, we can say that new places are spaces that are given a new symbolic meaning"

(Kjørholdt i Olwig og Gulløv, 2003:199)

I lys av dette kan vi derfor se på ungdomssentrene som ungdommene oppholder seg på som noe som er skiftende og foranderlig ettersom hvem det er som gir stedet mening. Ungdomssentrene er i utgangspunktet bare et fysisk sted, men blir, for jentene og guttene jeg skal se nærmere på, forskjellige rom og arenaer hvor de kan leke og utforske egen identitet. For begge handler det om å skape og forhandle personlige og kollektive identiteter, om å eksperimentere og skape ulike former for kjønn (maskulinitet og femininitet). Men man kan også se at jentene og guttene vil gi sentrene forskjellig betydning, at det for guttene i større grad er en arena for å skape hierarkier, mens det for jentene i større grad kan være et rom hvor de kan teste grenser ovenfor et mulig maskulinitetshegemoni.

HJEMMEBLINDHET

"Alle som ytrer seg er influert av sine erfaringer, sin sosiale lokalisering og det perspektiv som følger av dette. For å få et vitenskapelig grep om dette har Donna Haraway definert vitenskapelige objektivitet på en ny og spennende måte når hun insisterer på at forskeren selv må 'situere' sine funn for at de skal være objektive. Kunnskap er faglig situert når forskeren er klar over at den er partiell, knyttet til de sammenhenger den forekommer i"

(Gullestad, 2002:50)

Den største forskningsmessige utfordringen ved mitt feltarbeid er forskerens situering som Marianne Gullestad understreker i boken *Det norske sett med nye øyne* (2002). Denne boken er relevant for min oppgave både fordi den tar for seg norsk innvandringsdebatt, noe som gjør at jeg kan knytte den opp mot det politiske aspektet

rundt minoritetsungdommene som jeg har fokusert på i mitt eget feltarbeid. Som Gullestad påpeker, og som er reelt i mitt tilfellet også, er at våre analyser er influert av vår lokalisering i det norske samfunnet. Dette gjør at vår sosiale lokalisering og biografi åpner opp for muligheten til å se og forstå noen forhold klart og tydelig, mens andre igjen vil falle utenfor vår synsvinkel. Videre tar Gullestad for seg utfordringen som følger med når antropologen er en innfødt. Med dette ønsker Gullestad å få frem at bidrag fra norske antropologer, i hennes eksempel Unni Wikan, kan oppfattes som representanter for typiske argumentasjonsformer og forestillinger i Norge. Hun påpeker at intensjonene utvilsomt er gode, men at det er problematisk hvordan Wikan sin argumentasjon spiller på leserens underliggende kulturelle kunnskaper. Med dette mener hun at antropologers tekster og bidrag godt kan være poengterte og velskrevne, men perspektivet ligger hos *oss nordmenn*, og ikke hos *de andre* for eksempel muslimer, og videre at teksten ofte er skrevet med nordmenn som underforståtte lesere (Gullestad, 2002). Etersom jeg er etnisk norsk og har vokst opp i Norge blir det viktig å problematisere min posisjon som forsker. Gullestad snakker om egalitet, hierarki og individualisme i sin fremstilling av "norske øyne" som forsker på innvandrere. Hun mener her at det i Norge og nordisk sammenheng er mer fokus på likhet, og ikke likeverd. Begrepet stammer fra det franske ordet *égalité*, og blir andre steder i verden oversatt til likeverd, mens det i Norge er mindre fokus på likeverd, som om mennesker har forskjellig verdi, og heller ha mer fokus på resultatlikhet og at alle er like og har de samme mulighetene (Gullestad, 2002:68). Videre argumenterer hun for at grunnen til at det oppstår ulikhet og hierarkier i samfunnet er på grunn av en noen hegemoniske tolkningsrammer som ligger til grunn i det norske samfunnet. Hun belyser i denne forbindelse syv hegemoniske tolkningsrammer; *dikotomisering, rasialisering, kulturalisering, hierarkisering, naturalisering, hverdagsnasjonalisme og identitetspolitikk* (Gullestad, 2002:270). Gullestad argumenter her for at en dikotomiserende tolkningsramme er med på å videreføre og omforme en allerede etablert tradisjon i norsk nedenfraforskning. Med dette mener hun at det skjuler seg ikke-erkjente forskjeller i forholdet mellom forsker og forskningsobjektet, dette på tross av at forskeren ytrer en holdning om at det er tilsynelatende likhet. Rasialisering handler om når biologiske kjennetegn får sosial betydning, for eksempel todelingen mellom innvandrere og nordmenn er i hovedsak basert på *synlige* forskjeller. Dette begrepet kan sees i lys av kulturalisering, hierarkisering og nasjonalisme, og dette ser man for

eksempel med kategorien *innvandrere*. Gullestad mener at man ved å snakke om innvandrere som en helhetlig kategori så er dette med på å stemple hele grupper for et individs (negative) handlinger, samt deres verdier som mindreverdige i forhold til norske verdier. Her kommer det frem at det som eventuelt bryter med det nasjonale blir sett på som urenheter, og dette er det som kan kalles hverdagsnasjonalisme. Naturalisering handler om å vektlegge faktorer som ikke kan velges eller endres, som for eksempel fødested eller slekt. Til slutt er det identitetspolitikk som belyser hvordan innvandringsdebatten har gått over til å være en kommunikasjonsstrøm mellom dem som er for og dem som er mot innvandrere, og plassere seg selv på en politisk skala, istedenfor å fokusere på en reell problemløsning.

Til slutt i denne oppgaven vil jeg ha et lite avsnitt om diskusjoner i media om Tøyen og Grønland som områder å vokse opp i. Anne Hege Simonsen har et bidrag i boken *Grenser for kultur* av Øyvind Fuglerud og Thomas Hylland Eriksen som ble utgitt i 2007. Her bidrar Simonsen med artikkelen *Ubehaget i journalistikken – Verden midt i blant oss*. Dette er en artikkel med fokus på nigerianske prostituerte i Oslo, men Simonsen redegjørelse for mediernes funksjon er fortsatt gjeldende for mediernes funksjon i dag. Simonsen mener at en viktig del av mediernes funksjon er "å klassifisere hendelser og fenomener basert på folkelige konvensjoner i samfunnet". Mens de ulike avisene ofte er delt inn i kategorier som "innenriks", "utenriks", "kultur" og "underholdning", osv., så mener Simonsen at deknningen av, i dette tilfellet, utenlandske prostituerte, er problematisk ettersom hun mener at journalistene ofte mangler kunnskap om feltet. Dette begrunner hun med at prostitusjonsdebatten og innvandringsdebatten havner innunder kategorien "innenriks", men her mener hun at det ofte mangler en større transnasjonal forståelse og at man mangler en etablert tradisjon for å koble verden der ute med oss her hjemme. Grunnen til at dette er så viktig er for å få en forståelse av hvor innvandrerne kommer fra (Simonsen i Fugleberg og Eriksen, 2007).

GRØNLAND

Det er en mandag i midten av januar og Blindern ligger dekket av kritthvit, ren, nysnø. Alle hagene er hvite og uberørte. I nabohagen er de rene, hvite linjene blitt brutt av en liten gutt og hans bestemor, de lager en snømann. Alt er stille og harmonisk, innimellom passerer en og annen student som er på vei til lesesalen. Når

jeg går ut har det begynt å snø igjen, store, tynne snøflak daler sakte ned mot bakken og det er så stille rundt meg at jeg føler jeg nærmest kan høre dem treffe snøen som allerede har lagt seg på bakken. Jeg begynner å gå og det knaker under bena mine, i det fjerne hører jeg latter fra barnehagen som ligger rundt svingen og enda litt lenger unna hører jeg en trikk som kommer og som kjører videre igjen etter et par minutter. Jeg stresser ikke av den grunn, det kommer en ny trikk om fem minutter. På trikken sitter det noen studenter som gikk på stoppet før meg, og noen eldre som skal ned til sentrum for å kanskje ta en formiddagskaffe et sted. Etter hvert som vi nærmer oss sentrum blir trikken stadig mer befolket og når vi nærmer oss stoppene Tullinløkka og Tinghuset så er trikken overbefolket, stappfull, det er folk over alt. Det er bare to-tre stopp til Brugata og jeg må begynne å forberede meg på å gå av, lokalisere nærmeste utgang og begynne så smått å bevege meg mot den i sikk-sakk mellom alle menneskene. Når vi når Jernbanetorget sies det over høyttaleren at vi er stoppet på Jernbanetorget, her er det overgang til alle de andre trikkerutene, samt buss, T-bane og tog. I tillegg oppfordres vi til å holde godt på vesker og bagasje, tyveri forekommer. Neste stopp er Brugata, også her oppfordres vi til å passe på eiendelene våre. Da jeg kommer meg av trikken oppleves omgivelsene som kaotiske. Det er folk over alt, det er en utfordring å komme seg ned fra trikkestoppet og inn i Brugata. Luften er ikke lenger lys og dekket av hvite store snøflak, og på bakken ligger det ingen ny snø som knaker under bena mine. Nå er det grått i luften, det regner og på bakken ligger det gråbrun sørpe.

Bildet jeg beskriver er reelt. Dette var mitt første møte med Grønland som student innenfor sosialantropolog og på min første dag i feltarbeidet. Hvordan været endrer seg fra en høydemeter over havet til en annen kommer av naturlige årsaker, men det var uten tvil med på å forsterke kontrasten mellom Oslo vest og Oslo øst denne dagen. Fra da jeg gikk ut døra på Blindern var alle sansene spisset og jeg fikk med meg hver eneste detalj. Da jeg gikk ut av trikken i Brugata og begynte å gå nedover mot Grønlandsleiret var alle ambisjonene om å ha et årvåkent blikk overskygget av den siste meldingen jeg hørte på trikken før jeg gikk ut "Pass på eiendelene dine!". Jeg gikk nedover gata med blandede følelser. På den ene siden var jeg nervøs og redd, formet av alle rundt meg sine bekymringer og av nyhetsoppslag om de "mistenkelige utlendinger" (Eide og Simonsen, 2007). På den andre siden ble jeg irritert på meg selv for å ta alle disse fordommene til meg og at jeg faktisk passet på veska mi der jeg gikk nedover gata. Etter noen meter gikk

det opp for meg hvor åpenbart det måtte være at jeg ikke var vant til å bevege meg i disse gatene, at dersom det fantes noen som pleide å stjele vesker, eller veskers innhold, så hadde de uansett spottet meg på lang avstand, jeg var for lett å lese. Jeg bestemte meg raskt for å riste fordommene av meg, gå normalt, møte blikk, smile og være oppsøkende, og ikke holde på veska mi. Tredje dagen jeg gikk av trikken ble telefonen min stjålet fra vesken min.

Området jeg beveger meg på er Brugata, Grønlandsleiret, Riverside ungdomshus og ORKIS Ressurssenter. Riverside er et ungdomstilbud i et stort glassbygg plassert midt i det jeg anser som kjernen av Grønland. Bygget er på tre etasjer og har en hel vegg bestående av vinduer som ungdommene kan se ut av, men forbipasserende kan ikke se inn. Dette er et kommunalt tilbud som ikke bare består av et ungdomssenter på kveldstid, men et kontor hvor det er plassert enheter som jobber aktivt med blant annet å inkludere foreldre i barna og ungdommenes hverdag, dra på hjemmebesøk til ungdommer som har falt ut av skolen og med å aktivt oppsøke ungdommer ute på gata på kveldstid. ORKIS er et tilbud gjennom Røde Kors og har mange av de samme funksjonene som Riverside. De tilbyr ulike fritidsaktiviteter på kveldstid, har leksehjelp hver dag, og de tilbyr gatemegling som er en satsning for å tilby ungdom er verktøy for å løse konflikter på en ikke-voldelig måte. Som jeg så vidt var inne på innledningsvis så valgte jeg å fokusere på disse ungdomssentrene fordi jeg mener det foregår viktige identitetsprosesser inne på disse sentrene som er viktige for å forstå hvordan ungdommene oppfører seg ute på gata eller i andre sosiale settinger.

METODE

Grønland bærer preg av et stort etnisk mangfold hvor etnisk norske og første- og andregenerasjonsinnvandrere lever side om side i tilsynelatende harmoni. Selv om det etniske mangfoldet er stort, er det allikevel de etniske minoriteter som er mest synlige i bybildet. Bydelen består av mange kommunale boliger som i følge Oslo Kommune sin befolkningsstatistikk³ blir bebodd av rusmisbrukere eller tidligere rusmisbrukere, tidligere kriminelle og fengsels-innsatte og innvandrerfamilier. Dette er tre store grupper med ulike utfordringer i hverdagen. For det første bor innvandrerfamilier ofte trangt og flere av familiene har sjeldent blitt ordentlig integrert i det norske samfunnet,

³ <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/statistikk/>

som for eksempel ved å lære det norske språk. For det andre får tidligere kriminelle og fengsel-innsatte oppfølging, men ofte ikke nok og har dermed lett for å havne i gamle, dårlige miljøer. Det samme problemet gjelder også for rusmisbrukere og tidligere rusmisbrukere som blir plassert i boliger side om side, noe som også for dem gjør det lett å havne tilbake i et gammelt miljø. Dette er tre ressursvake grupper som er naboer og som lett kan ha dårlig innflytelse på hverandre. Menneskene som er ressurssterke, som vil si at de har en generell god helse, er godt integrert i det norske samfunnet (uavhengig om de er etnisk norske eller innvandrere), har jobb og tjener penger, de flytter ofte vekk fra Grønland og Tøyen når de får økonomi til det og når de skal starte en familie.

I et miljø som dette blir det derfor viktig å ha et godt tilbud til ungdommen, noe som eksisterer i større og mindre grad. Sentralt i bydelen Gamle Oslo er det flere ungdomstilbud som for eksempel ungdomsklubber, ungdomssentre, leksehjelp og fritidsaktiviteter. Jeg valgte å engasjere meg i en av ungdomsklubbene og et av ungdomssentrene for å komme i kontakt med innvandrerungdom hovedsakelig, men også for å se hvordan slike tilbud fungerer som et godt tilbud. På disse sentrene erfarte jeg at ungdommene opererer med vennegjenger, og det som lå til grunn for disse gjengene var etnisk opphav. På Oslo kommune sine egne statistikk-sider⁴ kan man se et tydelig flertall av pakistanere opp igjennom årene. I statistikken kan man se at befolkningen i bydelen Gamle Oslo i senere år har økt jevnt fra ca. 5600 i 2001 til rett over 9000 i 2015. Bydelen Gamle Oslo, og mest Grønland og Tøyen, har økt tilflytting og nærmer seg samme tilflyttingstall som Grünerløkka. Antall somaliere i Oslo har økt fra ca. 4000 i 2000, mens det i 2014 er nærmere 13500. Generelt fra Afrika så hadde tallet bikket 14000 i 2000, mens det var nærmere 34000 i 2014. I Asia er det tilflyttere fra Pakistan som dominerer statistikken. I 2000 var det over 17000 pakistanere i Oslo, i 2014 var tallet passert 22500. Vi ser med andre ord at selv om det har vært og fortsatt er flere pakistanere i Oslo, så vokser antall somaliere mye hyppigere enn pakistanere. Hvis vi ser nærmere på bydelen Gamle Oslo og Grønland, så består flertallet av pakistanere og somaliere, men her er somaliene i et lite flertall. Hvis man ser på hvilke bydeler somaliere dominerer så er det et tydelig flertall av bosatte i Grønlandsområdet,

⁴ <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/statistikk/>

mens pakistanere på den andre siden har hovedsakelig bosatt seg Stovner, Nordstrand og Alna⁵. Ungdomsgjengene og deres adferd er på mange måter preget av disse demografiske forholdene. Dette, i tråd med hvordan ulike institusjoner i samfunnet er med på å skape disse skillene, er noe jeg vil komme nærmere inn på i neste kapittel.

For meg personlig, og av erfaring av folk flest, er området mest kjent for det rike etniske mangfoldet, bruktmarkedet hver lørdag og for å være hovedgaten som man beveger seg igjennom når man skal til Tøyenparken, hvor også Munchmuseet tidligere lå⁶, samt Middelalderparken. Selv har jeg aldri tidligere oppholdt meg i området rundt Grønland, jeg har kun gått igjennom området. Område på den tiden slo meg som fargerikt og livlig, folk var kledd i fargerike drakter, satt ute i gatene på kafeer og det spiltes musikk i parkene og på gatehjørnene. Likevel var det noe skremmende med å gå der, jeg var yngre, fikk med meg nyheter om at området var utsatt for mye bråk og de gangene jeg var vitne til konflikter opplevdes det som mer intenst enn konflikter jeg tidligere hadde vært vitne til. Da jeg først hadde bestemt meg for at det var på Grønland jeg ville gjøre feltarbeid fikk jeg veldig mange ulike reaksjoner. Selv er jeg født og oppvokst i Hønefoss ca. en time unna Oslo, og den nærmeste familien reagerte raskt med frykt og engstelse. «Hvorfor vil du gjøre feltarbeid der?», «Er ikke det veldig farlig?», «Du skal vel ikke gjøre feltarbeid helt alene?», «Kan du ikke velge et annet sted å gjøre feltarbeidet ditt?» Slike uttrykk for frykt, skepsis og engstelse kommer ikke helt av seg selv, og jeg vil derfor bruke Elisabeth Eide og Anne Hege Simonsen sin bok *Mistenkelige utlendinger* (2007) for å belyse denne fremmedfrykten. De har skrevet en analyse av fremstillingen av norsksomalere i mediene, og den viser at media i stor grad bidrar til det bildet samfunnet danner seg av denne folkegruppen. Samtidig som jeg fikk mange engstelige tilbakemeldinger fra nærmeste familie var det en stor del av mine nærmeste jevnaldrende venner som reagerte med stort engasjement og spenning; "Så spennende!", "Så eksotisk!". Slike reaksjoner er med på å bekrefte at mange ser på Grønlandsområdet som noe litt skummelt og ukjent, men med en holdning som er mer nysgjerrig og villig til å få vite mer om dette ukjente, i motsetning til det for eksempel min familie gav uttrykk for å være med det første.

⁵ <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/statistikk/befolkning/>

⁶ Det ble bestemt at Munchmuseet skulle flyttes til Bjørvika under mitt feltarbeid.

Da jeg kom til Oslo i januar må det nevnes at jeg i ettertid føler at årstiden har hatt en stor innvirkning på feltarbeidet mitt. Jeg begynte i januar og det var surt og kaldt i Oslo by, de ungdommene jeg møtte klagde alltid over at de frøs og at de skulle ønske de kunne reise på ferie til hjemlandene sine. At det var så kaldt og mørkt, som vinteren alltid er, preget bybildet, som det preger bybilder flest. Det var få folk i gatene, de fleste holdt seg inne og dro til sentrum kun om strengt nødvendig, og det ble tidlig mørkt og stille i gatene. I starten fikk dette meg til å undre på om jeg hadde valgt feil område, hvor er alle ungdommene jeg søker etter? Men etter hvert som våren kom og det ble varmere i luften, blomstret bylivet opp og Grønland ble tjukt av folk over alt.

Feltarbeidet mitt består av deltagende observasjon og ustrukturerte samtaler og intervjuer. Jeg har anonymisert navn, alder, etnisk opprinnelse, bosted og andre opplysninger som faller innunder kategorien personlig. Dette er viktig for at informantene ikke skal kunne bli gjenkjent eller at noe skal kunne spores tilbake til dem. Jeg var i tvil på om jeg skulle si at jeg hadde vært på Grønland eller ikke, men jeg ønsker at min avhandling kan være et bidrag til studie på ungdom, minoriteter, Oslo sentrum, Grønland, oppvekstvilkår, miljø og trivsel, og har derfor valgt å ikke anonymisere mitt valg av området. Jeg har også valgt å nevne navnet på de ulike ungdomshusene som jeg besøkte under feltarbeidet, men jeg har valgt å blande de ansatte og informantene på de ulike stedene, samt at jeg stort sett gjennom oppgaven kun bruker *ungdomshuset*, *ungdomssenteret* eller *ungdomstilbudet*, dette vil si at det er snakk om en av de to. Det vil et par ganger gjennom oppgaven bli spesifisert hvilket av de to sentrene jeg snakker om, dette er kun fordi jeg mener det er avgjørende med beliggenhet og senterets bygningsstruktur.

MITT BIDRAG

Som jeg nå har vært inne på i dette kapittelet så er det flere bidrag til ungdomsantropologien, spesielt de bidragene som har kommet i nyere tid fra Thornton (1995), Wulff og Amit-Talai (1995), Bloustien (2003), Fog Olwig og Gulløv (2003) og Nilan og Fexia (2006). Dette er bidrag som i mye større grad fokuserer på prosesser hvor ungdommene er selv skapere av ikke bare egen identitet og kultur, eventuelt subkultur, men også av sted og rom og ikke minst hvor viktige disse sosiale arenaene er for ungdommenes identitetsskapelse. Etter å ha lest de norske bidragene (Lien og Haaland (1998), Liden i Olwig og Gulløv (2003), Sandberg og Pedersen, 2006), Fangen

(2007), Eide og Simonsen (2007), Huse (2011), Hylland Eriksen m.fl. (2012)), sitter jeg igjen med et inntrykk av at det ofte er fokus på ungdommene og hva som må til for at de skal integreres i resten av storsamfunnet. Det er også gjennomgående i nesten alle bidragene at vi må være bevisst det faktum at vi som forskere ofte tilhører en del av majoriteten, og at dette vil være med på å påvirke våre observasjoner og analyser. Jeg sier på ingen måte at dette ikke er viktig, men jeg mener vi i større grad må fokusere på de kulturelle prosessene som ligger til grunn for dannelser av subkulturer, som i mye større grad får fokus i bidragene som Thornton og Wulff kommer med. Referanser til Birmingham-skolen, Chicagososiologene, og senere Thornton og Wulff sin kritikk til disse, er så å si fraværende i de norske bidragene, med unntak av Fangen og Sandberg og Pedersen.

Jeg håper at min oppgave kan være et bidrag til ungdomsantropologien og til studier av subkulturer i det norske samfunn, og at en dypere forståelse av disse kulturelle prosessene er det som må ligge til grunn når man ønsker å forstå ungdommenes valg og handlinger. For viktige spørsmål som hvorfor ungdom tar de valgene de tar, hva påvirker dem til å ta de valgene, hvilke steder oppholder de seg, eller hvordan beveger de seg ute i bybildet, er alle spørsmål som lettere kan besvares dersom en forståelse av ungdoms kulturelle og sosiale praksiser ligger til grunn. I min oppgave har jeg valgt å rette hovedfokus mot ungdomstilbudene og hvordan ungdommene har omskapt disse stedene til egne sosiale arenaer og som blir en arena for testing av grenser og for utforskning av identitet. I de norske bidragene som jeg i hovedsak har referert til er det etter min mening ytterst få som har gått nok i dybden på dette. Huse, Lien og Haaland og Sandberg og Pedersen er noe av de som har nevnt blant annet Riverside, men da stort sett som et tilbud som eksisterer, og ikke hvordan ungdommene benytter seg av det tilbudet og hvilke sosiale prosesser som skjer innenfor sentrenes sosiale arena. Dett er et felt som trenger mer forskning hvor man i større grad fokuserer på forståelsen av praksisene i ungdomsmiljøene og hvordan de er formet for navigering mellom ulike kulturelle normer som de vokser opp i.

KAPITTEL 2

NÅR JEG BLIR STOR SKAL JEG BLI NORGES RIKESTE MANN!

Tre gutter sitter og spiller kort sammen. Dette er noe som gjøres daglig og ofte hele dagen. Guttene hisser seg opp under kort spillingen. Tur etter tur reiser de seg opp og blir stående mens de spiller, de kaster kortet de skal legge på bordet, hever stemmen og kommer med utbrudd som "Ta den!", "Ha! Kan du legge over denne kanskje?!", "Jeg EIER deg!" eller "Fy faen, jeg er god ass!". De blunker til hverandre, smiler og ler og gir uttrykk for at de har full kontroll over spillet og at de er sikre på at de selv kommer til å vinne. Alle har den samme selvtilliten, men bare en kan vinne, bare en vil gå ut av spillet med æren i behold og med hode hevet i visshet om at den selvtilliten han hadde igjennom hele spillet ikke var misvisende. Når spillet går mot slutten og det blir tydeligere hvem som kommer til å vinne, snus smilene, blunkene og latteren til de andre guttene om til alvorlige miner, skulende øyne, og istedenfor latter kommer beskyldinger om at den kommende vinneren har jukset, kun har flaks og at han ikke fortjener å vinne.

Dette er en vanlig runde med kort- eller brettspill. Holdningene til guttene er forutsigbare, den er den samme nærmest hver gang. I løpet av feltarbeidet ble det mye spilling av ulike kortspill, *ludo* og *tre på rad* og under disse seansene observerte jeg gjentatte ganger hvordan guttene og noen av de ansatte hadde skapt sin egen sjargong som var blitt en så stor del av spillingen at de ikke lenger selv tenkte over hva de selv gjorde eller sa. Guttene går inn i en rolle når de spiller, og gjennom spillet, rollene og replikkene kan det virke som at de danner hierarkier og får gitt uttrykk for uenigheter som de ansatte ikke nødvendigvis plukker opp. Senteret og de ansatte opererer for ungdommene som et sosialt tilbud hvor ungdommene ofte blir forsøkt underholdt slik at de ikke skal begynne å kjede seg og på den måten starte unødvendig bråk. De ansatte er blitt flinke til å se an situasjoner, til å forstå når kortspillet beveger seg mot en konflikt, til å skille mellom spøk og alvor i disse kommentarene. Men igjen så er det mange av disse kommentarene som ikke blir hørt og tatt tak i. Hvorvidt disse kommentarene burde tas tak i av de ansatte kan diskuteres. I denne situasjonen er det et møte med norske verdier og at dersom de ansatte griper inn i en slik situasjon kan det forstås som

at senteret har som hensikt å lære ungdommene de norske verdier, noe som ungdommene da igjen utfordrer. Jeg vil komme tilbake til dette senere i dette kapitlet. At de ansatte ikke får med seg eller griper inn i hendelser som beskrevet ovenfor kan komme av ulike ting. En forklaring kan være at de ofte selv deltar i spillet, de har hørt kommentarene flere ganger før, og som oftest hører de det, men kategoriserer det bare som snikksnakk. Men andre ganger er det ikke snikksnakk i det hele tatt, og når man hører kommentarene dag ut og dag inn hører man dem ikke lenger til slutt. De blir en del av hverdagen, de blir kroppsliggjort. Men kommentarene er ikke bestandig tilfeldige, noen blir kalt *idiot* eller *taper* mer enn andre og med annerledes tonefall. Det som blir sagt under et slag med *ludo* kan bli sagt med en dypere mening, en baktanke, uten at det nødvendigvis blir lagt merke til.

Mange av ungdommene som benytter seg av ungdomstilbudet er i en slags mellomfase. Aldersgrensen er fra 15-23 år og flere av de eldre ungdommene er dermed ferdig på videregående og har ingen spesielle mål videre. Samtidig som guttene oppholder seg på ungdomssentrene nærmest hver kveld vil de ved flere anledninger gjøre det klart at de egentlig ikke er der så ofte, at de har viktigere ting å gjøre og at de absolutt har store planer for fremtiden. I dette kapitlet ønsker jeg derfor å rette fokus mot guttene som til stadighet er ute etter å fremstå som viktige og vellykket, ikke bare for sine egne kompiser, men også for de ansatte, meg eller andre ungdommer som oppholder seg på sentrene. Jeg vil i dette kapitlet skildre flere ulike hendelser som omhandler guttenes evne til å fremstille seg selv som betydningsfulle og hvilke metoder de bruker for å oppnå denne statusen. Situasjonene jeg skal beskrive viser hvordan guttene, når de er uenige, viser dette tydelig med kroppsspråk og ordbruk, og at det gjennom *ludo* og kortspill kommer frem at det finnes ulike hierarkier på gata som guttene tar med seg utenifra og inn på senterne.

I lys av de analytiske perspektivene som jeg presenterte i den innledende kapitlet ønsker jeg i dette kapitlet se på; I hvilken grad kan man forstå disse situasjonene som en kulturell praksis hvor guttene utforsker og tester grenser, og om det kan forstås som en del av deres identitetsskaping? Når guttene utforsker og tester grenser, i hvilken grad kan det forstås som taktisk skuespill for å bli tilskrevet en ønsket rolle eller status? Det er i enhver anledning tydelige rammer for hvem som får være med og ikke i gitte situasjoner, kan dette forstås som guttenes måte å kategorisere seg selv på og at disse

praksisene er en del av deres selvidentifisering? Og i lys av Jenkins, i hvilken grad kan denne måten å forholde seg til de andre guttene på forstås som prosesser for skapelse av personlig eller kollektiv identitet?

GATAS HIERARKIER

Tone Huse snakker i boken sin *"Tøyengata"* om "Lille Pakistan" hvor hun belyser historien til noen av de første arbeiderinnvandrerne som kom på slutten av 1960-tallet. Her berettes det om en tid hvor andelen innvandrere fra Pakistan økte kraftig og hvordan dette preget bylivet på Tøyen og Grønland. Gatene bar preg av et mangfoldig miljø med et eksotisk og spennende byliv, og ble et handelssentrum for Oslos minoriteter (Huse, 2011: 49-63).

Som Huse også påpeker så kom pakistanerne tidlig og er godt etablert i Oslo, og med en voksende gruppe fra Somalia som også bosatte seg i bydelen, så er det naturlig å tenke at konflikter vil kunne oppstå mellom de to. Noe som kan påvirke ytterligere en slik konflikt er skolen, dette kommer frem i de empiriske beretningene til Huse. Hun forteller om etnisk norske foreldre som fortviler og velger å flytte vekk fra Tøyen og Grønland på grunn av hvordan skolen valgte å organisere klassestrukturen etter språkgrupper. Som et resultat av at pakistanere og somaliere er de største minoritetsgruppene, så ble det opprettet egne "pakistan-klasser" og egen "somali-klasser". For alle de andre elevene som ikke tilhørte en av de to ble plassert i en "resten-klasse". Hensikten med en slik inndeling var for å ha undervisning på morsmål, men som en av informantene til Huse formidler, så var dette noe som førte til en form for gjengdanning i skolegården. Huse reflekterer over uttrykket "Like barn leker best", at etnisitet bør rendyrkes og skånes for det norske, men at en slik holdning i skolen fører til segregering (Huse, 2011:83-93). Denne typen klassefordeling i skolene belyses også i *Den Globale Drabantbyen* (2012), av Ivar Morken sitt bidrag *Valg av ungdomsskoler i Groruddalen*. Han nevner et eksempel fra 2009 hvor elevene på Bjerke Videregående skole ble delt inn etter etnisk opprinnelse. Her besto to av tre klasser av etnisk norske elever, mens den tredje klassen var en blanding av ulike minoritets elever. Dette ble gjort for at de norske elevene ikke skulle slutte og bytte skole, men det ble etter hvert satt en stopper for denne måten å dele inn elevene på ettersom skolebyråden synes at dette var uakseptabelt (Morken i Hylland Eriksen m.fl, 2012).

At denne formen for klasseinndeling forgår i skolen kan man også finne konsekvenser av ute i gaten. Barn og unge tilbringer store deler av hverdagen sin i klasserommet og det er helt naturlig at man får seg venner som man ønsker å leke med utenfor klasserommet også. I et ungdomsantropologisk perspektiv er dette veldig interessant og kan knyttes opp til subkulturer som jeg snakket om innledningsvis om hvordan ungdommene i sin identitetsskapelse både skaper sine egne kulturelle diskurser, men også tilpasser seg allerede eksisterende kulturelle former i samfunnet. I Huse sitt tilfelle har skolen delt klassen på bakgrunn av etnisitet, og videre ser man at ungdommene omskaper og delvis reproducerer disse strukturelle forholdene. Dette fører til uskyldig og naturlig inndeling i gjenger av ungdommene ute på gata. Tarek fortalte om sine første år som ansatt på ungdomssenteret, hvor det var mye klarere etnisk skille blant ungdommene for bare 10 år siden, og hvor gjenger brått og plutselig braket sammen på grunn av uenigheter. I de senere årene har reglene for å få lov til å være på ungdomssentrene blitt strengere og tydeligere, dette gjør at ungdommene sjeldnere havner i bråk med hverandre inne på sentrene, men det hindrer dem ikke i å sloss og gjøre opp seg i mellom ute på gata. Dette vil jeg belyse gjennom egen empiri. Ved et tilfelle sitter det tre somaliere og en pakistaner, Aqil, i sofaen på Riverside og hører på musikk;

Aqil har i forkant av at de tre somalierne kom inn uttrykt misnøye ovenfor noen gutter han ikke ønsker å fortelle hvem er. Men han har antydning til en blåveis ved det ene øyet og et sår og en kul på hodet og forteller at en guttegjeng, som kaller seg for "grønlandsgutta" og noen ganger "grønlandsgjengen", kvelden før hadde vært innom kiosken hvor han jobber og forsøkt å rane han for røyk og snus. Nå etter at noen av gutta fra kvelden før han ankommet senteret og satt seg i sofaen sammen med oss for å høre på musikk synes Aqil dette er ubehagelig. Guttene oppfører seg som om ingenting har skjedd og de er vennskapelige og har det hyggelig med alle som sitter der. Aqil blir provosert av det han oppfatter som overfladisk og falsk oppførsel og kommer med noen slengbemerkinger til guttene før han reiser seg opp og setter kursen mot ytterdøren. Alt skjedde så fort, jeg fikk ikke med meg hva som ble sagt, men de tre gutta blir overrasket, så irritert eller provosert før de bestemmer seg for å følge etter Aqil ut. Jeg forstår ikke helt hva som skjer, men de steller seg utenfor inngangsdøren og starter en diskusjon eller krangel som oppfattes som fiendtlig. Kroppsspråket er ubestemmelig, de holder rundt hverandre på en måte som

virker vennskapelig, men jeg får inntrykk av at de gjør dette for at den andre ikke skal komme seg unna, eller på litt avstand for å komme med et eventuelt slag. En av de ansatte, som også er somalisk, plukker opp situasjonen og går ut for å ordne opp. Han kjefter litt på dem alle og sender dem inn igjen. Etterpå er alt tilsynelatende i orden og alle er venner.

Slike episoder finnes det mange av. Ungdommene har blitt fortalt og lært hvilke regler som gjelder inne på senteret, så dersom det er noen som har noe uoppgjort så må dette ordnes opp utenfor eller ved en senere anledning. Jeg får pratet litt mer med Aqil etter hendelsen på senteret og han er tydelig irritert. Jeg spør om de ikke fikk ordnet opp i konflikten, men han rister oppgitt på hodet og mener at de aldri vil få ordnet opp. *”Vi bare later som her inne for ordens skyld, men de vil komme tilbake til kiosken. Disse kaller seg grønlandsgutta og mener de har en rett til å holde på sånn som de gjør, troppe opp 8-10 stykker i kiosken min og forlange røyk og snus, og at jeg burde gi det til dem fordi vi kjenner hverandre, fordi vi er kompiser. Jeg fikk problemer fordi jeg nektet. Selvfølgelig kan jeg ikke gi dem det, kiosken er overvåket og jeg ville fått sparken. Men nå er de sure fordi jeg nektet å samarbeide og være litt kompis”.* Jeg snakker med en av de andre ansatte som også mener at denne konflikten ikke vil være over, at gutta ofte ordner opp seg i mellom utenfor ungdomssenteret, men at man på ungdomssenteret bare plukker opp hint om at stemningen mellom noen av gjengene ikke er som den burde være. Dette merker de ansatte gjennom kroppsspråk, at gutta setter seg i gjenger i sofaene, at de unngår hverandre, at de kommer små frekke kommentarer til hverandre eller at de for eksempel nekter å være på lag med hverandre når det spilles spill. De største skillene er mellom somaliere og pakistanere, videre har vi de fra Afghanistan eller Marokko som ofte får være med pakistanerne hvis det er lagspill. Mens man på den andre siden ser at andre som er fra Afrika generelt får innpass blant somalierne.

Jeg skal videre i dette kapittelet se på hvordan guttene trer inn i ulike roller på ungdomssenteret og hvor jeg her vil trekke inn blant annet Erving Goffman. Jeg vil bare kort påpeke Aqil sin utfordring når det kommer til nettopp ulike roller i dette tilfellet. Her har det oppstått en konflikt på bakgrunn av sosiale roller. Aqil har et dilemma fordi han på den ene siden har en ansatt-rolle ovenfor sjefen og jobben sin, mens han på den andre siden står i en kompis-rolle ovenfor grønlandsgutta fra ungdomssenteret. Videre så er også dette en rolle som er komplisert ettersom rollen ovenfor grønlandsgutta også

endrer seg i takt med tid og sted. På kiosken forventer de andre guttene at Aqil skal være en kompis og gi dem snus og røys, mens på ungdomssenteret, eller andre steder utenfor kiosken, er kompis-rollen mer fraværende.

”JEG VIL IKKE VÆRE PÅ LAG MED DEG DA!”

Jeg sitter i en av sofaene og observerer en gjeng med gutter som sitter og spiller ludo. En ting jeg har lagt spesielt godt merke til angående spillene de spiller er at de har lagd sine egne regler. I Ludo så er det for eksempel opprinnelig sekseren på terningen som starter spillet ved å gi muligheten til å ta en ny brikke ut fra båsen for å spille med. Guttene spiller med at det er terningkast fem som må til for å få en brikke ut av båsen, uten at de kan begrunne hvorfor de har lagd den nye regelen. En annen regel som de har lagd er at dersom man slår seks tre ganger på rad, så slås den aktive brikken inn igjen i båsen. I starten når jeg ble med for å spille følte jeg at nye regler dukket opp hver gang det var min tur. Guttene er bestandig veldig ivrige når de spiller og beskyldningene om juks kommer på rad og rekke. Samtidig som juks blir sett på som noe veldig negativt, er ikke guttene sene med å prøve å flytte brikken en ekstra rute, eller flytte en brikke ut fra båsen sin når ingen av de andre guttene ser på. Da blir det selvfølgelig stor oppstandelse dersom dette blir oppdaget, det går ikke forbi i stillhet. Videre har guttene gjort det ekstra spennende ved å spille noe de kaller par-ludo. Dette innebærer at to og to er på lag, og da fortrinnsvis de fargene som er diagonale for hverandre. Men, på par-ludo kan man ikke være på lag med hvem som helst, man må være på lag med den man anser som den beste, sett bort i fra seg selv naturligvis. Og hvis man ser bort i fra seg selv, hvem av de resterende tre egner seg best å være på lag med? For min del, som utenforstående og som jente, var jeg stort sett alltid aktuell å ha med på laget. Jeg er usikker på om det var av medlidenhet, at de mente at jeg ikke var så god alene, eller om det var for å slippe å være med noen av de andre. Jeg fikk uansett inntrykk av at dette systemet var i konstant endring ettersom hvem som var til stede. I denne dagens tilfellet var det to somaliere og to pakistanere, det fantes ingen tvil om hvem som skulle være på lag sammen. Spillet gikk sin vante gang. Lagkameratene holdt sammen, støttet hverandre, kom med oppmuntrende kommentarer dersom de syntes det var et bra trekk for eksempel. Samtidig styrket de hverandre når det kom til utskjelling av motspillerne. Men, som i hver eneste omgang med ludo, noen må tape, og når det

begynte å nærme seg slutten og det ble klart hvem taperne var, gikk tonen over fra å være verdens beste lagspillere til verdens verste.

Det er flere aspekter ved denne hendelsen som kan være interessant å belyse, for eksempel at guttene har skapt egne spillepraksiser og regler. Jeg vil starte med å se nærmere på guttenes spillepraksiser. Her tester guttene grenser og utforsker forholdene mellom de ulike hierarkiene ute på gate og inne på senterne. For eksempel at det er viktig for guttene å "teame" opp og være på lag med "en av sine egne" dersom det er tydelige etniske forskjeller blant guttene. At somalierne er på lag sammen mot pakistanerne, eller to fra Afrika er på lag mot to fra Asia. Videre vil kanskje en fra Somalia og en fra Pakistan, som kjenner til hverandre og som ofte oppholder seg på senteret, teame opp dersom to ukjente gutter skulle komme inn på senteret og ønske å spille en runde med par-ludo. Et slikt mønster er ikke ukjent og man kan blant annet trekke linjer mellom denne typen prosesser til det som Evans-Pritchard beskriver i *The Nuer* (Evans-Pritchard,1940) som kom ut i 1940. Evans-Pritchard sin analyse av gruppedannelse og allianser blant Nuerne i Sør-Sudan kan brukes for å belyse par-ludo-seansen ytterligere. Nuerne sin sosial struktur er bygget på segmentære avstammingskorporasjoner og hvor slektskap består av agnatiske nettverk. Dette betyr at Nuerne er patriarkalsk organisert uten en formell politisk ledelse. Her er det et hierarki av patrilineære klaner, subklaner og ættelinjer som samfunnets struktur er bygget opp på og som avgjør hvem som er venner og hvem som er fiender i gitte situasjoner. På samme måte som man ser blant somaliere og pakistanere som bestemmer over ulike områder på Grønland eller inne på ungdomssenteret, så "kriget" grupper blant Nuere, som i utgangspunktet sto hverandre nær, for eksempel en bror eller en fetter, om for eksempel beiteområder til kvegene sine. Men på Grønland eller på ungdomssenteret vil somalieren og pakistaneren, eller afrikaneren og asiaten slå seg sammen og være på lag dersom det skulle dukke opp en ny og ukjent person inn på deres territorier. Dette ser man også blant Nuere, at dersom det skulle oppstå en konflikt med en fjernere slektning. I slike tilfeller ville nære konflikter bli mindre viktige i kampen mot den nye fienden (Evans-Pritchard,1940).

For det andre så har guttene, sammen med en av de ansatte på senteret har lagd sin egen vri på spillet ved å endre på noen av reglene og omformulert allerede etablerte regler og praksiser rundt familiespillet *ludo*. Disse endringene åpner for at de guttene

som er der ofte sitter på mer kunnskap, og dermed mer makt enn andre ungdommer som bare er innom i ny og ned. Spillene og deres regler er i konstant endring, den ene uken er det *ludo* som gjelder, den neste uken er det kortspillet *Idiot, Boms og President* eller et annet kortspill, deretter *Fire på rad*, før det så begynner på nytt igjen. Mengden med ulike aktiviteter er ikke stor, det blir dermed vesentlig å gjøre endringer etter hvert for å lage mer spenning og ytterligere variasjon. Hvis man ikke er på sentrene ofte nok, så går man glipp av endringene, man stiller dermed svakere. Dette kommer også frem blant guttene. Guttene har full oversikt over hvem av dem som er der mest, og dersom det er uenighet i reglene blir det dermed naturlig å høre på den som er mest oppdatert på spillereglene. Når dette ikke fungerer, dersom det fortsatt er uenigheter og spenningen mellom partene bygger seg opp, involverer guttene en av de ansatte. Ofte er de ansatte også på vakt og kan allerede ha grepet inn for å avverge en større konfrontasjon, hvor den ansatte ender opp med å bestemme hvilke regel som gjelder.

Både hvordan guttene velger lagkamerater med omhu og hvordan de velger å endre på spillereglene for å få variasjon er interessante endringer. Å skape egne kulturelle praksiser på denne måten er noe som Helena Wulff beskriver med begrepet *bricolage* (Amit-Talai og Wulff, 1995). Betydningen av ordet *bricolage* innenfor kulturstudiet handler om en prosess hvor mennesker bruker objekter eller identitetsmarkører som tilhører en annen sosial arena for så å omforme det og skape en ny form for kulturell identitet. Begrepet kommer opprinnelig fra Levi-Strauss (1962) som så på hvordan små samfunn tok allerede eksisterende kulturelle elementer og ga dem ny mening. Hebdige (1979) og Bucholtz (2002) har også benyttet seg av *bricolage*-begrepet og bruker det som et verktøy for å beskrive hvordan ulike subkulturelle stiler oppstår og blir skapt. Lars Gjelstad (2009) har også brukt dette analyseperspektivet i sin avhandling i forhold til muslimske ungdommer og gjenger. Han argumenterer for at ungdom ikke passivt reproducerer en generell kommersiell ungdomskultur, men at de velger ut elementer og gir dem mening for å si noe om deres situasjon, og på denne måten gjør de motstand mot en hegemonisk kultur, samtidig som de også reproducerer dem.

Wulff beskriver en gruppe med tenåringsjenter i utkanten av London som er sammensatt av flere ulike etnisiteter. Hun mener at jentene har funnet sammen og omgås på tross av ulik hudfarge og hjemland fordi de oppretter en ny form for felles

identitetsmarkør, nemlig *youth styles* (Wulff,1995:63-80). Denne identitetsmarkøren handler om hvordan jentene er felles forbrukere av klær, sko, kosmetikk og musikk, og har skapt sin egen felles stil. Her argumenterer Wulff at man må gå fra å se på denne prosessen i et makroperspektiv til et mikroperspektiv. Ved å gjøre det kan man bedre belyse hvordan disse jentene transformerer det faktum at de har noe til felles, som shopping og stil, slik at det er i tråd med deres egne ideer om etnisk likestilling. Denne typen mikroperspektiv, og lignende mikrokulturer, som disse jentene, trenger ikke nødvendigvis å handle om sammensatte grupper med etnisk variasjon. Poenget bak mikrokulturer handler om hvordan meningsstrømmer mellom mennesker blir skapt og tolket når de kommuniserer med hverandre i hverdagen og skaper et fellesskap. Wulff mener at det som skiller «mikrokultur» fra kultur er kombinasjonen av ulike personligheter, arenaen de møtes på og det de erfarer i fellesskap som gjør at det skapes en felles identitetsmarkør. I denne settingen forstår Wulff kultur som *"a multiplicity of signifying practices rather than as a bounded thing"* (Wulff, 1995:20). Dette skillet kan også problematiseres ved å fokusere på ungdommenes evne til å skape egne sosiale arenaer (Olwig og Gulløv, 2003), men at disse sosiale arenaene er noe som er i konstant endring. I neste kapittel vil jeg ta for meg jentenes bruk av snapchat, og hvordan dette er blitt et verktøy for å skape nye rom og nye forestilte fellesskap. Videre påpeker Wulff at det i disse mikrokulturene blir ekstra interessant å se på agens, at personers agens blir tydeligere og mer synlig under skapelsen av deres egne kulturelle former (Wulff,1995:65-66). Wulff sitt perspektiv på mikrokulturer kan knyttes opp mot det som skjer på ungdomssenteret på Grønland, hvor guttene har skapt sin egen kultur, sitt eget fellesskap og med egne spilleregler rundt ludobrettet. Dette åpner derfor opp for at en konstant kunnskap om spillenes regler er avgjørende for å oppnå makt og agens på den sosiale arenaen som i dette tilfellet er ungdomssenteret.

KUNNSKAP ER MAKT

Både i den innledende hendelsen, i den over og i de neste empiriske eksemplene jeg kommer med, så er makt et aktuelt tema å se nærmere på. Perspektivene på makt i sosialantropologien er mange. Den generelle samfunnsvitenskapelige definisjonen sier at makt er en egen evne til å påtvinge andre ens vilje, selv når disse andre motsetter seg dette på en eller annen måte (Weber, 2007). Det er mest hensiktsmessig for meg å fokusere på Bourdieu sin teori om makt i forbindelse med min egen empiri. Bourdieu er mest kjent for sin klasseteori som handler om makt hvor han fokuserer på skille mellom

kulturell og økonomisk kapital. Bakgrunnen for denne teorien er Marx' økonomiske kapitalbegrep. Bourdieu var uenig i dette begrepet og mente at makt like gjerne kunne komme av kulturell kapital som blant annet innebærer at kunnskap kan være en kilde til makt. Mens Bourdieu legger vekt på utdanning som grunnlaget for å utvikle kunnskap så åpner begrepet "kulturell kapital" for at dette er noe man kan tilegne seg over lengre tid og som fokuserer på kunnskap om den dominante kulturen i et gitt område (Sandberg,2006). Bakgrunnen for Bourdieu sin kombinasjon av økonomisk og kulturell kapital kommer av at han mener man er avhengig av økonomisk kapital for å kunne utvikle kulturell kapital, her er jeg uenig. Flere av ungdommene jeg observerte var dårlig stilt både når det gjaldt økonomi og utdanning, men de hadde allikevel utviklet seg en subkulturell kapital, eller det Sandberg og Pedersen kaller *gatekapital*, når det gjaldt ungdomssentrene og livet ute i gatene på Grønland. Det som er viktig å påpeke her er at Sandberg og Thornton ikke mener at det å ha mye subkulturell kapital eller gatekapital er det samme som å ha mye kulturell kapital i Bourdieus forstand. Men at det ofte er de mest kulturelt marginale som utvikler en alternativ, ofte opposisjonell, subkulturell stil. Men hva er forholdet mellom Sandberg og Pedersen sitt gatekapital-begrep og den dominerende kulturelle kapitalen? Innledningsvis nevnte jeg Thornton sin tolkning av subkulturell kapital. Her handler det om å snu dominerende kjønnshegemonier på hode, noe som vil innebære en identitetsprosess. Det som kjennetegner denne prosessen er at man lager noen grenser, synlig eller usynlige, ved å distansere seg fra de alminnelige, slik som jazz-musikerne som Beck beskriver.

"IDIOT!"

Vi er en liten gjeng som spiller kort. Det er alltid litt småpratning under spillingen men i dag oppstår det etter hvert en liten konflikt. Det er meg, Amal (Somalia), Tarek (Marokko) som er på jobb, Samir (Pakistan), og to som bare er innom på besøk, en som er miljøarbeider (fra et afrikansk land) og som har jobbet på Riverside før, og han har med seg en gutt (Norge) som han er støttekontakt for. Allerede fra starten var de veldig frekke med hverandre, men med et slags glimt i øyet og en spøkefull tone. Det hele går ut på å kalle hverandre idiot eller lignende og hele tiden ytre at den andre kommer til å tape, er en taper eller en idiot osv. Jeg husker ikke helt hva som gjorde at spenningen steg, men det er Samir og miljøarbeideren som står igjen til slutt ettersom vi andre har gjort oss ferdige, og de to koker. Ingen av dem vil tape

og bli «idioten» og de blir begge ivrige. Tarek, som sjeldent klarer å bare være tilskuer, hjelper Samir, noe som kanskje er en trigger for miljøarbeideren, at han føler at han er på vei mot å tape. Dette gjør han til slutt veldig sur og irritert så når Samir mister et kort på gulvet blir han beskyldt for å jukse av miljøarbeideren og som videre i runden kaller han for en jukser istedenfor idiot. Alt dette samtidig som miljøarbeideren faktisk taper spillet. Samir liker dårlig å bli kalt en jukser og med ett føles det som om det ligger mer mening bak drittsslengingen dem i mellom, at de kan brake sammen når som helst. Dette gjør at Tarek føler at han må gripe inn og be dem roe seg ned, spesielt Samir som er tydelig opprørt over å ha blitt kalt en jukser. Miljøarbeideren ser ut som en dårlig taper, tar seg et par runder i rommet før han roer seg ned, men som fortsetter kjeftingen på Samir som ikke viser han respekt. Begge to fremstår i mine øyne som urimelige. Den yngste gutten ser litt skremt ut, og Tarek avbryter det hele og sier til slutt at man må kunne spille uten å bli sint, hvis ikke er det ikke noe gøy lengre. Like fort som konflikten kom, så er den nå borte og vi spiller noen runder til uten konflikter og som om ingenting hadde skjedd.

Også her vil gatekapitalen som Sandberg og Pedersen (2006) snakker om være relevant å trekke frem i analysen av denne episoden. Både det verbale språket og kroppsspråket til guttene kan ses på som en del av gatekapitalen man har tilegnet seg, og at de verbale fornærmelsene er en del av spillet, men i dette tilfellet er Samir og miljøarbeideren ukjente for hverandre og det er tydelig at de har ulik oppfatning av hvem av dem som er høyest i et eller annet hierarki. Det er tydelig at miljøarbeideren jobbet på senteret for Samir begynte å benytte seg av tilbudet, de står derfor i to motstridende roller. Samir på den ene siden, som stort sett benytter seg av senteret hver dag, ser på miljøarbeideren som en ukjent, en inntrenger, som kaller han idiot, og som gjennom kroppsspråk også ser ut til å mene det. Når Samir også blir kalt en jukser uten å være det, er det forståelig at han blir opprørt og at han ikke er mottakelig for å vise miljøarbeideren respekt. Miljøarbeideren på den andre siden entrer senteret med en holdning som sier at alle i rommet burde vite hvem han er, og må mange måter oppleves holdningen hans som et forsøk på å vinne respekt ovenfor gutten han er støttekontakt for. Videre kan det tyde på at miljøarbeideren misliker det faktum at ikke alle vet hvem han er, og ikke respekterer han slik han kanskje var vant med da han jobbet på senteret. Det hjelper sikkert ikke på stoltheten når Tarek hjelper Samir, og hvor Samir faktisk ender opp med å vinne. Sinneutbruddet, hvor skjellsord og beskyldningene om juks kommer på rad og rekke,

kan tolkes som et skuespill og som et siste forsøk på å oppnå respekt og en plass i det sosiale hierarkiet. Dette kan også sees i lys av Wulff sin teori om mikrokultur og den sosiale arenaen som ungdommene har skapt. Innenfor deres egne "fire vegger" på sentrene og innenfor den sosiale diskursen som de har skapt, så er det fruktbart å anta at denne formen for kommunikasjon er en del av deres egne former for sosialitet, og kanskje til og med en form for skuespill innenfor deres skapte arena. Videre vil en tilegnet gatekapital, slik Sandberg og Pedersen (2006) bruker begrepet, være et nødvendig verktøy for å kunne kommunisere innenfor deres egen sosiale diskurs og arena.

Dersom miljøarbeiderens oppførsel kan tolkes som et skuespill vil det være naturlig å trekke Clifford Geertz (1973) og Erving Goffman med i analysen av denne hendelsen. Dette gjelder ikke bare denne episoden, men flere av episodene på ungdomssentrene kan tolkes som ritualiserte opptredener hvor det er aspekter av "play" og "rollespill". Geertz beskriver tradisjonen rundt hanekamper blant balinesiske menn. På samme måte som disse hanekampene symboliserer og opprettholder statushierarkier blant mennene, så kan man på samme måte se dette blant guttene og deres kortspill på sentrene. Geertz beskriver disse hanekampene som at det ikke er noe klart skille mellom lek og alvor, noe man også ser tydelige tendenser til blant guttene. Å kalle hverandre navn og hisse seg opp når man nærmer seg tap blir hele tiden sagt og gjort med et glimt i øyet, smil og latter, *samtidig* som guttene gir uttrykk for å bli oppriktig irriterte og sure når de først taper, og gjemmer smilene bak sammenbite kjever og en alvorlig mine. På denne måten blir spillingen på disse sentrene en arena hvor underliggende prinsipper og forestillinger om hierarki og status fra hverdagen kommer til syne gjennom de ulike ritualene. Samtidig som dette skaper hierarkier og statusforskjeller, så er det også med på å skape subjektivitet og sosialitet. Dette er også perspektiver som Geertz belyser når han analyserer de balinesiske hanekampene, hvor han skriver at "*art forms generate and regenerate the very subjectivity they pretend only to display*" Geertz, 1973:432-452). Goffmans redegjørelse for hvordan mennesker driver med rollespill, selvrepresentasjon og inntrykksmanipulering kan være fruktbart å ta med i analysen av hendelsen ovenfor, men også den kommende empirien. Jeg vil derfor komme tilbake til Goffman i neste avsnitt.

"JEG SKAL BLI NORGES RIKESTE MANN!"

Det er torsdag 14. Mars og på Grønland er det stille i gatene. På Dagsrevyen ble det meldt om at natten til i dag hadde vært den kaldeste på denne tiden av året siden 1980 med sine -14,2 grader på Blindern. Det er ingen tvil om at bybildet bærer preg av dette. Menneskene i gatene har pakket seg inn i store tykke jakker og lange skjerf som er snurret rundt hodet for å holde kulden ute. Jeg blir sluppet inn på Riverside når det åpner og det er foreløpig ingen ungdommer som har søkt ly fra kulden utenfor, men det tar ikke lang tid før den ene gjengen etter den andre ramler inn døra. Jeg får vite at på tross av oppmøte, så er det færre enn vanlig. De ansatte spekulerer i om ungdommene rett og slett holder seg hjemme og inne på grunn av at det er så kaldt. Det merkes jo også ute på gaten at folk gjør det de kan for å holde seg innendørs. Jeg har kapret et bord i et hjørne, på denne måten har jeg oversikt over hele lokalet. Jeg sitter og spiller kabal og det blir på den måten naturlig at de første som kommer inn ytrer ønske om å spille kort med meg. Spillet går sin vante gang, noen kommer og blir med, andre går. På et tidspunkt er det meg, Amal og Zakim som sitter og spiller idet Jamal kommer og setter seg ved bordet. Han begynner ganske umiddelbart å kritisere og nærmeste gjøre narr av Amal og Zakim; "Hvor ofte er dere her egentlig? Jeg syns dere er her hele tida. Går dere ikke på skole eller? Har dere ikke jobb? At dere gidder å sitte her og sløse bort livene deres med å bare spille kort, dere må ut å jobbe for faen, tjene penger!" Ettersom Amal og Zakim viser sin misnøye uten å forsvare seg men heller le det bort, kjenner jeg min egen irritasjon bygge seg opp og jeg kjenner på et behov for å forsvare de som blir rakkert ned på. Jeg avbryter spørsmålsrekken hans og spør hva han driver med, går han på skole? Jobber han? Dette får fokuset hans vekk fra Amal og Zakim og heller på seg selv. Han forteller at han selvfølgelig både går på skole og jobber, han skal nemlig bli Norges rikeste mann.

- "Rik?" Spør jeg.
- "Ja, man må jobbe for å bli rik. Tenk så kult å være rik da, penger er løsningen på alle problemer det. Man kommer ingen vei her i verden uten penger.

Tarek kommer bort til oss og setter seg ned."

- *"Jeg tror ikke at penger er svaret på alt og veien til lykke. Jeg tror at de som har masse penger ikke nødvendigvis er fri for bekymringer og utelukkende lykkelige." Sier jeg.*
- *"Rikke, det er feil." Det er Tarek som bryter inn i samtalen. "Med penger kan man kjøpe seg nøyaktig det man vil, til og med meninger, stemmer eller staten. Man har absolutt ingen hindringer dersom man har mye penger. Alle systemer er korrupte og er åpne for dem som har nok penger."*

Jeg merker en spøkefull undertone, det meste Tarek sier er for å provosere, dette klarer han for Jamal reiser seg etter kort tid, rister på hodet og viser tydelig med kroppsspråket sitt at han er oppgitt.

- *"Jeg har ikke tid til sånn her tull, jeg har viktigere ting å gjøre." Sier han og forlater Riverside.*

Samtalen og dens tema forlater lokalet sammen med Jamal, det blir ikke snakket noe mer om skole og jobb og de resterende guttene fortsetter spillingen nærmest som om samtalen aldri fant sted.

Hver gang jeg har snakket med Jamal er det penger som har vært i fokus. Første gang jeg møtte på ham og kompisen hans var i februar, noen dager før den 14. februar, som var årets Valentines dag. Jamal har en kjæreste og han viser stolt frem en ring som han har vært å kjøpt. Noen dager senere kommer Jamal tilbake til Riverside sammen med en kompis. Det er helt stille og ikke veldig mange andre ungdommer til stede. Kompisen til Jamal spør om jeg ikke kunne tenkt meg å gå på en date med han. På grunn av kroppsspråket hans og et skjult smil forstår jeg det slik at han bare tuller. Jeg sier uansett nei og sier at det ikke hadde vært passende. Han blir overrasket og sier han ikke forstår hvordan jeg kan takke nei til en kjøretur i limousin. Jeg blir lattermild og spør om det var det han hadde planlagt for en eventuell date, å komme og hente meg i limousin. Han svarer at han alltid henter jentene i limousin, han har nemlig en teori om at alle jenter digger penger og luksus, og for å vinne ei jente må man skjemme henne bort med fine smykke, nye klær og fancy dater med limousin og flotte restauranter. Jeg forteller at det ikke er helt min stil, at en gutt ikke hadde imponert meg ved å bare ha masse penger å rutte med.

Han fnyser og mener at jeg lyver, at alle er opptatt av penger og luksus, enten de vil innrømme det eller ikke.

Disse to hendelsene kaster lys på en kjent problematikk på ungdomssentrene, nemlig penger og status. Hvorfor føler Jamal behovet for å vise andre at han har mye penger og er vellykket? Sandberg kom i 2005 med en artikkel *Stereotypiens Dilemma* hvor han belyser viktigheten av å ha en felles situasjonsdefinisjon;

En felles situasjonsdefinisjon er viktig, og vi forholder oss til de skjema for fortolkning som ligger i situasjonen. Det samme gjelder i gatekulturen. Studier av gate- kultur viser at det er viktig å ha et rykte som farlig for å unngå bråk. I tillegg til historier om tidligere voldsutøvelse må personene i et voldspreget miljø tidvis bekrefte seg selv som farlige ved offentlig fremvisning av voldelig potensial. På denne måten unngår de å bli offer i neste runde. Det er imidlertid ikke nok. I offentlige byrom vil en også møte personer som ikke kjenner til ryktene, og derfor vil det være viktig å ha en fremtoning som kan virke avskrekkende. Goffman kaller det stimuli som utgjør den personlige fasade for fremtoning (appearance) og manerer (manner). I hverdagslivet vil vi forvente en sammenheng mellom disse. Aggressive manerer vil dermed gi inntrykk av at personen vil innlede «interaksjonen og styre dens forløp». Underdanige manerer, på den andre siden, indikerer at personen regner med «å rette seg etter de andre, eller at man kan få ham til å gjøre det» (Goffman 1992: 29). Det samme gjelder for gatekulturen, selv om utslagene vil være annerledes.

(Sandberg, 2005:38)

I lys av Goffman kan man i alle de øvrige hendelsene se på hvordan guttene jobber med å fremstå som for eksempel veldig kunnskapsrik og dyktig, eller suksessfull og rik. I eksemplet over har Jamal selv skapt et skille mellom prestisje og suksess, at dette er noe man får respekt av, i motsetning til det å bare henge rundt på ungdomssentret hele dagen. Gjennom et slikt rollespill jobber Jamal med tilskrivelse og selvtilskrivelse av roller, han ønsker selv å avgi et bilde av seg selv som suksessfull, samtidig som han ønsker å bli oppfattet av andre som suksessfull. Samtidig som han ønsker å bli tilskrevet en rolle som viktig, tilskriver han de andre guttene en status som mindre viktige og mindre suksessfylte. At Jamal har et slikt perspektiv på det å henge på ungdomssentret

viser at ungdommene også definerer de ulike sosiale situasjonene og konstruerer stedene på forskjellige måter. Det at Jamal, som ikke er innom senteret spesielt ofte, føler at han må komme med unnskyldninger om hvorfor han er på ungdomssenteret når han først er der, at han egentlig ikke har tid til å være der, kan komme av at han har en idé om at å oppholde seg der kan potensielt være stigmatiserende. Videre ser man at Amal eller Zakim, som oppholder seg på sentrene så å si hver dag, ikke er av samme oppfatning som Jamal. At Jamal er skiftende når det kommer til hvorvidt han ønsker å være en bruker av ungdomssenteret eller ikke kan sees i lys av Goffmans (1992:119-140) teori om selvmotsigende roller. Goffman har fokus på skuespill og hvordan mennesker konstruerer steder gjennom bruk av *frontstage* og *backstage*, og at de har en idé om hvilket uttrykk de ønsker å *gi* andre, og om dette er i samsvar med det uttrykket han faktisk *avgir* og hvordan andre oppfatter han. Jamal har i dette tilfellet et ønske om å avgi et uttrykk som gjør at han oppfattes som velstående, suksessfull og vellykket. Man kan videre forstå ungdomssenteret som Jamal sin arena med ulike typer kulisser som han kan benytte seg av i hans *opptreden* for å få frem statusen sin. Goffman bruker *fasade* som en betegnelse hvor en person kan ha en *opptreden* ved hjelp av ulike *kulisser* (Goffman, 1992:29). Videre blir *frontstage* beskrevet som den arenaen hvor man fremfører denne opptreden, dette skuespillet, foran dem som er tilskuere av forestillingen, i dette tilfellet de andre ungdommene på senteret. Mens *backstage* på den andre siden vil være når Jamal forlater ungdomssenteret og kanskje også gatene på Grønland, at han kanskje ikke føler behovet for å hevde seg på samme måte i sin private sfære. Videre til hvorfor det kan virke som at Jamal ikke helt klarer å bestemme seg for om det sosiale miljøet på ungdomssenteret er noe han ønsker å være en del av eller ta avstand fra. Dette kan sees i lys av det Goffman beskriver som *hemmeligheter*, altså informasjon og bakgrunnsinformasjon om vedkommende som han ikke ønsker at skal komme frem. For at denne informasjon ikke skal bli belyst så kompenseres det med å gå inn i en rolle og utføre et skuespill for å undergrave den hemmelige informasjonen. I tillegg til dette beskriver Goffman det som kalles *strategiske hemmeligheter*, dette blir sett på som en armé for beskyttelse. Kan man forstå Jamal sitt behov for å fremtre som vellykket som en måte å beskytte sin *backstage*-identitet som kanskje mindre vellykket enn det han ønsker å bli oppfattet som? I den første hendelsen jeg beskriver så er det Jamal som kommer inn og rakker ned på de andre guttene som allerede sitter der. Her er en viktig faktor at Jamal er fra Pakistan, mens Amal og Zakim er fra Somalia og Eritrea,

noe som igjen vil være med å belyse problematikken jeg allerede har vært inne på, at det er en pågående konflikt og rivalisering mellom de to etniske gruppene. At det eksisterer ulike hierarkier ute på gata mellom pakistanere og somaliere er noe som Jamal i dette tilfellet tar med seg inn på ungdomssenteret. Et slikt behov for å lage sosiale skiller kan være viktig for å opprettholde gatas hierarkier, men kan også være vel så viktig for Jamal selv, å hevde seg og for å oppnå respekt. Samtidig så kan denne typen oppførsel også komme av at den populærkulturelle gangsterkulturen er skiftende. Guttenes tolkninger av hva som egentlig er kult, skifter i ulike situasjoner. På den ene siden skal man være kul og man får prestisje av å bare henge rundt og ikke bry seg om karriere eller prestisje, mens på den andre siden gir det prestisje å kunne kjøre rundt i dyre biler og ha masse penger til å gjøre hva man vil. Det kan tyde på at ungdommene står i mellom denne typen paradokser og dilemmaer.

GATEKAPITAL PÅ UNGDOMSSENTRENE

Jeg ønsker igjen å rette fokuset mot Sandberg og Pedersen sitt begrep "*Gatekapital*". I denne boken gir Sandberg og Pedersen et innblikk i et miljø i Oslo som bærer preg av vold og rus. De viser til tidligere teorier fra blant annet Whyte, Willis, Anderson og Bourdieu for å bygge et teoretisk rammeverk som jeg presenterte i kapittel 1. For å få en dypere forståelse for hvordan guttene opererer på gaten er min oppfatning at denne gatekapitalen ikke bare benyttes ute på gaten, men også tas med inn på ungdomssentrene og kommer til syne også under en «uskyldig» omgang med *Ludo* eller *Idiot*. Slik som Sandberg og Pedersen beskriver så handler gatekapital om hvordan guttene langs Elva tilegner seg kunnskap om språk og væremåte for hvordan håndtere situasjoner i ulike sosiale settinger. Deres gatekapital-begrep er mest rettet mot vold- og rusmiljøet, men kan også utvides til å omfatte det generelle miljøet på disse ungdomssentrene, og ikke bare innenfor vold og rus. Sandberg og Pedersen mener at gatekapital er noe som kan knyttes opp mot Bourdieu sitt *habitus*-begrepet og som åpner opp for å kunne benytte det innenfor flere forskjellige arenaer nede på Grønland og Tøyen. Sandberg og Pedersen (2006), som jeg nevnte innledningsvis, mener at *habitus "er kroppsliggjorte disposisjoner og ved å integrere tidligere erfaringer gjør de det mulig for aktører å takle uforutsette og foranderlige situasjoner"* (Sandberg og Pedersen, 2007). Videre mener de at når man til en hver tid er preget av tidligere erfaringer, så vil man være formet av de økonomiske og sosiale forholdene som man lever under. I lys av

dette kan man dermed forstå guttenes habitus og måten de oppfører seg på som et mulig resultat av at noen av dem kan ha vokst opp i et patriarkalsk maskulinitetshegemoni. Samtidig påpeker Sandberg og Pedersen at habitus er foranderlig, men at dette er noe som kan ta tid ettersom de individuelle valgene man kan ta ofte er ubevisste og praktisk rasjonelle. Dette vil si at guttenes habitus, som en form for motstand, også kan forstås som en daglig utvikling gjennom 10 år i en norsk egalitær skole. Guttene på sentrene opererer innenfor en egen gatekapital, der kunnskapen om hvordan man bør entre senterne, hvilke klær man bør ha på seg, hvordan man bør snakke og hvilke regler som gjelder i de forskjellige spill-aktivitetene er den del av ungdommenes gatekapital og gatekultur. Dette kan også trekkes opp mot Goffman sin teori om rollespill til daglig. For å kunne tre inn i en ønsket rolle og for å kunne overbevise tilskuerne kreves det kunnskap om hvilke normer og regler som gjelder, altså gatekapital.

”DET ER FLAUT Å STOPPE OG HILSE PÅ DEM”

Jeg befinner meg på Orkis og jeg har nylig avsluttet en diskusjon om religion med noen gutter. Jeg har lagt merke til en gutt som har observert hele diskusjonen men som ikke har tatt del i den og sagt noe. Jeg har ikke sett han før, så jeg setter meg ned for å prøve å få i gang en samtale. Guttene heter Anwar og han går på elektrolinjen på videregående, i likhet med mange av de andre guttene som er tilstede. Anwar er høy, tynn og er ikke kledd i samme klesstil som flertallet av de andre guttene. Mens flere av guttene går med store ”baggy” bukser, hettegensere og store basketsko, så har Anwar på seg en litt mer ettersittende jeans, skjorte med en v-halset genser over og litt finere skinnsko. Mens jeg var opptatt av å høre hva han drev med på fritiden etter skolen, så var han mer interessert i å fortelle om ønsket om å ta høyere utdanning og var veldig interessert i hva jeg studerte. Når jeg forklarte hva jeg ville se på under feltarbeidet mitt og spurte han om ungdommer i dårlige miljøer, så sa han at han kjente mange, men at han helst ikke ville hilse på dem på gata. Han sa at alle vet hvem de som henger på gata er, men at det er flaut å stoppe opp å hilse på dem. De har et dårlig rykte, og han kan ende opp med å få et dårlig rykte. Dette var også ungdommer som han ikke stolte på og ville ta med hjem til familien sin. Dette var noe flere av guttene bekreftet, at man tar ikke med seg hvem som helst hjem for å hilse på mor og far, kun de nærmeste som man vet man kan stole på og som oppfører seg ordentlig. Videre mener Anwar at noen av guttene i det han karakteriserer som

dårlige miljøer vil klare å komme seg ut av det miljøet hvis de virkelig vil. Andre vil ha et ønske om å komme seg ut og prøve å komme seg ut, men vil ikke klare det og vil være i et dårlig miljø for resten av livet. Han sa at dersom jeg kom i kontakt med noen av dem og spurte dem om hva de vil med resten av livet, så vil jeg mest sannsynlig ikke få et oppriktig svar. Kanskje fra noen få, men det er sikkert ikke så mange som vet hva de vil, de vil bare tjene penger ved å stjele og selge det de stjeler, eller selge hasj.

Anwar representerer her den mer straighte stilen som flere av de andre guttene velger å distansere seg fra, selv om denne distanseringen kanskje bare er midlertidig, "mens de ennå er unge", som jeg skal komme tilbake til senere i kapitlet. På mange måter kan Anwar og Jamal være representanter fra samme gruppe. De har ulik etnisk bakgrunn, Anwar er fra Somalia, mens Jamal er fra Pakistan, men de er begge gutter som ikke ønsker å bli oppfattet som en av *grønlandsgutta* som jeg har beskrevet tidligere i kapitlet. Både Anwar og Jamal, som kan være representanter for *den straighte linjen*, og *grønlandsgutta* kan forstås som grupper som ønsker å snu opp ned, om så bare delvis og midlertidig, på etablerte hierarkier og verdier. Dette kan også forstås som en form for motstand i et etablert fellesskap, i subkulturer som jeg snakket om innledningsvis i denne oppgaven. I forbindelse med subkultur blir det viktig å trekke inn Sandberg og Pedersen sin analyse. De viser til at det i "*forskningstradisjonen knyttet til subkultur, handler mye om en konstruksjon av annerledeshet. Vi legger vekt på det som skiller guttene fra resten av storsamfunnet*" (Sandberg og Pedersen, 2007:239). Kan man tolke Anwar og Jamal sin klesstil og holdning som en motstand mot subkulturen, at de ikke ønsker å bli oppfattet som annerledes fra storsamfunnet, mens *grønlandsgutta* på den andre siden ønsker nettopp dette, å være en subkultur og å aktivt ta avstand fra storsamfunnet? Anwar og Jamal sin klesstil er eksempler på hvordan klær blir symboler på en kulturell orientering. V-halset genser fungerer som symbol på dominerende kulturell kapital (høyere utdanning og finere manerer) mens hettegenseren markerer distanse til denne formen for mainstream. På denne måten uttrykker disse motstandspraksisene, gjennom klesstil, hasjbruk og stjeling, mer dyptliggende verdier knyttet til deres fellesskap på disse ungdomssentrene.

KLESSTIL SOM PRESTISJE

Etter å ha vært i felten i bare noen uker er det blitt klart for meg at klær har en stor betydning, både for gutter og jenter. Første gang jeg la merke til ungdommen sin klesstil var på en av de første dagene jeg på Riverside. Jeg sto og introduserte meg selv for noen av de ansatte da en unggutt entret lokalet på en særegen måte. Han hadde en knekk i ryggen mot den ene siden og når han beveget seg mot skranken der vi sto, kunne man ane et hint av en slags halting eller ekstra bøy i det ene benet, nøyaktig slik jeg har sett på ulike typer gangsterfilmer. Gutten hadde på seg en stor "baggy" jeans, en typisk collegejakke som var grønn over rygg og mage, med hvite armer og med store tydelige logoer, en stor caps i merket DC og "sneakers" i merket Adidas eller Nike. Selv om dette var en kleskombinasjon jeg ofte observerte, var det absolutt variasjon blant ungguttene, men en gjennomgående faktor var at klærne viktige. De hadde en logo, et merke. Ved flere anledninger observerte jeg at en av guttene kom innom Riverside med en handlepose for å vise frem det de hadde vært å shoppet. Ved flere anledninger hørte jeg også at guttene som allerede var tilstede i lokalene kommenterte og ga komplimenter for et plagg som de fikk bekreftet at var nytt. Vedkommende i nye klær eller sko ville deretter ta seg en liten spinn og en runde i lokalet for å vise frem antrekket og igjen få kommentarer på at han ser veldig bra ut.

Klær kan i dette tilfellet forstås som en identifikasjonsmarkør. Gjellum refererer til Anthony Giddens som mener at hvordan man velger å kle seg på kan virke som en symbolsk form for kommunikasjon (Giddens, 1991, i Gjellum, 2010). Han argumenterer for at det er tydelig at ungdommene bruker klær som et verktøy til å kommunisere tilhørighet og fellesskap. Gjellum skiller også mellom forskjellige klesstiler og deler dem inn i tre, hvor to av dem kan sammenlignes med de jeg beskriver, nemlig den med baggy bukser, store collage jakker eller skinnjakker og sneakers og den mer straighte stilen med mer ettersittende jeans, skjorte og litt penere sko (Gjellum, 2010:82).

Både Amit-Talai, Wulff og Thornton har tatt for seg hvordan kles- og moteindustri, samt musikk- og underholdningsindustri er en viktig del av ulike subkulturer. Det vil derfor være hensiktsmessig å trekke inn i dem i analysen av grønlandsguttas holdning til klær. Subkulturell kapital kan være objektivert eller kroppsliggjort ifølge Thornton (1995). Med dette mener hun at subkulturell kapital blir

objektivert gjennom en trendy hårklipp eller en bra platesamling. På den andre siden blir subkulturell kapital personlig og kroppsliggjort gjennom å ha kunnskap om hvordan for eksempel bruke "slang"-uttrykk i riktig sammenheng. Hun vektlegger at innenfor ungdommenes subkulturer så handler alt om å finne en balanse for å unngå å være den som *prøver for hardt* å være *kul* og en del av gjengen. Å være en del av gjengen handler videre om blant annet å ha på seg riktig type klær eller klesmerke, høre på den riktige musikken eller henge på de riktige klubbene (Thornton, 1997:11). Wulff beskriver også ulike former for forbruk blant ungdommer og beskriver hvordan flere ungdomsstiler er transnasjonale og kan gjenkjennes i flere land. Hun sier videre at ungdomsgjenger kan se en film eller en artist opptre, like det de ser og ha et ønske om å kopiere klesstil. Dette kan man også finne blant ungdommene på Grønland, kanskje spesielt blant gutter. Det som Wulff er inne på handler om at subkulturer er blitt kommersialisert. Dette ser man når markedet innenfor klær og mote, så vel som i musikk og underholdning, utvikler egne stiler og trender som er rettet mot ulike ungdomsgrupper. Dette er noe som videre er med på å øke forbruket blant ungdommene og forsterker ideen om å følge en spesiell klesstil eller høre på en type musikk sjanger for å være en del av den ungdomskategorien de ønsker. Blant guttene på Grønland kan dette by på problemer da klærne og skoene de ønsker seg befinner seg i en høyere prisklasse enn det de egentlig kan ta seg råd til. En av de ansatte på ungdomshuset påpeker at de ofte legger merke til når noen av guttene kommer inn med en ny jakke eller et par nye sko man vet koster over 1000 kroner og noen ganger stusser over hvordan de har fått penger til det. Selv om de ansatte er fullt klar over at flere av ungdommene kan ha råd til slike ting, så er de også klar over tyveriene som skjer blant guttene både på sentrene og ute på gata, og at de kan få godt betalt for å selge en stjålet iPhone.

Sherry Ortner (1995) har belyst denne problematikken rundt stjeling. Hun spør blant annet "*When a poor man steals from a rich man, is this resistance or simply a survival strategy?*". Man kan altså i lys av Ortner sitt spørsmål tolke guttenes stjeling på to forskjellige måter. Fra den ene siden så kan guttenes stjeling komme av et ønske om å få penger slik at de kan kjøpe seg nye klær og sko slik at de kan følge klesstilen og på den måten være en del av ungdomsgjengen. På den andre siden, kan man tolke stjelingen til disse guttene som en motstand slik som Ortner antyder? Hvis det tolkes som motstand, er det da motstand mot den makten som butikkene sitter på til å sette en pris på produktene som guttene ikke har råd til? Eller er det motstand mot andre med makt,

foreldre, politiet eller andre institusjoner i samfunnet, som forventer at guttene må gå på skole, få seg utdanning og jobb, slik at de kan tjene til livets opphold og deretter kjøpe det de måtte ønske? Dersom det er det siste alternativet, kan det tolkes som motstand fra guttenes side at de stjeler. Med dette beviser de at de ikke nødvendigvis trenger utdanning og jobb for å skaffe seg det de ønsker, slik som de kontinuerlig gjennom oppveksten blir fortalt. Ut i fra et tredje perspektiv kan kanskje guttenes motstandspraksiser uttrykke mer dyptliggende verdier knyttet til fellesskap? Noe som vil si at de gjennom ritualene fra det å stjele noe, selge det, tjene penger, kjøpe seg en ny kul jakke, et par sko eller en nyere telefon, forså å møte opp på ungdomssenteret og, på et rituelt eller teatralisk vis, vise seg frem til kompisene og/eller rivaler, er med på å bygge oppunder et skapt fellesskap. Når det gjelder motstand og makt kan man også trekke inn Anwar og Jamal sin straighte stil. Kan de ha tatt avstand fra den gjeldende klesstilen som en form for motstand at de ikke ønsker å være en del av det forbruket og det kommersielle som markedet legger opp til? Hva guttene selv mener kom ikke frem under denne hendelsen, men dette kunne vært interessant å forske på videre. Hva er guttenes motiver? Hvordan rettferdiggjør guttene disse handlingene?

VOLD UTENFOR SENTRENE

Til slutt i dette kapitlet vil jeg kort si noe om de kulturelle verdiene som ligger i bunn av de ulike praksisene som jeg nå har belyst. I de ulike praksisene handler det om å være frempå, gripe sjanser, improvisere, hele tiden være del av et fellesskap, samt opprettholde en følelse av maskulinitet og makt ovenfor hverandre. Alle disse formene for sosialitet er noe de kanskje ikke kan gi uttrykk for ovenfor familien hjemme, og da kanskje spesielt ovenfor far. På tross av de ulike hierarkiene som eksisterer blant guttene ute på gata og på ungdomssentrene, så vil de uansett komme fra en mer underordnet rolle i hjemmet til et mer likeverdige og egalitære forhold blant jevnaldrende gutter på gata. Kan disse hierarkiene forstås som en form for motstand til de forholdene som guttene må forholde seg til i sine private sfærer? Dersom ungdommene, og dette gjelder vel både gutter og jenter, kommer fra hjem som består av strenge regler som de må forholde seg til, er det kanskje naturlig at de får utløp for mulig frustrasjon og tester grenser utenfor hjemmet. Flere av ungdommene selv og de ansatte på sentrene kunne bekrefte at når de møter ungdommene i en annen setting enn på ungdomssentrene så har ungdommene en annen holdning og en annen væremåte

enn hva som er blitt observert på sentret. Simen, en ansatt på det ene ungdomssenteret forteller om en hendelse som kan belyse akkurat dette;

Jeg sitter å snakker med Simen og han forteller om hvordan guttenes forhold til rett og galt ofte er situasjonsbestemt, samt at han opplever at ungdommene oppfører seg annerledes inne på sentrene enn ute på gata. I det ene øyeblikket er det «haram» å jukse under kortspillet, eller å slå kjæresten sin, i det neste øyeblikket er det greit å ruse seg, stjele, være voldelig, uten at dette blir sett på som haram. Simen forteller om snille gutter som er høflige, morsomme og som hevder selv at de tar avstand fra rus og vold, men så møte han dem ute på gata, på vei hjem etter en kveld hos noen venner, og blir da vitne til at de samme guttene står å banker opp en hjelpeløs person. I det de får øye på Simen stopper de og løper avgårde. Simen reflekterer om hvorvidt guttene ble redd eller at de håpet at han ikke ville se dem dersom de løp avgårde, akkurat som om at de ikke ville at han skulle være vitne til at de holdt på med sånne ting.

Kan man forstå dette som en type motstand? Noe guttene gjør som en motvekt mot et strengere maktregime i sine private sfærer? Simen konfronterte aldri guttene om hva han hadde sett dem gjøre, det forblir dermed uvisst hva som var bakgrunnen for hvorfor guttene banket opp denne personen. Om det var for å hevde seg og få respekt, eller om det var en handling som skulle gi dem utløp for undertrykt frustrasjon. Uansett bakgrunn er det interessant å se på hvordan guttene reagerer når de får øye på Simen. Hvorfor løper de avgårde? Det er mest fornuftig å tro at det handler om guttene og at de er redde for å bli tatt, at Simen kunne anmeldt dem eller lignende. På den andre siden, kan det faktum at guttene løp sin vei komme av et ønske om å ikke ville ødelegge den sosiale relasjonen de har ovenfor Simen og ungdomssenteret?

”DU VILLE ALDRI SLÅTT DIN EGEN SØSTER!!”

Jeg og en liten guttegjeng begynte å snakke om religion, og da i hovedsak Islam. Temaet var hvordan man skal forholde seg til kona, utroskap og flere kjærester samtidig. I denne diskusjonen er det Marco som stikker seg mest ut, mens Samuel og et par andre synes meningene hans er forkastelige og argumenterer for at han skal endre syn. Marco gir uttrykk for å være for utroskap, eller det å ha åpne forhold. Men bare for gutten, altså han selv, kjæresten hans får ikke lov til det samme. Hele

diskusjonen er litt vanskelig, for ingen av dem prater spesielt godt norsk og det er vanskelig å skjønne om de mener det de sier, eller om de bare formulerer seg feil. Samuel, som er veldig troende muslim, klarte, i motsetning til de andre som var til stede, å beholde roen og snakket om gode verdier. Han mener at man skal behandle alle kvinner på samme måte som man ville behandlet sin egen mor eller søster. Videre sier han at moren vår er hellig, fordi det var hun som ga oss liv. I løpet av diskusjonen sier Marco at dersom han hadde hatt en kjæreste som var utro mot han, så hadde han slått henne. Dette får flere av gutta til å se rødt. "Du ville aldri slått din egen mor!! Du ville aldri slått din egen søster!! Haram! Derfor skal du ikke slå en annen kvinne heller, det er haram!!". Et par av guttene tar begge henda til hodet, fortvilet og sjokkert i blikket, snur ser vekk fra Marco og må trekke seg litt unna for å kontrollere temperamentet sitt. En av guttene fortsetter og sier at man aldri skal slå en kvinne, at dersom man blir sint så må man gå ut en tur, luften seg litt. Marco ler og jeg spør om han ikke er enig? Er det ikke det Koranen sier? "Jo, men jeg er ung, alle troende er forskjellige. Jeg er muslim, men jeg ber ikke hver dag og følger ikke alle regler fordi jeg fortsatt er ung. Ingen ungdommer er gode muslimer, vi gjør ting vi ikke får lov til, alle gjør det, men bare mens vi er unge. En dag vokser vi opp, gifter oss og får familie, jobb, og da er vi gode muslimer. Ungdommer drikker øl og fester, selv om vi ikke får lov til det. Det samme gjelder jenter, jeg vil ikke ha en kjæreste som er utro, fuck henne!! Men jeg må få lov til å prøve ut, man må være med flere jenter for å finne den rette å gifte seg med." Samtidig som Marco gir uttrykk for ikke å være veldig religiøs akkurat nå, nøler han ikke med å hakke ned på andre religioner. En av gutta spør om jeg er religiøs, og jeg svarer nei. Jeg sier at jeg er døpt og konfirmert, men at jeg har meldt meg ut av statskirken. De spør hva jeg tror på og jeg svarer at jeg tror på litt forskjellig, at religion er mer en livstil og at buddhismen har et livssyn og praktiserer en livstil som jeg etter hvert har satt veldig stor pris på. Etter å ha sagt dette er det flere av gutta som nikker og sier at alle er forskjellige og tror på forskjellige ting, men det viktigste er at alle kan være venner og respektere hverandres tro. Jeg føler at guttene er oppriktige, at dette er noe de har reflektert over tidligere. Marco på den andre siden sier at alle må respektere hverandres tro, men at hinduer er noen idioter som sitter foran steiner og ber og mediterer. Jeg sier at en slik uttalelse er ganske respektløs, med tanke på det du sier om at alle skal

respektere hverandre. Han bare ler det bort, det virket ikke som om han forsto meg og Samuel sier til slutt at det bare er å gi opp, han kommer aldri til å forstå.

Guttenes meninger kommer i denne diskusjonen veldig tydelig frem og det er interessant å se hvordan de konstruerer ungdomstiden som en fase hvor det er lov å skeie litt ut og være en "dårlig" muslim. Hvis man tolker det dit hen at guttene ser på seg selv og sin egen oppførsel som noe midlertidig, vil det her være fruktbart å trekke inn Victor Turner. Turner (1969) var interessert i Arnold Van Gennep sin teori om *rites de passage* og da spesielt det som ansees som andre fase i Van Gennep sin modell, *liminalfasen*. Liminalfasen er en sosial og kulturell tilstand som blir ansett som midlertidig, en fase i overgangen fra en tilstand og en annen. Turner kommer med eksempler på praksiser relatert til liminalfase både blant Ndembuene, Tallensiene, Ashantiene og Nuerne, og han konkluderer med tre felles kjennetegn blant de ulike gruppene i liminalfase; *"They are persons or principles that 1) fall in the interstices of social structure, 2) are on its margins, or 3) occupy its lowest rungs"* (Turner 1969:125). Videre mener Turner at det dermed blir viktig å se på den sosiale strukturen i samfunnet. I lys av dette kan man forstå liminalfasen som en tidsavgrenset periode hvor ungdommene går igjennom en prosess, og hvor de snur opp ned på lover og regler fra det strukturerte samfunnet. Videre reproducerer de lovene og reglene og gjør dem til sine egne, for så å returnere tilbake til det som blir sett på som det strukturerte samfunnet. Denne type prosesser kan også sees i lys av kritikken rettet mot Birmingham-metoden i oppstarten av studie av subkulturer. At istedenfor å forstå ungdommene som individer som må lære, og rette seg etter, allerede bestemte normer og regler, så vil de gjennom en liminalfase og utforskningen av egen identitet og dannelsen av subkulturer, omskape og delvis reproducerer disse strukturelle forholdene.

Det er likevel en forskjell mellom Turner og nyere ungdomsantropologi som er viktig å belyse. Mens Turner mener at ungdommen vender tilbake til det samme enhetlige samfunnet, vil de fleste ungdomsantropologer påpeke at dagens moderne samfunn, med stor grad av kompleksitet og endring, nærmest forutsetter at hver generasjon skaper nye former for identiteter og verdier. Det er dermed lite sannsynlig at mine informanter kan bli muslimer, fedre og nordmenn på samme måte som sine fedre. De må velge ut noen trekk, og forkaste andre, ved «foreldrekulturen». Det er her Turner

kommer til kort. Og det er denne problematikken som Birmingham-tradisjonen tok fatt i – og som ungdomsantropologien videreutvikler.

Videre er det interessant å se at ungdommene her selv konstruerer ungdomstiden som en (liminal)fase hvor de rettferdiggjør at det er lov å være litt gal og være en dårlig muslim. Her kan det tyde på at ungdommene har en forestilling om hva som er modent eller ikke, og at det å oppføre seg som en ungdom innebærer en form for underordning. Man kan med andre ord forstå det slik at jo kulere man er på gaten, jo mer gatekapital man har, jo mer marginaliserer man seg selv fra det voksne fellesskapet. Samtidig så er ungdommene opptatt av å være en god muslim og være respektabel, og dette er ikke noe som er helt fjernt for dem. En fellesnevner for disse ungdommene er at de er i konstant interaksjon med hverandre for å teste ut hva som er greit og ikke greit i forhold til seg selv, andre unge og de voksne.

KAPITTEL 3

"WHAT'S UP, BITCH! KOM NED HIT DA, HØRE!"

Det er onsdag og det er jentekveld på ungdomssenteret. Jeg sitter å prater med ei jente, Sharma, på 19 år. Hun er ei spedbygd jente, rundt 1.50 høy, men hun har stort og langt hår som er forsøkt bleket. Hun røde og markerte lepper, og hun har på seg en hvit tettsittende jeans, lyserosa magetopp og pumps⁷. Hun forteller om ønske til å dra til New York for å shoppe, og at flyselskapet Norwegian lover at billettene om ikke så altfor lenge skal ligge på rundt tusen kroner, dette åpner opp for mulighetene til å dra på shoppingtur. Videre forteller hun om smykkene hun planlegger å lage etter at vi har spist middag. Hun har lenge hatt lyst på noen lyseblå perle- eller diamantlignende øredobber.

Mens vi sitter å prater kommer det to andre jenter inn i lokalet, Aleena og Samira. De har begge på seg kort svart skjørt, hun ene med en svart tights under, hun andre med en hullete sort strømpebukse. De har sorte overdel, hun ene noe som kan se ut som en band-t-skjorte med en åpen sort hettejakke utenpå, hun andre med en sort oversized⁸ hettegenser og med en sort skinnjakke utenpå. De har begge Dr. Martens sko⁹, hun ene originale sorte, hun andre høye og i mørk burgunder. Videre har de begge kraftig mørk sminke, spesielt rundt øynene, men også en dypere mørkere brun-rød farge på leppene. Hun ene har kort sort hår, med antydning til en hanekam, mens hun andre har langt og bustete sort hår til langt ned på ryggen. De entrer rommet med en gange og et lydnivå som gjør at de fleste stopper opp med det de driver med for å se på entreen. Jentene som kommer hilser ikke på noen, men tar til høyre etter inngangspartiet, inn på et litt avskjermet rom, og plasserer seg ved hver sin PC. Der inne blir de til middagen blir servert.

⁷ En type pensko med veldig høy stiletthel.

⁸ Et uttrykk brukt om klær som er for store, enten at man har kjøpt for stor størrelse eller at klesplagget er sydd og ment for å se for stort ut.

⁹ En type lærstøvler, ganske store og kraftige.

I dette kapittelet vil jeg rette fokus mot jentene som benytter seg av ungdomstilbudene på Grønland. Det flere interessante fellestrekk mellom de kulturelle praksisene til guttene og jentene, og det er derfor fruktbart å se på de to ulike arenaene komparativt. Jeg vil derfor i dette kapittelet belyse hvilke likheter og forskjeller som eksisterer mellom jentene og guttenes identitetsdannelse og hvordan de transformerer og skaper sosiale rom. Gerry Bloustien (2003) har fokusert på jenter i boken *Girl Making*. Her utforsker hun hvordan unge jenter i Australia eksperimenterer eller «leker» med ulike identiteter i ulike sosiale sfærer. Lek («play»), slik Bloustien bruker det, er en underliggende og helt fundamental menneskelig aktivitet, en representasjon- og identifikasjonsprosess (Bloustien 2003). Hun mener videre at denne menneskelige aktiviteten, play, er noe som er grunnleggende for mennesker gjennom hele livet, og ikke noe som bare angår barn og unge.

I lys av blant annet Bloustien og min egen analyse av guttene, vil jeg se på hvordan jentene benytter seg av play som et verktøy for 1) å skape hierarkier blant de forskjellige jentegruppene og 2) hvordan de bruker ulike sosiale media som ressurser til å teste grenser i et patriarkalsk maskulinitetshegemoni. Jentene, som i utgangspunktet skulle være mitt hovedfokus, er nesten fraværende på de tilgjengelige senterne, med et unntak, jentekveldene på onsdager. Gjennom empiriske eksempler ønsker jeg å få frem jentene og guttenes forklaringer på hvorfor det er slik at jentene er fraværende på ungdomstilbudene. Samtidig så er det noen jenter som benytter seg av et eget tilbud på onsdager kun for jenter, her har jentene skapt en egen arena hvor de tillater seg å bryte med normer og regler som synes å gjelde for dem utenfor jentekveldens fire vegger. Jeg vil beskrive et par spesielle hendelser som jeg etterpå skal analysere og se i lys av blant annet Bloustien, Goffman og Douglas.

JENTENES FRITIDSTILBUD

Jeg sitter på Riverside Ungdomshus og er omgitt av gutter på alle kanter, en gjeng sitter i sofaen, en gjeng på dataene og en gjeng rundt er par kafébord. Jeg har kommet regelmessig til Riverside i to-tre uker og har lagt merke til at det sjeldent er noen jenter til stede. På to-tre uker har jeg kun observert rundt fem jenter som har kommet alene eller sammen med ei venninne, benyttet seg av dataen i toppen en halvtime for så å gå igjen. Jeg spør Hanne, en av de ansatte, om de ofte har jenter på besøk. "Det er jenter innom av og til, men det er sjeldent at de oppholder seg her på

samme måte som gutta". "Hva kommer det av?" Spør jeg. "Det vet vi ikke helt sikkert, men vi har jo tenkt at de kanskje ikke vil være her på grunn av gutta. Vi forsøkte en periode å arrangere jentekveld på tirsdager, men ingen jenter dukket opp, så vi sluttet med det. Det er jo veldig synd, men de har fortsatt jentekvelder på Orkis på onsdager og jeg hører at det er en del jenter som pleier å være der, noen dager med bedre oppmøte enn andre".

Kathrine Fangen har i sin bok *"Identitet og praksis"* sett nærmere på hva som forventes av norsksomaliske jenter i Norge. Hun viser til en statistisk undersøkelse gjort i 2006 som viser at hovedforskjellen mellom etnisk norske og somaliske jenter, hvor jeg vil tro flertallet er muslimske, er at de ikke får lov til å være ute sent på kvelden, drikke alkohol eller overnatte på steder der det også vil være gutter til stede. Selv om det er noen år siden denne undersøkelsen kan det tyde på at dette er noe som fortsatt er gjeldene for flere av mine informanter. Da jeg spurte Samuel om hva han tror er grunnen til at det ikke er flere jenter på ungdomssenteret mener han at forventninger fra foreldrene er hovedgrunnen. *"Jenter er mye flinkere til å hjelpe til hjemme, lage mat og vaske og sånt, det kan ikke vi gutter, derfor må jentene dra hjem etter skolen, for å hjelpe til hjemme."* At det forventes at jentene skal hjelpe mer til hjemme er ikke det eneste foreldrene forventer. En annen informant, Abshir, som jeg kun så og snakket med på ungdomssenteret et par ganger, mener at det stilles høyere krav til jenter når det gjelder lekser. *"Hvis du går bort på leksehjelpen er det flere jenter enn gutter der. Jentene må gjøre det bra på skolen, oss gutta er det liksom ikke så farlig med. Men jeg vil være flink på skolen, jeg vil gå på høyskole eller universitetet og bli sivilingeniør. Det er derfor jeg ikke er her så ofte, jeg pleier egentlig aldri å være her. Jeg var her mer før, nå har jeg for mye lekser, og trening".* At Abshir hevder å ikke bruke ungdomstilbudet aktivt er noe som går igjen hos flere av guttene. Denne ideen om at å bruke ungdomssentrene blir sett litt ned på er noe flere av guttene har gitt ut uttrykk for. Denne tankegangen og måten den kommer til uttrykk på er interessant og kan knyttes opp til analysen om de "straighte" guttene.

"TA DEG TUREN HIT DA, HORE!"

Det er første kvelden jeg er med på jentekveld og planen er å komme før åpningstid for å snakke litt med de frivillige før jeg kan finne meg en plass i rommet hvor jeg har god oversikt over hvem som kommer og går i løpet av kvelden. Når jeg kommer har

det akkurat åpnet og det er allerede flere jenter som har møtt opp. Jentene som er her har jeg ikke sett på noen av de andre dagene som senteret har åpnet. Jeg hadde sett for meg en gjeng med beskjedene jenter som kun ville være takknemlige for å ha en egen dag fordi de ikke turte å være på senteret de andre dagene når gutter også har tilgang, men dette er ikke tilfellet. Jentene som er her «eier» rommet. Alle er komfortable, kjenner alle og har på ingen måte noe imot å vise seg frem. Tre av jentene sitter ved pc-ene, mens fem jenter sitter i en sofagruppe innerst i rommet hvor hele den ene veggen er dekt med speil. I starten sitter de bare i sofaen og prater mens de frivillige styrer musikken som står lavt på i bakgrunnen. En av jentene kjenner igjen musikken og ber om å få skru opp lyden. Lyden settes opp og flere av jentene reiser seg etter hvert og begynner å danse så smått foran speilet. Afrikanske rytmer fyller rommet og jentene viser hverandre ulike "moves" som er typisk for afrikansk dans. De retter på hverandre og ser på seg selv i speilet mens de tester ut nye dansemoves. Etter hvert som dansen pågår blir jentene mer og mer ivrige, de løper frem og tilbake mellom sofagruppen og kontoret der musikken styres og tar etter hvert over musikkstyringen. De blir raskt «modige» under dansingen og dansen bærer preg av mye fokus på vrikking av rumpe, rulling av mage og risting med brystene. Etter hvert som de blir mykere og har fått varmet opp litt tar de opp telefonene sine mens de filmer det hele. I utgangspunktet er det filmsnutter som lagres på telefonen og som de har lyst til å se på i ettertid og kanskje vise til venner, men etter hvert begynner de også å filme med hjelp av smarttelefon-applikasjonen "Snapchat", som de sender til "snapchat-venner". Fra å være "uskyldig" dans, utvikler det seg etter hvert til en arena, en scene, der det i stor grad handler om å vise frem danseferdighetene sine. Samtidig stopper de tidvis opp og sender små videobeskjeder gjennom snapchat til andre venninner som ikke er til stede. Beskjedene lyder som for eksempel "Yo, what's up bitch?!" og "Ta deg turen ned hit da, hore!" Alle filmsnuttene avsluttes med at de fniser og ler for å gi uttrykk for at de har det veldig gøy. På dette tidspunktet har lydnivået steget drastisk, og det som i utgangspunktet var en ganske rolig gruppe som satt i sofaen og pratet, har nå blitt en høylytt gjeng som står og danser og småroper til hverandre og som bruker et språk med banneord i nesten hver eneste setning.

I avsnittet ovenfor kommer det frem den rollen som noen av jentene trer inn i når de entrer ungdomssenteret på jentekveldene. Det kan tyde på at jentene trer inn i en

skjermet og lukket arena hvor de får muligheten til å få utløp for en oppførsel som kanskje ikke ville blitt like godt mottatt i en annen sosial sfære. Samtidig så kan det også trekkes linjer til guttenes praksiser på ungdomssentrene og at jentenes oppførsel også kan analyseres som subkulturell kapital. Først vil jeg se denne hendelsen i lys av Bloustien som jeg snakket om innledningsvis. *Girl Making* er en bok som er basert på videofilmer som jentene selv har filmet. Jentene har selv fått bestemme hva som skal filmes eller tas bilde av og hvor. Bloustien gjør seg opp følgende tanker angående et bilde som en av informantene hennes hat tatt;

"It is a self-portrait, although taken by a third party under Kate's direction. Kate and her friend are wearing cosmetic masks and are gazing intently in a mirror observing the transformation. The photography immediately high-lighted two important issues to me: firstly, I was aware that these two teenagers were simultaneously participating in and observing their own transformation into something different, something "other", while we, the spectators, voyeuristically looked on. Secondly, the teenage girls seemed acutely aware of the power of the camera, the image being taken under their direction and not mine. It seemed that, through their rhetorical question – "Aren't we beautiful?" – and most of all, through their play, they were demonstrating their awareness that learning to be female and "performing" femininity is "hard work"."

(Bloustien, 2003:4)

Bloustien analyserer denne formen for skuespill foran speilet og leking med fotografier som Kate holder på med, er former for tilpasninger og spill i forsøk på å passe inn i, eller utfordre, de antatte hegemoniske kravene i hennes omgivelser. På samme måte kan man forstå jentene jeg har studert på jentekvelden og trekke klare linjer mellom de ulike casene. På samme måte som Bloustien observerer at jentene studerer seg selv i speilet og bildene som blir tatt av dem, så gjør jentene mine det samme. Når jentene begynner å danse foran speilet er det ikke på langt når så opptatt av de andre jentene som av seg selv og sitt eget speilbildet. De holder øyekontakt med seg selv og når de danser og rister på rompa si så følger øynene nøye med på bevegelsene. Dette er jo en spesiell type afrikansk dansing som man ser rundt omkring i hele verden, og det er noe som for enkelte, for eksempel meg selv, krever mye øving. Jentene inviterte meg med for å prøve, men etter få minutter så jeg på dansebevegelsene som fysisk uoppnåelige. Men uansett

om denne formen for dansing er noe som er lettere å få til for noen, som noe habituell, enn for andre, så må den uansett perfektioneres. Kan jentenes dansing foran speilet sees på som en form for perfektionering av noe som kan forstås som "et antatt hegemonisk krav"? Hegemoniet i denne settingen kan forstås som at denne måten å danse og bruke kroppen på er hegemonisk for afrikanere. Forstått på den måten så kan jentenes dansing foran speilet like mye være motstand mot hegemoniet som det kan være en perfektionering av det.

PÅ TVERS AV SFÆRER

Videre så påpeker Bloustien at jentene på sett og vis besitter en form for makt når det gjelder fotograferingen, og ikke minst resultatet, bildet som studeres i etterkant. Dette kan man også se blant jentene på jentekvelden, men på en helt annet nivå enn hva man ser i caset til Bloustien. Beskrivelsene hennes er om jenter fra midten av 90-tallet og teknologien har endret seg drastisk siden den gang. Nå operer de fleste jentene med en eller annen form for *smarttelefon*¹⁰, og med disse følger muligheten til å ta bilder og filmer, samt redigere og forbedre dem, for så å kunne dele dem med venner. Smarttelefonene åpnet ikke bare for bildedeling med venner, men også med hele verden dersom man ikke er påpasselig med delingsinnstillingene. I eksemplet mitt over åpner jentene for at det de gjør innenfor en lukket arena også kan bli sett av dem utenfor, dette ved å benytte seg av applikasjonen *Snapchat*. Dette er en applikasjon som gir deg muligheten til å filme i ti sekunder eller ta et bilde som vises i opp til ti sekunder før det forsvinner. Når snapchat kom var det mange som benyttet seg av tjenesten, dette på grunn av at den åpnet for å være litt mer vågal enn vanlig ettersom bildet eller filmen ville forsvinne etter ti sekunder og ikke kunne sees igjen, av noen¹¹. Når jentene benytter seg av denne typen ny teknologi og en ny ungdomskulturell praksis, så er dette et eksempel på hvordan jentene skaper og uttrykker sin egen stil. Dette gjør de ved å ta i bruk snapchat som et verktøy og formidler gjennom filmklippene et bestemt opptreden

¹⁰ En mobiltelefon, for eksempel iPhone, som ble lansert i 2007. Telefonen kom med et nytt og avansert opreativsystem og har tatt bildetaking og bildedeling på sosiale medier til et helt nytt nivå.

¹¹ Senere har det riktignok kommet frem at bildene og filmene faktisk blir lagret og at flere "hackere" har klart å finne frem til gamle snaps som egentlig ikke lenger skulle eksistere. Snapchat har også opp igjennom endret på design og presentert flere muligheter som gjør det mulig å få se bildene og filmene flere enn en gang.

eller en bestemt rolle som de ønsker at tilskuerne skal få se. Hvilken rolle har de selv bestemt, men den vil alltid skapes i relasjon til andre sosiale sfærer og deres posisjoner der, inkludert den sosiale sfæren med venninner påvirket av pop- og konsumkultur, en sosial arena på skolen, og som en motstand eller en reproduksjon av den private sfæren hjemme. Men en relasjon av motstand og reproduksjon er også noe som kan kjennetegne relasjonene som jentene har til alle disse tre sfærene.

Ettersom jentekveldene er lukket for omgivelsene utenfor, hvor verken jevnaldrende gutter eller eldre familiemedlemmer har adgang, gir dette jentene et friere spillerom til å utforske ulike identiteter og til å spille ut mulige spenninger, drømmer, fantasier, lengsler, håp, usikkerhet, bekymringer, engstelse, sinne, frustrasjon, osv, foran speilet. Men gjennom aktiviteten foran speilet, og ved bruk av snapchat hvor bilder og filmer sendes til personer utenfor jentekveldens sfære, så fungerer speilet, bildene og filmsnuttene av seg selv og kroppen deres som et møtepunkt mellom ulike og ofte motstridende diskurser. Kan jentene forstås som utforskere av forbrukerkulturens seksualiserte estetikk? At de leker med tanken på at noen utenfra, med et moraliserende og religiøst blikk, kan få tilgang på bildene eller filmsnuttene? At jentene benytter seg av snapchat-tjenesten samtidig som de oppfører seg på en måte som kan være i strid med religiøse normer og regler er ganske risikabelt og dermed ganske overraskende. De kan ikke med sikkerhet vite hvor vedkommende som mottar filmsnutten befinner seg, hvem han eller hun er sammen med og dermed hvem som kan se det de gjør på filmsnutten eller høre hva de sier. Spørsmålet man kan stille seg er om denne risikoen er noe jentene ikke er klar over eller om de har full oversikt over konsekvensene det kan få, men ønsker å befinne seg i en faresone. Bloustien (2003) hevder at et hvert geografisk sted er et rom for maktrelasjoner, og det er kanskje dette som gjør at jentene synes det er spennende å sende til noen som oppholder seg utenfor senteret, at de ikke helt vet hva som skjer på den andre siden. Når det kommer til private og offentlige sfærer, slik Goffman bruker begrepene, så kan man se på jentenes bruk av snapchat som et verktøy som gjør skillet mellom de forskjellige sfærene mer utydelige. Teknologien til snapchat gjør det mulig for jentene å krysse grenser, og deres lek og spill foran speilet kan nå ut til et publikum som ikke er fysisk til stede. Jentenes bruk av snapchat for å nå ut til andre sosiale arenaer kan ha tre ulike agendaer. For det første så kan det forstås som lek jentene i mellom, at de filmer og sender bilder av hverandre og utfordrer hverandre. De bruker ord som *bitch* og *hore* og tester ut om venninnene vil bruke samme diskurs. Dette

er også med på å utvide deres agens, deres kapasitet til å handle og til å uttrykke sin egen stil. Videre er dette noe som kan være avgjørende i forhold til hierarkier og maktforhold blant jentene, at de jentene som går lengst og tør mest på disse filmsnuttene, oppnår respekt og beundring fra de andre jentene. Dette er også noe som også kan sammenlignes med guttenes opptredener når de viser frem sine nye klær, og hvor klær eller kortspill er guttenes arena for å danne hierarkier og maktforhold. For det andre kan jentenes snapchatbruk forstås som en objektivering av deres praksiser. Slik Bloustien (2003) beskriver kamera så fungerer speilet og kameralinsen som et øye som åpner opp for å se seg selv utenfra, dette invitere til *play*, altså til å leke, manipulere eller eksperimentere, med disse objektiveringene og representasjonene av seg selv. Slik Bloustien beskriver det er lek; ". . .synonymous with leisure; it has come to mean the freedom from institutional obligations and also the freedom to transcend structural constraints, "to play with ideas, words, with fantasies . . . and with social relationships" (Turner, 1982:7)" (Bloustien, 2003:12). Man kan i lys av dette tolke jentenes bruk av speilet, bilder og filmer som verktøy i utforskning og identitetsskapelse. Men at leken og utforskningen foran speilet og kameralinsen blir sett på som fritid bringer meg over på jentenes tredje mulige agenda for bruk av snapchat. At det hele foregår innenfor et avgrenset og lukket området, kun for jenter, kan forklare hvorfor det oppleves som en frihet å få spille ut og eksperimentere med de ulike rollene. Samtidig, kan disse handlingene, at jentene sender disse bildene og filmene "ut i det ukjente", forstås som en form for motstand fra jentenes side? Da jeg startet med å etterlyse jentene på ungdomssentrene utenom jentekveldene, var det både gutter og jenter som argumenterte for at eldre mannlige slektninger var årsaken til at jentene ikke benyttet seg av ungdomstilbudet ellers i uken. En gutt fortalte at de slektningene som var i mot at jenter og gutter skulle "leke" sammen, i blant kunne plassere seg utenfor inngangen til sentrene og komme med skjellsord til de jentene som kom ut. Samtidig var det ei jente som bekreftet dette, men at dette var noe hun bare valgte å overse. Dersom dette er tilfellet, at jentekveldene er en fri-sone som eldre familie og slektninger ikke har tilgang til, så kan man forstå jentenes ønske om å utforske mulige seksualiserte og vulgære roller, som kommer til syne i populærkulturens magasiner, musikkvideoer osv., med et tøffere språkbruk og utfordrende dansing, innenfor frie og trygge arenaer. Samtidig så kan man tolke det som motstand når jentene leker med ideen om at noen på utsiden,

med sine moraliserende holdninger, kan få innblikk i hva de driver med gjennom disse bildene og filmklippene.

SHARMAS SELVTILSKRIVELSE

Som vi så blant guttene, så er ungdomssentrene, med guttenes ulike ritualer, en sosial arena for å oppnå en form for maktposisjon og danne hierarkier. Dette gjør de gjennom ritualene 1) å vise seg frem i nye klær eller med nye gjenstander, 2) gjennom å sitte på kunnskap om hvordan vinne en runde med *ludo* eller *idiot*, eller 3) gjennom å gå inn og spille en rolle som *viktig*, en som egentlig ikke har tid til å være på ungdomssentrene fordi han har *viktigere* ting å gjøre. Blant jentene ser man mange av de samme tendensene. Hvis vi ser tilbake på det innledende avsnittet i dette kapittelet så beskrev jeg to ulike klesstiler. Mens guttene er veldig opptatt av å vise frem den nye jakken til kameratene sine, så observerte jeg ikke dette i samme grad hos jentene. Hos jentene handlet klærne i større grad om hvordan de satt på kroppen og hvordan rompa ble fremhevet når de danset foran speilet. Flere av jentene brukte hijab, og selv om man kunne se forskjell på kvalitet eller utsmykning, så var ikke dette et tema blant jentene. De som riktignok skiller seg ut er de to ulike gruppene som jeg presenterte innledningsvis, og Sharmas klesstil kan knyttes opp mot de guttene jeg beskrev som representanter av den mer straighte stilen. Her uttrykker Sharma i hvit ettersittende jeans og magetopp et ønske om å være en del av populærkulturen og tar, i motsetning til jentene som for eksempel bruker hijab, på mange måter avstand fra holdninger og klesstil som kanskje forventes av familien. Hun er ikke med på å danse foran speilet, men er mer opptatt av å prate med de ansatte på jobb. Kroppsspråket hennes, når hun titter bort på jentene foran speilet og gjennom kroppsspråket antyder at hun synes de oppfører seg teit. Dette kan forstås som hennes måte å ta avstand fra en identitet som er forenlig med hennes etniske opphav. At hun velger å ta avstand fra denne formen for utforskning og identitetsskapelse, og heller velger å identifisere seg med de etnisk norske ansatte, eller de aktivitetene som hun anser som mer vestlig, kan sammenlignes med hvordan Jamal oppførte seg ovenfor guttene. Ved flere anledninger rundt middagsbordet tar hun ikke særlig del i samtalen som går rundt bordet. Guttene, og da spesielt Jamal, er litt mer direkte med hverandre og tydeligere når de gir uttrykk for hva som er bedre eller dårligere enn noe annet. Mens hos jentene så fremmes det samme budskapet, og i dette tilfellet av Sharma, i stillhet men med kroppsspråk. Sharma sier

aldri høyt at hun synes det jentene driver med foran speilet er teit, eller at det de snakker om rundt middagsbordet er uinteressant for henne, men hun tar aktivt avstand fra det når hun velger å ikke ta del i det. Fangen (2008) beskriver også somaliske jenter som har hatt perioder hvor de har ønsket å bli så norsk som mulig, men at informantene hennes opplever det som håpløst ettersom etnisk norske uansett vil se på dem som annerledes på grunn av blant annet hudfarge. Jentene anser det å *opptre seg norsk* som den beste måten å få tilhørighet til det norske samfunnet og bli oppfattet som mest mulig norsk. Dette oppnås gjennom tilslutning til verdier, væremåter og fritidssysler som er vanlig i Norge. Videre vil de gå på norske utesteder og ta avstand fra de stedene hvor mange somaliere oppholder seg. Sharmas uttrykk for å ikke ønske å være en del av praksisene til de andre somaliske jentene kan dermed sees i lys av Fangens argument. Samtidig så kan de andre jentene foran speilet også ha et ønske om å bli sett på som norske, og at deres bruk av speilet og snapchat er et forsøk på å benytte seg av de samme verktøyene som det de tenker at etnisk norske ungdommer benytter seg av. Det at de somaliske jentene opplever det som vanskelig å bli anerkjent som norske, for eksempel på bakgrunn av hudfarge, så kan det i følge Fangen resultere i at jentene følger en forsterket tilknytning til en somalisk identitet (Fangen,2006).

HELGENS FESTLIGHETER

Vi er mellom 20-25 jenter rundt middagsbordet denne ettermiddagen. Det er tre av dem som jobber som frivillig og meg. Jentene som er på besøk i dag er mellom 17-19 år, og det er tre ulike venninnegjenger i tillegg til et par jenter som har kommet to-og-to eller alene. Før middagen har jeg oppholdt meg i en sofagruppe med den ene venninnegjengen på tre-fire stykker. Disse er hovedsakelig somaliere og er på siste året på videregående. De er med andre ord passert 18, men ettersom det ikke er så mange utesteder i Oslo med 18-års aldersgrense er det nå et samtaleemne blant jentene om de skal skaffe seg falsk legitimasjon eller ikke. Ei av jentene forteller at hun har falsk legitimasjon og viser det frem til venninnene. Hun holder det opp mot ansiktet og vil at de andre skal bekrefte at de ligner og at vekten ikke vil se at det ikke er henne. Samtidig forteller hun om at hun var på et sykt kult utested på lørdag og oppfordrer de andre jentene til å skaffe seg falsk legitimasjon de også slik at de kan bli med henne neste gang.

Under middagen holder jentene som har snakket om falsk legitimasjon en lavere profil, mens tre jentene som har tilbrakt tiden før middag på datarommet setter i gang en forestilling i det de skal sette seg for å spise. Mens jeg satt i sofaen registrerte jeg at de hadde et høyt støynivå mens de satt å så på bilder på Facebook og lo høylytt av det de satt og så på. De kommer inn til bordet etter at vi andre har satt oss og har et kroppsspråk og en stemme som er tydelig og dominerende i forhold til de andre jentene i rommet. Verdt å nevne er også klesstilen til disse jentene. De er kledd i ettersittende mørke klær, som sort og farger i mørke nyanser, de har høyhælte sko, langt hår som er enten løst eller løst oppsatt. I tillegg så har de mye sminke, rød leppestift, kraftig øyenskygge med sterk farge og en markant, svart eyeliner som forlenger øyet med en sort lang strek der øyevippene slutter og som beveger seg bakover mot øret. De setter seg ned på en demonstrativ måte, nærmest slenger seg ned på stolen noe som bråker og får bordet til å flytte seg litt. Etter å funnet seg plass på enden av bordet, samt omrokert noe slik at de kunne få sitte ved siden av hverandre, begynner de å beordre oss andre med å sende maten nedover til dem. Mens maten blir sendt nedover viser ei av jentene misnøye og utålmodighet ved å gjenta beordringen, på tross av at maten er på vei. Når maten ankommer blir den nøye studert og spørsmål blir fyrt ut på rad og rekke om hva det er, hva den inneholder, hvorfor den har en sånn farge, hvorfor den har en slik konsistens. Mellom spørsmålene er det fnising og knising, og de viser tydelig med kroppsspråk at maten ikke frister spesielt. En av de frivillige sier litt høyt og hintende at det er helt frivillig å spise, jentene holder da opp, forsyner seg og begynner så smått å pirke i maten og småspiste litt. Det blir litt rolig og flere av jentene prater lavt og rolig med hverandre mens maten inntas, men blir raskt avbrutt av at ei av de tre jentene på enden bryter litt høyt ut i latter. Vi andre snur oss og ser mens ei av venninne prøver å få ut hva som er så morsomt uten hell. Vi andre velger å ignorere det hele ved å fortsette med maten og samtalen. Etter hvert som latteren har dabbet av får hun forklart venninnene sine hva hun synes var så morsomt. Hun hadde kommet på en av helgens hendelser, nemlig da hun ble så full, ble kastet ut av det ene utestedet og havnet i håndgemeng med ei anna jente. Hun bruker høy stemme, mange banne ord og legger gjentatte ganger til "Herregud" og "Jeg var så full!!"

Mens Sharma tar avstand og ønsker å fremstå som mer vestlig på den ene siden, så har vi på den andre siden Aleena og Samira som også velger å ta avstand fra det flertallet av

jentene driver med foran speilet. Heller ikke her blir det sagt eller gjort noe ovenfor jentene som danser, men de ønsker tydelig å avgi et bilde av seg selv som altfor kule til å holde på sånn foran speilet. Fra hendelsen over ser vi imidlertid at Aleena og Samira benytter seg av andre virkemidler for å oppnå respekt, eventuelt bare oppmerksomhet. Innledningsvis gjorde jeg rede for hvordan ungdommer kan skape sine egne arenaer i lys av blant annet Goffman (1992), Hirsch og O'Hanlon (1995) og Low og Lawrence-Zúniga (2003). Det Aleena og Samira gjør i dette tilfellet er å skape en sosial arena, en scene, hvor de benytter seg av rekvisitter som for eksempel å bråke med stolen og krangle om hvem som skal sitte hvor, for å tre inn i en spesiell rolle i den aktuelle sosiale interaksjonen. Her ønsker tydeligvis jentene å fremtre som litt voldsomme, høylytte og tøffe, og deres bruk av rom og det som befinner seg i og utenfor ungdomssenteret analyserer jeg som en form for kulturell prosess og identitetsdannelse. Kan denne typen opptredener innebærer en forhandling om ulike prinsipper for identitetsdannelse og kulturell prestisje (hierarki)? Og kan disse kulturelle praksisene knyttes til et spekter av subjektive erfaringer og behov?

Videre ser jeg på jentenes lek som et slags eksistensielt prosjekt, at identitetsdannelse innebærer en seriøst arbeid med å finne seg selv og sin plass i verden. Det innebærer noe mer enn å bare gjøre motstand eller få utløp for innestengt aggresjon. Bloustien (2003) argumenterte for at denne typen lek og opptreden på det hun beskriver som *soveromskultur*, ettersom det var der hun samlet inn sin data, ikke kan forstås som *kjønnnet motstand*. Jeg velger å trekke en linje fra Bloustien sitt begrep soveromskultur, som handler om skillet mellom jentenes private sfære på soverommet og den offentlige sfære, og til den private og lukkede *klubbsfæren* som jentene skaper på jentekveldene. Likheter mellom de to er at de begge foregår på en lukket arena hvor foreldre, og spesielt fedre, ikke har tilgang. På mange måter har jentene mer frihet på disse jentekveldene enn de har på soverommet hjemme hvor det kan være større sjanse for å bli overvåket. Bloustien argumenterer altså for at denne type opptredener, eller kulturelle praksiser, ikke primært bør forstås som motstand til den hjemlige sfæren, men at lek og opptredener mer handler om *learning the game*, som i større grad handler om å lære om innkvartering og inkorporering enn om å gjøre motstand (Bloustien 2003:80).

TRAKASSERENDE SLEKTINGER

At jentene befinner seg i en relativt lukket sfære på «jentekveldene» kommer tydelig frem ettersom jentene ved flere anledninger legger ut om helgens aktiviteter og intime detaljer om privatlivet sitt som de selv sier de ikke kan prate med foreldrene om. I lys av hendelser beskrevet ovenfor kan det tyde på at ungdomstilbudet dermed blir en arena for å snakke om temaer som ikke er åpne for diskusjon hjemme med foreldre eller på sentrene med gutter til stede. Kan man tolke dette behovet for å danse foran speilet eller legge ut om helgens aktiviteter som et uttrykk for usikkerhet om hvor grensene går? Innledningsvis gjorde jeg kort rede for Jenkins og hvordan man kan skille analytisk mellom personlig og kollektiv identitet. At jentene tester grensene og finner ut seg i mellom hva som er passende og upassende oppførsel kan forstås som en del av jentenes kollektive identitetsskapelse. Det finnes samtidig eksempler på jenter som, tilsynelatende, ikke bryr seg om det er gutter til stede eller om slektinger overvåker dem.

Jeg sitter på Orkis og prater med Jasmin. Hun pleier å være på Orkis ofte, men ikke på jentekveldene. Da jeg spurte henne om hvorfor, svarte hun at hun synes det å dele opp jenter og gutter ved å ha en egen jentekveld er unødvendig. I stedet for å ha en egen jentekveld, så kunne alle jentene komme på alle dagene, når det måtte passe best for dem. Hvis det er jenter som ikke vil være med gutter, så kunne de kommet uansett og satt seg i sofaen uten å ha noe med guttene å gjøre, det er jo det de gjør uansett, hvorfor kan det absolutt ikke være gutter der? Hun forstår dem som får dritt slengt etter seg, men ikke de andre. Jeg sa at det var et par av jentene fra jentekvelden som ikke likte å være her på de andre dagene fordi at guttene er så kjedelige, dette mente Jasmin at bare er tull. Hun liker ikke å være på jentekveldene fordi de snakker så mye stygt om andre, hun er mer en guttejente, det er lettere å omgås gutter, de sladrer ikke så mye. Jeg fortalte at noen av guttene mente at det ikke er flere jenter på de andre kveldene fordi de blir trakassert av menn i familien eller lignende. Hun forteller selv at hun har opplevd å bli kalt hore av eldre menn som har stått utenfor, de mener det fordi hun omgås gutter så sent på dagen. En dag hadde hun gått nedover gaten med en kompis, og da hun kom hjem var moren rasende fordi hun hadde fått høre at Jasmin hadde hatt sex med kompisen på toalettet på

kjøpesenteret. Dette var jo ikke sant i det hele tatt og hun bare ler av det hele, "det er ikke noe man må bry seg om".

Dette caset gir en forklaring på hvorfor mange av jentene velger å utforske og leke med ulike identiteter på senterets sosiale arena. Det kan tyde på at det er faren for og en konstant trussel om å bli kalt *hore* som jentene og guttene mener holder flertallet av jentene borte fra sentrene. På den andre siden så kan det være nettopp dette kjønnshegemoniet som jentene utforsker og leker med når de står foran speilet og når de sender bilder og filmer ut av senterets sosiale sfære. Kan man forstå dette som jentenes måte å ironisere og gjøre narr av holdningene til de "gammeldagse" mennene? Og kan jentenes måte å bruke disse uttrykkene som *hore* og *bitch* være et forsøk på gjøre eventuelle beskyldninger mindre farlige og betydningsfulle? Jentenes lek kan også tolkes som ironi rettet mot deres egen praksis, at jentene faktisk føler seg som horer når de er ute på byen eller når de står foran speilet og danser. Dette kan forstås og drøftes ved hjelp av de samme teoretiske perspektivene som jeg brukte da jeg analyserte guttenes praksiser. At jentene står foran speilet og tester grenser, viser frem sitt falske legg og skryter av hvor fulle de var i helgen, eller om de bryr seg eller ikke bryr seg om trakassering fra slektninger, handler alle om hvordan jentene til en hver tid vil være preget av tidligere erfaringer. Videre, hvor jentene aktivt bruker speilet og kameralinsen som en slags tilskuer, så er guttene mer opptatt av å vise seg frem for de andre guttene. I likhet med guttene, kan også jentenes handlinger forstås som en del av deres habitus hvor de er formet av de sosiale forholdene de lever under, og at måten de oppfører seg på er et resultat av å ha vokst opp i et patriarkalsk maskulinitetshegemoni. Dette kommer frem i mye større grad blant jentene enn hos guttene, ettersom eldre mannlige slektninger faktisk møter opp og står utenfor sentrene for å forsøke å opprettholde kontroll over jentene, mens dette ikke er tilfellet for guttene. Jentene blir altså i større grad kontrollert og disiplinert av familien, noe som Genji og Mirvat her bekrefter.

"DE SKYLDER PÅ RELIGIONEN SIN"

Til tross for at man ikke ser like mange jenter som gutter på ungdomstilbudene finnes det altså noen. Da jeg i forkant av jentekveldene snakket med noen av de ansatte var det et par av de frivillige jentene som mente at å kunne tilby jentene en egen kveld var viktig ettersom det i Koranen og Sunnah finnes fastsatte grenser om hvordan omgås det motsatte kjønn. De fryktet at jentene ikke benyttet seg av ungdomstilbudene fordi de

ikke ønsket kontakt med gutter. Jeg har huket tak i to jenter som har sine teorier om hvorfor det ikke er flere jenter tilstede;

Jeg sitter i sofaen på Orkis inne på TV/PC-rommet, sammen med to jenter på 17-18 år. Det er onsdag og jentekveld og vi har satt oss litt til sides for å ta en liten prat mens vi venter på at middagen skal bli klar. Hver onsdag er det kun jenter som har tilgang og da lager de frivillige som jobber der middag, dekker på langbord og det spises i fellesskap. Dette tilbys ikke de andre dagene når guttene også har tilgang. "Hvor er dere fra?" Begynner jeg. Mens Genji er fra Kina svarer Mirvat at hun er født og oppvokst i Norge, men foreldrene hennes er fra Pakistan. Genji er muslim, mens Mirvat forteller at de ikke praktiserer noen spesiell religion hjemme. "Hva pleier dere å gjøre etter skoletid?" Spør jeg videre. "Det varierer litt egentlig. Vi pleier mest å vandre litt rundt i Frognerparken hvis det er fint vær, gå rundt å se i butikker, eller være hjemme hos venner." "Pleier dere å henge mye ute på kvelden eller feste i helgene?" De ser litt på hverandre, litt usikre med et skjevt smil, men med et sikkert og konkret svar. "Nei, jeg er ikke så aktiv på sånn festing og sånn jeg, har aldri hatt interesse for alkohol og fest og sånt." Sier Genji. Mirvat legger til, "Nei, vi kan ha det gøy på andre måter". Jeg forteller litt fra min egen ungdomstid, at jeg begynte sent med å drikke, men at foreldrene mine ikke var noe strenge, hvis jeg hadde hatt lyst, så hadde jeg fått lov. "Hvordan er foreldrene deres?" Genji begynner, "Det som er er at mamma og pappa drikker ikke selv, så jeg tror kanskje bare at jeg har fått fra dem at jeg bare ikke liker å drikke. De er ikke strenge, men jeg tror ikke de ville anbefalt at jeg drikker hver dag eller noe sånt." Mirvat tar over, "Foreldrene mine er bare strenge generelt. Ikke feste for mye, ikke være ute altfor sent, fordi de mener at jeg må ta studie seriøst og på en måte ha fokus på det." Vi skifter tema og går over på studier. "Stilles det høyere krav til jenter enn til gutter når det kommer til skole?" Mirvat fortsetter, "Det er kanskje litt sånn med broren min, foreldrene mine er mer streng med meg og søsteren min enn med han, men han er ikke på samme alder, det er kanskje litt vanskelig å sammenligne?" "Er broren din yngre eller eldre da?" "Han er yngre. Men da jeg var på samme alder som han, så var de ganske strenge med meg". Genji bryter inn, "Hos oss er det kanskje likestilling, det er like stor vekt på at både gutter og jenter". Vi blir avbrutt av at en gutt kommer inn og setter seg på en av PC'ene. Vi blir alle stille og ser litt rundt oss før en av de frivillige som er på jobb kommer inn i rommet og gir beskjed om at gutten ikke kan være tilstede denne

dagen, at det er kun tillatt for jenter. Gutten blir opprørt, han synes det er teit at jentene trenger egne dager og forlater lokalet mens han utbryter litt høyere enn vanlig, "Hvorfor kan vi ikke være sammen alle sammen liksom?!". Jeg henvender meg til jentene igjen uten å helt vite hvordan jeg skal fortsette samtalen. Før jeg får somlet meg til å plukke opp tråden, begynner Mirvat, "Jeg synes egentlig at de burde slippe alle inn". Jeg blir litt overrasket, "Akkurat, hva synes du om jentekveld, Genji? Kan dere tenke dere hvorfor det arrangeres kvelder kun for jenter? Genji fortsetter, " Jenter vil snakke om ting som kanskje gutter ikke skal høre? Og sånn at man kan bli mer kjent og ikke dømt". "Ja, man føler seg mer komfortabel med bare jenter", skyter Mirvat inn. "Hva er grunnen til dette? Har det med religion å gjøre?" Spør jeg videre. Genji tenker seg litt om før hun kommer med et svar. " Jeg føler at enkelte kanskje bruker religion som en unnskyldning for å unngå gutter. Jeg har møtt mange folk som har samme religion som meg, men som tolker ting annerledes enn meg, så de bruker religion som en unnskyldning for alt da, føler jeg. For vi har jo samme religion, men allikevel så kan jeg være her når det ikke er jentekveld. Jeg trur det er mer måten man tolker ting på, altså, de tolker det helt annerledes enn det som kanskje står der. Så det er forskjellige folk, med forskjellige meninger". "Hva synes foreldre om at både gutter og jenter er her sammen?" Genji fortsetter, " Det som er, det er en del folk som pleier å dømme og snakke om, i hvert fall i asiatiske land, at ære er ganske viktig. Så når noen ser at du kanskje drar ut, altså gjør noe feil, så begynner de å baksnakke, og da går det utover hele familien til jenta. Så da begynner æren til faren å synke. Det er veldig mye baksnakking, så jeg tror veldig mange unngår å gjøre ting for å få masse dritt slengt etter seg. Jeg kommer bare for leksehjelpen, så etter leksehjelpen så vil jeg helst dra hjem, men i blant titter jeg innom bare for å se. I tillegg til det å ta hensyn til familie så er guttene veldig flørtene på en måte, og jeg liker ikke det, så derfor holder jeg meg veldig unna. Det er annerledes enn det jeg er vant med, så jeg synes det blir litt rart."

Det er flere aspekter ved samtalen med Genji og Mirvat som er verdt å belyse. For det første er dette to jenter som havner midt på den skalaen som man kan forestille seg etter å sett på klesstil og holdninger blant Sharma, Aleena og Samira. Når jeg møtte Genji og Mirvat for første gang var de verken en del av den gjengen som danset foran speilet, satt i sofaen og snakket om falsk legitimasjon eller satt på PC'ene og la ut om hvor fulle de hadde vært i helgen. De var heller opptatt av å teste ut de ulike aktivitetene som

senteret har å by på. De jobbet seg nærmest systematisk gjennom de ulike aktivitetene, startet med biljard, videre til bordtennis, så til nintendo wii hvor de spilte et dansebattle-spill, før de gikk over til foosball, til de til slutt avsluttet med kortspill. Dersom middagen ikke var ferdig, ville de begynne på en ny runde. Måten Genji og Mirvat bruker fritidstilbudet på er derfor ganske annerledes enn hvordan de andre jentene benytter seg av senteret på. Mens det for de andre jentene er en arena for utforske og skape en identitet, samt plassere seg selv i forhold til de andre jentene som er til stede, så kan det virke som at det for Genji og Mirvat kun er et pusterom mellom skole, leksehjelp og hjemmet. Som Genji sier, så er hun i utgangspunktet kun innom fordi hun er i området, altså på leksehjelpen som er i samme bygg. På en annen side så er det interessant å se hvordan holdningene til disse to på mange måter kan sammenlignes med de mer *straighte* gutta Jamal og Anwar. Gjennom samtalen med jentene så gir de uttrykk for at de synes drikking, festing eller dansing foran speilet eller baksnakking er teit, og at "de har viktigere ting å gjøre", som å fokusere på skole og lekser, og å holde seg unna for eksempel alkohol.

Videre er det interessant å påpeke at Mirvat opplever at foreldrene ofte er strengere med henne selv og søsteren, enn det de er lillebroren. Kan dette være en forklaring på hvorfor det er færre jenter enn gutter, at det i enkelte miljøer stilles høyere krav til jenter når det kommer til prestasjoner på skolen? At det er forskjell mellom gutter og jenter når det kommer til skole og arbeid er det tydelige tendenser. Man ser at det er flere gutter som oppholder seg på ungdomssentrene, hver dag i uken, ofte hele ettermiddagen. Det er også flertall av jenter som benytter seg av leksehjelpen. Videre, etter å ha vært i samtale med flere av guttene, så er det mange av dem som har droppet ut av videregående, eller at de har så vidt fullført men har ingen planer om å studere videre eller få seg noen jobb. Blant jentene jeg snakket med hadde flere av dem toppkarakterer og høye ambisjoner om medisin- og veterinærstudiet. At jentene på mange måter er mer dedikert til skole skinner også igjennom når man ser på hvem som trenger hjelp til jobbsøking på Riverside; det er stort sett gutter. Det hadde her vært interessant å se det hele fra foreldrenes perspektiv og på hva de forventer av barna sine, og om de forventer forskjellig fra jenter og gutter.

Samtidig som at Genji og Mirvat er enig i at det godt kan være åpent for både gutter og jenter alle dager og at det ikke er noe eller noen som holder dem tilbake de

andre dagene, så gir de også uttrykk for at de liker seg best på jentekveldene. At noen jenter bruker religion som unnskyldning er interessant. Det er forskjellige måter å tolke Koranen på, noe vi også ser tydelig blant guttene. Det er et gjennomgående tema både for gutter og jenter at familie og det kollektive velges fremfor enkeltpersoner. Dette kommer for eksempel til syne når ungdommene har en formening om hva som vil krenke æren til faren, og at de derfor må være påpasselig med hvordan de oppfører seg. I likhet med guttene, kan man også tolke jentenes oppførsel på sentrene som midlertidig, at jentene selv også anser seg selv som å være i en slags liminalfase.

FRA DEN PRIVATE TIL DEN OFFENTLIGE SFÆRE

Jeg sitter i sofaen på Riverside og prater litt med Merete da Amal kommer inn. Han skal på fest med noen jenter fra jobben, han har pyntet seg og gleder seg veldig. Mens vi sitter og prater kommer det to nye jenter inn og setter seg i sofaen med oss. De utstråler en selvtillit som jeg ikke har sett maken til tidligere og i hvert fall hun ene spiller mye på kroppen sin. Hun drar ned toppen sin for å vise mest mulig «kløft», reiser seg ofte opp for å danse litt og står og speiler seg i vinduet. Hun er overhode ikke sjenert og er ofte bortpå Amal for å prøve å få oppmerksomheten hans, både ved å være fysisk bortpå han, dytte borti, sette seg på fanget etc. og ved å rope på han, og snakke til han fra andre siden av rommet. Jentene banner mye og går ofte bort til de eldre guttene og vil at de skal kjøpe dem røyk eller snus. Amal kommer bort og setter seg med meg og Merete for å spille kort, og de to nye jentene blir også med. Under hele spillet så er hun ene veldig dominerende, både i kroppsspråk og når hun snakker. Etter hvert får Amal nok av klengingen og stikker, jeg blir sittende igjen med Merete og Simen hvor vi småprater litt om ungdommene som besøker Riverside og hvordan de opplever at bosituasjonene til guttene er. Bak oss begynner de to jentene å bli høylytte, noe som virker som om er et forsøk på å få oppmerksomhet. De er småvoldelige mot hverandre, begge vil styre musikken som spilles på storskjermen og etter hvert sloss de over tastaturet. De tar begge kvelertak på hverandre, samtidig som de forsøker å slå hverandre. Merete griper inn og ber dem roe seg. Selv om det hele fremstår som en slags spøk og de fortsetter å være venner, så er de tydelig frustrert og irriterte på hverandre

Hendelsen over er spesiell, og både Merete og Simen virker noe overrasket over hvordan disse to jentene oppfører seg. Det kan tyde på at dette er noe de ikke er vant til.

Jentenes oppførsel er likevel spennende og har flere fellestrekk med både guttenes opptredener og opptredenene til flere av jentene jeg har beskrevet i dette kapitlet. I likhet med de andre ungdommene, så er også disse jentene i en fase hvor de utforsker sin egen identitet og teste grenser. Testing av grenser kommer mye tidligere frem i dette tilfellet ettersom jentene åpenlyst spør de eldre guttene om å bryte loven og kjøpe dem røyk eller snus. Her handler det ikke så mye om å faktisk få tak i røyk, men å avgi et bilde av seg selv og tre inn i en rolle som ei jente som bryter med normer og regler ved å banne, vise frem kroppen sin og røyke.

Det er riktignok en vesentlig forskjell mellom disse to jentene og jentene på jentekvelden. Disse to jentene oppfører seg på mange måter likt som de andre jentene jeg har beskrevet, men her er den sosiale settingen og arenaen, samt dets rekvisitter blitt byttet ut, mens prosessene til en viss grad er de samme. Mens jentene på jentekvelden utforsker og leker med deres kropp og bruker dette som en del av deres identitetsskapelse, samt at de bruker den lukkede sfæren som gjør at de kan få leke i fred, så har disse to jentene beveget seg ut fra det lukkede, private og kanskje trygge, og ut i det offentlige. Her har de til dels byttet ut speilet, kameralinsen og deres eget vurderende øyet, med guttene og de ansatte som tilskuere. Det er flere gutter tilstede i rommet, men det er Amal sin oppmerksomhet de i hovedsak ønsker å få. Når Amal er tilstede så spiller jentene på sin egen kropp, de drar ned toppen for å vise mest mulig "kløft", men så fort Amal ikke orker mer og bestemmer seg for å gå, så snus jentenes oppmerksomhet mot hverandre, og da går det over til å handle i hovedsak om å tre inn i en overordnende rolle, noe som etter hvert utspiller seg gjennom en kamp om tastaturet for å styre musikken.

Det gjennomgående tema blant alle jentene er at de gjennom rollespill og rekvisitter går igjennom en prosess hvor identitetsskapelse, både personlig og kollektivt, står i sentrum. Denne typen prosesser er jo også noe man finner blant etnisk norske jenter, men grunnene til at innvandrerjentene på jentekvelden skiller seg ut handler om hvordan man kan tolke disse prosessene som en form for ulydighet eller motstand i mye større grad enn det man kan blant etnisk norske jenter. Det kan også se ut som at de symbolske og moralske grensene varierer med hvordan man er posisjonert, om man er etnisk norsk, minoritet, mann, kvinne, osv. Hva som kunne vært interessant å forske videre på er hvorvidt det er forskjell blant minoritetsungdom og

majoritetsungdom når det kommer til å trosse lover og regler som eksisterer innenfor deres sosiale rammer.

Videre kan jentenes bruk av ulike sosiale arenaer knyttes opp mot de ungdomsantropologiske perspektivene som jeg introduserte i første kapittel. Mye av dette kapitlet handler om hvordan jentene både binder sammen og holder fra hverandre ulike arenaer, altså multi-kulturelle ungdommer og hvordan de håndterer og skaper grenser. I lys av hva jeg presenterte innledningsvis så handler alle de ulike sosiale relasjonene som jentene har, om å reprodusere kultur, slik Amit-Talai argumenter for. I følge Amit-Talai kan man forstå jenter som opererer innenfor ulike nettverk og at dette er dypt forankret og kroppsliggjort. En annen måte å forstå jentenes praksiser som multikulturelle er i lys av Jenkins grunnleggende for at man skal kunne se seg selv utenfra, i forhold til de forskjellige menneskene man møter, og få en bredere forståelse av "meg"-et. Hvordan jentene i møte med de andre jentene på ungdomssentrene, eller i møte med en maskulinitetshegemoni også blir tvunget til å utforske seg selv, tydeliggjøre og sette ord på hva de anser som sin personlige identitet eller som sin kultur.

I neste og siste kapittel i denne oppgaven vil jeg oppsummere hvordan ungdommene, både jenter og gutter, bruker ungdomssentrene som en arena for identitetsskapelse. Men her vil jeg i større grad ta for meg sentrenes rolle i ungdommenes ulike praksiser. Jeg vil også i dette kapitlet rette et kritisk søkelys mot media og medias fremstilling av minoriteter i samfunnet. Hvilke konsekvenser kan det få for minoritetsungdommenes møte med majoritetsungdom, når statistikken viser at nyhetsbildet som blir tegnet av etniske minoriteter i stor grad er negativt ladet? Til slutt vil jeg kort ta for meg antropologers posisjonering i den offentlige og politiske debatten i samfunnet.

KAPITTEL 4

MED GRØNLAND SOM LEKEPLASS

Vi sitter i den ene sofagrupper og spiller Idiot på Orkis. Vi er seks stykker og stemningen er god. Det er meg, Hans, en student som jobber som frivillig, en gutt fra Somalia, to fra Afghanistan og en fra Irak. Guttene er som vanlig engasjert og skjellsordene sitter løst på leppene deres. Hans forsøker å styre samtalen og distrahere guttene litt, så han spør dem om hvordan dagen deres har vært, hvordan det var på skole eller jobb, eventuelt hvordan det går med jobbsøkingen. Jeg, Hans og somalieren er ferdig med runden, og de to fra Afghanistan og han fra Irak jobber nå hardt med å ikke ende opp som spillets siste spiller og dermed "idioten". Ordene flagrer, guttene blir mer ivrig og Hans jobber hardt med å holde støynivået nede. De to afghanerne er tvillingbrødre og uavhengig av dette så er de uansett naturlige støttespillere for hverandre. Nå er det Afghanistan versus Irak, og brødrene er klar over at de stiller med bedre odds, til irakerens ergrelse. Spillet blir slutt og en av brødrene ender opp med å tape over irakeren, noe irakeren ikke lar gå stille forbi. Selv om det aldri ble sagt høyt av brødrene at de mente de hadde bedre sjanse til å vinne, så kunne man merke det gjennom en overlegen holdning gjennom spillet. Dette gjør det ekstra gøy for irakeren å gni det inn at han vant. Mens det deles ut kort til en ny runde, så fortsetter guttene å hakke litt på hverandre. Den er fortsatt tilsynelatende harmløs, i hvert fall etter min oppfatning, men Hans for plutselig nok og beordrer gutten inn på kontoret for å ta en prat. Guttene blir overrasket og nekter, forsøker å berolige Hans om at de nå er ferdig og at de ikke mente noe med det. Men Hans står på sitt og får dem med inn på kontoret. De blir borte i fem-ti minutter før de kommer ut igjen og vi forsetter spillet uten noe mer kommentering når rundene får en ny idiot.

I mitt avsluttende kapittel er det tre temaer jeg ønsker å ha hovedfokus på. Jeg vil begynne med å oppsummere de to tidligere kapitlene gjennom å se på hvordan ungdomssentrene fungerer som en arena for ulike sosiale prosesser. Som jeg har sett på tidligere så bruker ungdommene aktivt sentrene i sine identitetsprosesser, hvor de utforsker seg selv og tester grenser gjennom lek og skuespill, og dette ofte innenfor egne sosiale felt. Med dette mener jeg at ungdommene har skapt sine egne rom og steder på

disse ungdomssentrene, og at disse sosiale feltene er i endring avhengig av tidspunkt og hvem som er tilstede. Men enda viktigere er det å se på hvilken rolle de ansatte og de frivillige på disse sentrene har, har de en aktiv eller passiv rolle i ungdommenes identitetsprosess? Her er det interessant å se på hva slags rolle ungdommene lar de ansatte ha, samt hva slags rolle de ansatte ønsker å ha ovenfor ungdommene. Dette er også noe som endrer seg fra situasjon til situasjon.

Videre vil jeg ta for meg media og hvordan media fremstiller Tøyen og Grønland, samt litt om hvordan beboerne i denne bydelen blir fremstilt. Her er det spesielt et tidligere bidrag som har gått i dybden på dette temaet og det er *Mistenkelige Utlendinger* (2007) av Elisabeth Eide og Anne Hege Simonsen. Boken er en grundig og historisk gjennomgang av hvordan pressens minoritetsdekning har vært de siste 100 årene, og hvordan denne dekningen påvirker minoritetene. Trond Gjellum leverte i 2010 sin masteroppgave, "*Skulle bare skremme'n*", som er svært nærliggende mitt eget feltarbeid og oppgave. Han har også benyttet seg av Eide og Simonsens grundige gjennomgang, samt at også han viser hvordan minoritetsungdom, uten noe kriminell bakgrunn, i ulike situasjoner velger å spille på negative stereotypier om etnisitet som utgangspunkt for sosial identifikasjon.

Til slutt i dette avsluttende kapittelet vil jeg gi et bilde av hvordan jeg som student i feltarbeid opplevde Grønland. Gjennom hele feltarbeidet oppholdt jeg meg i Oslo, men hadde på en helt annen måte mulighet til å distansere meg fra feltet og tilbringe tid med venner som bor i ulike bydeler av Oslo. Jeg hadde også muligheten til å reise hjem på en søndagsmiddag, eller tilbake til Bergen til samboer og veileder. Dette gjorde det mulig for meg å få feltet litt mer på avstand enn det et kanskje mer tradisjonelt feltarbeid åpner for dersom man sitter på en liten øy midt ute i Stillehavet. Alle disse små avbrekkene har allikevel ikke gjort at jeg har tatt helt fri fra å være på feltarbeid, men det har heller åpnet opp for diskusjoner som har gitt meg en innsikt i hva et utvalg av den norske befolkning, uavhengig av etnisk opphav, mener om "situasjonen" på Tøyen og Grønland. Dette fikk meg til rette fokus mot den politiske situasjonen i området. Hva mener beboere selv om å bo i Grønlandsområdet? Hva mener andre utenfor Grønlandsområdet om området og beboerne? I hvilken grad er de påvirket av det bildet media har tegnet av Tøyen, Grønland og områdenes beboere? Videre blir Grønland og Tøyen karakterisert som et satsningsområde i det politiske mediebildet,

hva menes med det? Hvilke tiltak er det snakk om å iverksette for å "løfte" området, og til hvilken grad kan man se at dette er tiltak som blir fulgt opp og bidrar til positiv endring? Og i så fall, positiv endring for hvem?

UNGDOMSSENTRENES SOM INTEGRERINGSARENA

"Jeg husker første gangen jeg kom hit, jeg synes det var sykt kjedelig her, men så begynte jeg å prate med Tarek og jeg synes han virket ganske kul, så da bestemte jeg meg for å bli litt til. Hadde det ikke vært for at Tarek jobber her, så hadde jeg ikke gidde og hengt her liksom."

Flere av ungdommene er tydelige på viktigheten av ungdomssentrene og hendelsen innledningsvis i dette kapitlet er med på å belyse sentrene og de som jobber der sin rolle og deres måte å opprettholde ro og orden på. Jeg måtte i starten av feltarbeidet mitt fylle ut en taushetserklæring for å få lov til å oppholde meg på Orkis. Orkis er drevet av Røde Kors og det er derfor Røde Kors sine grunnleggende prinsipper som også har satt standarden og retningslinjene for Orkis ressurscenter. Jeg blir på møte informert om viktigheten av spesielt *humanitet, upartiskhet, nøytralitet og universalitet*, som er fire av de syv prinsippene, og at det er spesielt viktig at de som jobber på Orkis har fokus på å fremme disse verdiene og aldri være opphav til konflikt. Jeg tenkte ikke så mye mer over dette i etterkant av møte, men når jeg begynte å oppholde meg på Orkis om ettermiddagene og kveldene er hendelser som jeg har beskrevet ovenfor noe som skjer til stadighet, og hvor jeg også opp til flere ganger biter meg merke i hvordan konflikten, hvorvidt det kan kalles en konflikt også kan diskuteres, blir håndtert. Det første som slo meg var misbruk av maktposisjon, uten at dette er noe som nødvendigvis blir gjort med onde hensikter. I en hver situasjon hvor det oppsto en konflikt, eller hvor de ansatte mente at det kunne oppstå en større konflikt, så brøyt de inn i situasjonen for å avverge. I noen tilfeller innebar dette å skifte samtaleemne, minne ungdommene på "husreglene" på senteret, og dette respekterte ungdommene. I andre tilfeller anså de ansatte situasjonen som mer intens eller amper, og kommanderte da guttene med seg inn på kontoret for en samtale.

Det er flere aspekter ved denne praksisen som trengs å belyses. For det første så er dette en handling som kun de ansatte kontrollerer, men dette kan også diskuteres. De ansatte bestemmer hvilke situasjoner som er for konfliktbasert og som gjør at de må

gripe inn og avslutte det guttene holder på med. Her har de forskjellige ansatte og frivillige ulike terskel for hva de godtar og ikke godtar av ungdommene. Noen av de ansatte bryr seg ikke om at guttene småkrangler litt om hvem sin tur det var til å spille FIFA, og overlater det til guttene selv å finne ut av det. Andre ansatte har lavere terskel og ville grepet inn i lignende situasjon. Dette gjør at guttene som oftest blir overrasket når de får tilsnakk eller blir bedt om å bli med på kontoret, og de starter som regel med å protestere og gi uttrykk for at det ikke er behov for en samtale. At guttene reagerer på denne måten kan være et resultat av at de ikke vet hvor denne grensen går, nettopp fordi disse grenser er i endring ettersom hvilke frivillige eller ansatte som er på jobb. Sentrene forsvaret denne formen for kontroll, ved bruk av regler og grensesetting, med at de ikke ønsker større konflikter hvor man kan risikere at ungdommene for eksempel begynner å slåss. Men man kan også se på denne kontrollen som en form for disiplinering av ungdommene og som et forsøk på å integrere dem. Dette igjen er problematisk og blir blant annet grundig diskutert av Gullestad (2002). Hun fokuserer på innvandringsdebatten som gjelder de som allerede bor i landet, og ikke de som eventuelt kommer i fremtiden. Her hevder hun problemet ligger i at innvandrings-, asyl- og flyktningpolitikk ofte blandes sammen med integreringspolitikk. Dette gjør at de minoritetene som allerede har fått opphold og har bosatt seg i Norge blir satt i en uforanderlig kategori som fremmede innvandrere. Her blir det derfor viktig å skille mellom integrering og assimilering. Mens assimilasjon handler om at minoriteten må gi fullstendig avkall på sin egen kultur og gå helhjetet inn i majoritetens kultur, så handler integrasjon om hvordan minoriteten skal etter beste evne delta fullt ut i majoritetssamfunnet, men samtidig beholde egen nasjonale og religiøse særtrekk (Gullestad, 2002). Så på hvilken måte bør man analysere reglene og rammene til de norsk-drevne fritidstilbudene? Kan disse sentrene sees på som å være tilsynelatende åpne for alle, noe det utvilsomt er, og med et genuint mål om å opprettholde et forhold med gjensidig respekt, når de i ulike tilfeller gir uttrykk for å ville endre ungdommens adferd i så stor grad? Disse sentrene er drevet av det norske majoritetssamfunnet, av staten, kommunen eller av en norsk-drevet frivillig organisasjon, de har begge tydelige verdier som er i tråd med det norske samfunnet. Men når guttene "krangler" og blir bedt om å bli med på kontoret for å snakke om likeverd og gjensidig respekt, så oppstår det frustrasjon når gjensidig respekt i utgangspunktet ikke er noe som det er mangel på blant guttene. Guttene stiller seg ofte uforstående til avbrytelsen og til at de blir

irettesatt, for i deres øyne har de ikke brutt noen husregler. En av informantene gir uttrykk for frustrasjon når det kommer til nettopp dette. I flere andre land kan det å ha en vanlig samtale oppfattes som krancling eller en amper diskusjon her i Norge. Dette kommer av at tonefall, ansiktsuttrykk og kroppsspråk kan oppfattes som negativ adferd, mens det egentlig bare er en vanlig samtale uten uenigheter overhodet. Dette ble jeg også gjort oppmerksom på ganske tidlig i feltarbeidet. Når jeg satt rundt et bord og spilte Idiot med noen gutter, slo et par av dem over til somalisk når de ble uenige om reglene. Måten de snakket på var høyløst og virket amper i mine øyne, men en av de andre guttene, som antakelig hadde tolket ansiktsuttrykket mitt som litt bekymret, forsikret meg om at de ikke kranget, men at det bare var sånn de snakket med hverandre på. Man kan dermed tolke det dit hen at når guttene blir irettesatt så føler nok guttene på at de blir urettmessig kontrollert, ofte uten grunn.

Som en konsekvens av følelsen av urettferdig behandling så slår de ofte over til morsmål når de prater. Deres tospråklighet blir dermed et maktverktøy og ved å benytte seg av dette oppnår de to ting. For det første kan det tolkes som en form for motstand mot kontrollerende ansatte og senterets regler, og ved å slå over til morsmål tar de på mange måter kontrollen tilbake ved at de ansatte ikke vet hva som diskuteres. For det andre så får de generelt oppholde seg på senteret uforstyrret. Når de snakker på morsmål er det få av de ansatte som skjønner hva de snakker om, og får ikke tatt del i samtalen. I dette tilfellet er de ansattes terskel for å gripe inn, dersom støynivået skulle bli for høyt, også høyere. Når de først griper inn og spør om de er uenige og om dette er noe de bør snakke om, så får de ofte til svar at de bare snakker om gårsdagens fotballkamp eller været. Grunnen til at dette også oppleves som en form for motstand er guttenes kroppsspråk når de blir avbrutt av de ansatte. Når de blir spurt om hva de prater om, om alt er greit mellom dem, så er det ikke alltid guttene klarer å skjule et smil når de forteller at de kun diskuterer fotball. I flere av tilfellene får både jeg og de ansatte en mistanke om at guttene lyver, og at de er fullt klar over at det ikke er noe de ansatte kan gjøre med det. Som Gjellum også påpeker i sin oppgave så blir bruken av morsmål en maktfaktor fordi det gir ungdommene en form for definisjonsmakt over sosiale situasjoner. Han beskriver videre ungdommer som er tydelig bevisste om effekten av bruk av morsmål, samt norske ord som de bruker innimellom og som de norske rundt plukker opp og forstår. Her mener Gjellum at guttene i hans situasjon visste hvilke ord som utløste hvilke reaksjoner (Gjellum, 2010). At guttene velger å slå over til morsmål

kan i lys av Gjellum og hans videre referanser til Anna-Britt Kostinas, som har bidratt med boken *Ungdomsspråk* (2002). Her peker hun på *"hvordan ulike trekk ved språkbruken og samtalen er med på å signalisere indre samhold i ungdomsgrupper, som samtidig signaliserer distanse til andre grupper"* (Kostinas, 2002, i Gjellum, 2010). Guttenes bruk av morsmål kan dermed forstås som motstand mot de ansatte og sentrenes regler, samt at de ønsker å distansere seg fra majoritetsgrupper og styrke sine egne grupper, og at dette er en viktig del av deres identitetsprosess og gruppedannelser.

MEDIAS PÅVIRKNIGSKRAFT

"Hva er det med Tøyen? – Med jevne mellomrom pøses det inn penger for å gjøre Tøyen til et bedre sted å vokse opp. Hvorfor er dette fortsatt Oslos tøffeste oppvekstmiljø?"

Dagblad Magasinet, 17. 08.2012

"LØFT TØYEN! Om kort tid skal nyankomne flyktninger og asylsøkere dra til Tøyen for registrering – Politiets utlendingsenhet flytter til Tøyen. Beboere og Oslo-politikere reagerer og mener det er stikk i strid med satsingen for å bedre bomiljøet på Tøyen."

NRK Østlandssendingen, Oppdatert 12.05.2014

Tøyen: «Lokalpolitisk løft, nasjonalpolitisk svik?» – Tøyenavtalen ble lansert med brask og bram i fjor sommer: «en historisk satsning på Tøyen (...) til det beste for innbyggerne på Tøyen». Avtalen var inngått på lokalt nivå mellom H, V, KrF og SV. Senere ga regjeringen sin tilslutning og støtte til Tøyenløftet. Det er i alle fall det vi beboere på Tøyen har gått rundt og trodd.

Aftenposten, Osloby, Oslodebatt, 16.05.2014

Gjennom politiske debatter og bidrag i media kan det se ut til at det stort sett er enighet om at Tøyen og Grønland byr på et krevende oppvekstmiljø. Som jeg også var så vidt inne på innledningsvis så kan man finne forklaringer på dette i ulik statistikk. Sammenlignet med andre bydeler så har Tøyen og Grønland en betraktelig høyre andel kommunale boliger som blir fordelt på tre utsatte grupper i samfunnet, rusmisbrukere, tidligere fengselsinnsatte og innvandrere. Som jeg nevnte innledningsvis i dette

kapittelet, så har jeg fått diskutert og reflektert rundt hvordan dette området oppleves av en gruppe unge voksne som bor på ulike steder i Oslo. Et eksempel er en nær venninne som kjøpte seg leilighet på Tøyen rett etter at jeg var ferdig med feltarbeidet. Hun hadde da leid en leilighet mellom Tøyen og Grünerløkka, men når de var tid for å kjøpe seg noe eget landet hun på en leilighet enda nærmere Tøyen. Hun hadde flere begrunnelser for valget, men en hovedfaktor var at hun som alene- og førstegangskjøper har bedre muligheter for å få seg leilighet på Tøyen og Grønland fordi der er boligprisene lavere. Dette har svingt opp og ned, men nyere statistikker viser at boligprisene er på vei oppover i området, og dette kan ha sammenheng med at etterspørselen fra unge førstegangskjøpere har økt. Dette kan være et resultat av de initiativene som det er snakk om i de innledende artikkeloverskriftene. Tøyenavtalen og "Løft Tøyen" har mange tilhengere og det jobbes hardt med å gjøre området til et populært området. Men det kan tyde på at det også er noe eller noen som jobber imot Tøyenavtalen. Min venninne gir blant annet uttrykk for misnøye når det kommer til alle de kommunale boligene i området, og at det også diskuteres om det skal komme flere. Vi går nedover en sidegate bak Tøyen skole, her ligger det store boligblokker side om side. Hun mener det er lett å se hvilke boliger som er kommunalboliger og hvilke boliger som er private. Når vi passerer den ene blokken utfordrer hun meg til å telle de jeg tror er kommunale, uten at hun gir uttrykk for å sitte på noe fasitsvar. Da jeg titter opp mot vinduene og terrasse er det allikevel flere ytre faktorer som gjør det er lett å anta at det er en kommunal eller privat leilighet. I flertallet av vinduene er det ingen gardiner, og flere av dem har fått tapet opp papp eller sorte søppelsekker foran vinduene for å skjerme for lys og innsyn. Noen av vinduene har gardiner, men gardinstengene har ofte falt halvveis ned, så gardinene henger på skrått. Også terrassene kan man se et skille. Noen terrasser har blomsterkasser fulle av blomster, og blomster, bilder, gardiner og ulike lysdekorasjoner som henger på vegger og i tak inne på terrassen. De fleste terrassene hadde ikke blomster, ofte fordi blomsterkassene var borte, eller fordi de hadde løsnet og hang skjevt. Og det var ingenting som hang på vegger eller i tak. Over rekkverkene hang det masse klær som kunne tyde på at hang til tørk, og også her kunne man se at klærne var slitte og hullede. Min venninne gir uttrykk for at det merkes i gatene, at det oftere enn der hun bodde før er bråk om kvelden og natten, men i utgangspunktet er ikke dette noe som plager henne i stor grad. Hun har derimot forståelse for småbarnsfamilier, at noen synes det er ubehagelig med bråk i gatene eller i

oppgangene til blokkene med flertall av sosialboliger. Hun, sammen med flere av de ansatte og frivillige på ungdomssentrene, mener at sosialboligene burde vært fordelt jevnere i de ulike bydelene, og ikke så konsentrert som det er på Tøyen og Grønland for øyeblikket. Et av argumentene til "Løft Tøyen"-gruppen er også at sosialboliger burde fordeles, at Munchmuseet ikke bør flyttes, at politiets utlendingsenhet ikke flyttes til Tøyen, og at det ikke blir lagt et ungdomsfengsel på Tøyen slik en av de ansatte hevdet å ha lest i avisen. Uansett, nyhetsoppslag som dette, og den type artikler som Gjellum (2010) også trekker frem i sin oppgave om "Den farlige innvandregutten..." eller "Gjerningsmannen var av utenlandsk opprinnelse", er artikler som er med på å påvirke ikke bare majoriteten, men også ungdommene selv. De første kveldene jeg møtte opp på ungdomssentret så var det flere av guttene som spurte om jeg gikk alene og om jeg skulle gå alene hjem på kvelden. Jeg spurte dem om det var et problem, *"Nei, Grønland er den beste plassen i Oslo, du finner ikke et tryggere sted. Men du må kjenne folk, bli kjent med de rette personene, slik at folk vet hvem du er og kan hjelpe deg. Du må ikke tro på det du leser om i avisene, det er bare overdrivelser, det er ikke så mye kriminalitet her nede"*. Senere den kvelden, da jeg skulle gå til t-banen insisterte likevel Amal på å følge meg til banen, at det ikke var trygt for meg å gå alene. Både når det gjelder medias beskrivelse av området og av beboerne, så kan det tyde på at dette ikke er noe som ungdommene nødvendigvis kjenner seg igjen i. Dette påpeker også Gjellum hvor han baserer seg på Simonsen (2007) og sier at *"pressen ikke bare skriver om sin samtid, den 'er' også sin samtid"*, og at det som gjør pressen interessant i den offentlige diskursen handler om det *"iboende kravet om essensialisering som ligger i den journalistiske fortellerteknikken"*. Både Gjellum sine og mine informanter opplever at de, og området, i media blir plassert i en stor kategori som er knyttet til flere negative assosiasjoner (Gjellum, 2010:71).

Grunnen til at hvordan media velger å fremstille område Tøyen og Grønland, og de som bor eller benytter seg av området, er viktig å ta med i denne oppgaven er fordi disse fremstillingene er en stor del av ungdommenes identitetsprosesser. Gjellum har i sin oppgave et stort fokus på hvordan majoritetens stereotypier, som også ofte kommer til uttrykk media, er noe som ungdommene aktivt velger å spille på i sine identifikasjonsprosesser. Hovedpoenget til Gjellum går ut på at vanlige ikke-kriminelle innvandrerungdom kan kopiere og spille på de identitetsmarkørene som de mener kriminelle innvandrerungdom besitter. Det Gjellum konkluderer med går ut på at disse guttene har en formening om hva slags holdninger og stereotypier den etniske

majoriteten har, og at de derfor spiller ut disse for å bli tilskrevet en identitet som er i samsvar med den kriminelle ungdommenes identitet. At informantene hans derfor blir kalt "farlige innvandregutter" handler i like stor grad om holdninger og oppfatninger hos "oss" som hos essensialiserte aspekter ved "dem" (Gjellum, 2010). Gjellum argumentere for at mediene bidrar til kategoriseringer og stereotypifiseringer, samt at de kan være et kulturelt klassifikasjonsverktøy. Han definerer stereotypier som fastlåste oppfatninger av en gruppe, og at dette er oppfatninger som kan overføres gjennom generasjoner eller gjennom mediene. Et eksempel på en stereotypifisering er at "innvandrere" i media blir fremstilt som mer kriminelle enn resten av samfunnet og majoriteten. Videre viser han til internasjonal forskning som viser at majoriteter ofte knytter kriminalitet til bestemte grupper i samfunnet og at det i norsk pressehistorie ofte blir referert til "utlendingen" som en urovekkende og potensielt kriminell skikkelse (Gjellum, 2010:73). Noe informantene mine reagerer på, og som også Gjellum legger til, er det faktum at mediene konsekvent trekker frem etnisk opprinnelse i kriminalsaker, og da spesielt hvis gjerningsmannen er av ikke-etnisk norsk opprinnelse. Dette opplever de som frustrerende og urettferdig ettersom det er mange etniske nordmenn som også er kriminelle, men at dette ikke får like mye oppmerksomhet i mediebildet. Som jeg var inne på i første kapittel så problematiserer Simonsen hvordan media innehar en konstant kulturell funksjon som klassifikasjonsverktøy. Mediene besitter en strukturell makt ettersom de er en stor bidragsyter når det kommer til etableringen av kategorier som brukes av majoriteten. Et eksempel Gjellum kommer med i denne sammenheng, og som kan trekkes direkte til min egen families holdninger, er at på tross av at store deler av majoriteten aldri har vært i kontakt med en minoritetsgutt, så vet allikevel alle at han er farlig, for det står det jo i mediene (Gjellum, 2010:75). Jeg vil også, i likhet med Gjellum, konkludere med at media bygger opp under kategoriseringer og stereotypifiseringer som våre informanter opplever og handler på grunnlag av. Jeg vil også legge til her at disse kategoriseringene og stereotypifiseringene ikke bare påvirker ungdommenes måte å handle eller oppføre seg på, men at det også er med på å påvirke ungdommenes utforskning av egen identitet, at de blir tilskrevet ulike roller av majoriteten, samtidig som de tilskriver seg selv ulike roller. Denne kategoriseringen er også noe som ungdommene selv praktiserer, og det komme frem da en ung gutt fra Pakistan er frustrert over å ikke få seg jobb.

Jeg sitter på Orkis og en gutt kom inn og var tydelig frustrert og sint. Han viste tegn på oppgitthet og virket som å være på randen av å gi opp. Da jeg spurte om det var noe som plaget han ga han klar beskjed om at han var sint, men han smilte og smålo, så det var tydelig at han var så sint og irritert at han synes det hele var latterlig. Ettersom jeg har omgått gutten mye og følte jeg kjente han godt nok som en rolig og sindig person, så spurte jeg om dette var noe han ville snakke mer om. Han tar begge hendene opp til hodet og pannen, går et par steg frem og tilbake i rommet, gynger litt frem og tilbake, bøyer seg fremover og har et kroppsspråk som viser at det jobbes aktivt med å beholde roen. "Jeg er bare så dritt lei av at dere nordmenn sitter på toppen og styrer og behandler oss andre som dritt!", utbryter han, fortsatt med en forholdsvis rolig stemme og med et smil. Jeg spør hva han mener med det, og det kommer frem at han i nesten tre måneder nå har søkt på jobb uten å ha bli kalt inn til et eneste intervju, og nå var han lei. Videre mener han at grunnen til at han ikke får jobb må være fordi han er innvandrer og fordi han praktiserer en annen religion enn "oss", og det gjør han veldig sint, men legger til at han ikke bare blir sint, men også såret og lei seg. Det eneste han ønsker er en jobb og han skjønner ikke hvorfor det er så vanskelig å gi han en jobb sånn at han kan tjene sine egne penger.

Hendelsen over viser at mens han legger ut om hvordan "vi" ødelegger for "sanne som han" bruker han nordmenn og kristne om hverandre og mener tydeligvis at disse to kategoriene består av de samme menneskene. Også i norsk offentlig debatt fremstilles Islam som noe i seg selv og alle muslimer som like. Denne formen for kategorisering og dette skillet mellom 'oss' og 'dem' er problematisk. Men hvordan media fremstiller innvandrere påvirker ikke bare innvandrerne sin identitetsprosess, men det kan også ha konsekvenser for ungdommenes sosiale relasjoner med majoritetsungdom.

UTØYA 22.JULI

Jeg sitter å snakker med Waqar, en afghansk gutt på 22 år. Jeg har blitt godt kjent med han i løpet av feltarbeidet mitt, og mot slutten av feltperioden er Waqar interessert i å høre om hvilke tanker jeg har gjort med mens jeg har vært her. Waqar har bodd i Norge lenge og er en av de ungdommene som snakker best norsk og som oppleves som mer integrert i majoritetssamfunnet enn de andre guttene jeg snakker med. Bakgrunnen for denne antagelsen er at han ikke oppholder seg på senteret i like stor grad som de andre guttene, han har fullført videregående skole, studert på universitetet og han har vært

aktiv i AUF (Arbeidernes Ungdomsfylking). Etter å ha fortalt ham noen av mine tanker, at blant annet etter hva som skjedde på Utøya 22.juli 2012, synes jeg det er viktig at det rettes fokus mot innvandrerddebatten, innvandrere, og da spesielt ungdom, og integreringsdebatten. Det blir det tydelig at Waqar har lyst å dele sin historie, og han starter med å si at han var Utøya på AUF sin sommerleir. Han blir umiddelbart blank i øynene og det knyter seg i magen min. Waqar var en av dem som overlevde ved å gjemme seg i et av teltene, ungdommene i nabotellet overlevde ikke. Waqar sin utstråling siden første gang jeg møtte han har vært utelukkende positiv, han smiler og ler konstant, og også nå når han forteller om det grusomme som skjedde på Utøya forsøker han å ha fokus på det positive ved hendelsen. Hvordan denne hendelsen brakte det norske folk tettere sammen, og hvilket engasjement den har skapt i ettertid. Han fokuserer på at han og veldig mange andre ungdommer overlevde. Men han får brått en alvorlig mine når han tenker på de som ikke overlevde, og spesielt ei jente har brent seg inn i minnet hans.

Etter å ha gjemt seg i teltet beveget han seg ut for å se om hjelp var på vei og om han kunne komme seg vekk. Han hadde da hørt rykter om at det var en politimann som skjød og da han beveget seg ned mot kafebygget kom det andre ungdommer løpende mot han og sa at han måtte snu, fordi politimannen som skjød var ved kafebygget. Waqar snudde og begynte å løpe. På veien møtte han ei jente som også var på vei mot kafebygget, han sa at hun måtte snu og løpe andre veien, at gjerningsmannen kom bak dem. Men jenta ville ikke høre på han, hun så på han med frykt i øynene og sa at hun ikke kunne bli med han, han kunne jo være en av terroristene. Waqar stopper opp med å fortelle, kroppsspråket viser tydelig at han er såret og frustrert. Når han kommer til skogkanten snur han seg og ser gjerningsmannen lokke til seg jenta for så å skyte henne på kloss hold i hodet. Waqar grøsser.

Jeg sitter sjokkert og hører på når Waqar forteller. Etter hendelsene på Utøya har jeg hørt venner av meg fortelle om at de mistet en venn på Utøya, eller hadde en venn der som overlevde, men jeg hadde aldri selv sittet ovenfor en person som overlevde forferdelighetene. Samtidig kom det frem så tydelig hvor lei seg og såret han var, lei seg over å ikke ha reddet jenta som ble skutt, men også dypt såret over at hun ikke ville bli med han, at hun ikke stolte på han. Han forteller at han tryglet henne om å stoppe og bli

med han, på tross av dette løp hun rett mot masseorderen. Han rister på hodet, *"jeg kunne ikke gjort noe annerledes, jeg kan jo ikke endre på hvordan jeg ser ut"*. Dette anser jeg som mediedekningen av innvandrere sin største bakside, at medias kategoriseringer og stereotypiseringer, som er et resultat av allerede etablerte kategorier og stereotyper i samfunnet, i stor grad er med på å skape unødvendig fremmedfrykt. Dette er noe som også Gullestad kritiserer sine antropologiske kollegaer Unni Wikan og Inger-Lise Lien for. Hun mener at de hadde en sentral rolle i massemediene når det på 1990-tallet skjedde en helomvending i innvandringsdebatten, og at de *"gikk bresjen for en moralsk panikk, i stedet for å bidra til besinnelse"*. Gullestad påpeker at antropologens oppgave må være å forsøke å oversette mellom livsverdener ved å vise *hvorfor* folk begår forferdelige handlinger. Her er det viktig å skille mellom forståelse og aksept, at selv om man ønsker å forstå handlingene, betyr ikke det at man må godta dem (Gullestad, 2002:52). Dette fokuset er viktig på flere måter for opplevelsen til Waqar. Måten jenta reagerer på kan være et resultat av nettopp den endringen innvandringsdebatten tok på 1990-tallet, og at mediene på den tiden ikke var gode nok til å fremstille innvandrere på en måte som gjorde at samfunnet forsto dem og deres handlinger bedre, samt at man ikke måtte sette alle innvandrere i samme bås som for eksempel kriminelle. Samtidig er Gullestad sitt argument fortsatt gjeldende den dag i dag, også i tiden etter 22. juli. Mange var nok vel raske med å konkludere at 22. juli var en terroraksjon begått av innvandrere. Samtlige fikk seg en overraskelse da det ble kjent at det var en etnisk norsk person som hadde begått grusomhetene. Men innvandrer eller etnisk norsk, mediene og antropologens rolle er den samme, å komme med kontekstuell kunnskap og forsøke å forstå og forklare hendelsen, og ikke normativ relativisme. Gullestad mener at dette er veldig viktig og argumenterer med at *"debattene, både i massemedia og på Stortinget, er preget av ekstrem mangel på kunnskap om motivene både for de praksiser 'vi' tar avstand fra, og for 'våre' sterke reaksjoner på dem"* (Gullestad, 2010).

MED GRØNLAND SOM LEKEPLASS

Det er en av de første ukene av feltarbeidet mitt og jeg sitter i en sofagruppe på Riverside ungdomshus og prater med Amal, Samuel og Zakim. Amal og Samuel har bodd i Norge i mange år og snakker relativt godt norsk, mens Zakim har kun bodd i Norge i tre og mestrer ikke språket like bra. Zakim har tidligere gitt uttrykk for at han er ensom, han jobber for øyeblikket veldig hardt med å få seg leilighet, men han

har flere ganger blitt lovt egen leilighet uten at noe har skjedd. Samtidig kommer og går han ofte alene til og fra sentret og det kan virke som om han ikke har så veldig mange venner. Amal og Samuel forteller om en film de har sett, "Black Hawk Down"¹², og de er tydelig engasjerte og snakker om hvor kult det var da militsen klarte å skyte ned et av de amerikanske helikoptrene. Zakim, som faller inn og ut av samtalen og sliter med å henge med, gir også uttrykk for at dette er en bra ting. Dette får Amal og Samuel til å spørre Zakim hvor han er fra. Amal og Samuel er fra Somalia, mens Zakim er fra Eritrea, men Zakim svarer at han er fra Somalia. Amal blir skeptisk og spør om han er sikker. "Hvor i Somalia er du født?", spør Amal. "Jeg er født i Eritrea, men jeg flyttet til Somalia når jeg var syv år", svarer Zakim. "Nei, nei, nei, da er du ikke fra Somalia, bror. Da er du fra Eritrea. Zakim står på sitt og mener han er fra Somalia. Han husker nesten ikke noe fra Eritrea, han føler seg mer hjemme i Somalia.

Mens guttene fortsetter å diskutere hvorvidt Zakim kan si at han er fra Somalia eller ikke, så forsvinner blikket og tankene mine ut vinduet og ned mot Akerselva og videre over mot Vaterlandsparken. På en benk rett utenfor vinduet sitter det en mann og en dame i 50-åra som sitter å drikker hver sin øl fra et barglass. Puben "Stargate" ligger rett over veien, og det er ofte at et par av stamgjestene derfra tar med seg ølen og kommer bort til denne benken for å ta seg en røyk. Bak dem skimter jeg flere som sitter å koser seg med øl på benkene og stenene i Vaterlandsparken, og rundt om kring på gresset ligger det noen som har flatet ut for å ta seg fem minutt på øyet. En ung mann i 30-årene kommer opp trappen som kommer fra Akerselva, han passerer de to på benken og setter seg rett utenfor vinduet, bak en liten strømboks og en lyktestolpe, og lener ryggen sin inn mot vinduet. Mannen sitter nå toppen en meter fra meg, det er kun vindusglasset som skiller oss, og jeg registrerer at mannen begynner å plukke opp utstyr fra lommen sin og legge klart på bakken ved siden av seg. Jeg vet hva som er i ferd med å skje, så jeg prøver å unngå å se direkte på det, men helle låse blikket mitt på vinden som tar tak i trærne på andre siden av elva. Han er nå ferdig med å legge alt klart og bruker han få minutter på å få de ulike stoffene

¹² En krigsfilm som tar for seg hvordan amerikanske FN-soldater forsøkte å fange Mohamed Farrah Aidid i 1993

på skjeen, koke det og få det i sprøyten. Videre bretter han opp jakkeermet på den ene armen, finner det som ser ut som et fast punkt på armen, setter skuddet og etter få sekunder siger han sammen og ned på bakken.

Jeg blir uvel. Kvalme og svimmelhet sprer seg i kroppen og jeg begynner å småsvette. Langt borte hører jeg at Amal forsøker å få kontakt med meg. Han sier navnet mitt to-tre ganger og ler. Han snakker til Samuel og Zakim og kommer med en teori om at jeg er i drømmeland, at diskusjonen deres ble for kjedelig for meg. "Rikke! Hva er det du stirrer sånn på?" Alle gutta har nå vendt blikket ut vinduet og prøver å finne ut hva som kan ha fanget oppmerksomheten min, men de ser ingenting spesielt og ser spørrende på meg. Jeg forteller at jeg ser på mannen som ligger rett ved siden av meg utenfor vinduet, og guttene strekker hals og får øye på fyren som har sunket sammen på bakken. Amal kommer med en lav og kort latter og sier med et smil, "Åja, han. Stakkars. Det er ikke noe å bry seg om, det kryr av sånne her. Du blir vant til det etter hvert". Jeg snur meg mot Simen som sitter i skranken, og han snur seg videre mot Merete som hjelper en gutt med å skrive jobbsøknad. De begge har fått med seg samtalens nye tema, men de virker usikre på hva som er det neste naturlige steget. Til slutt snur Amal seg til Simen og ber han gå ut og be fyren om å flytte seg. Simen kommer seg på bena, går ut og forsøker å få kontakt med mannen som ligger nærmest bevisstløs i heroinrus. Etter fem-ti minutter har fyren klart å komme seg opp i stående posisjon med en velkjent knekk i bena og forsvinner ned trappen mot Akerselva og under Vaterlands bru. Etterpå snakker jeg med Merete og Simen som forteller at det egentlig er en regel at de skal jage vekk dem som drikker eller tar stoffer rundt bygget, men det blir ikke alltid gjort, de er ikke bestandig like flinke til å få øye på dem.

HABITUS

Avslutningsvis i dette kapitlet ønsker jeg å ta for meg dagens politiske situasjon på Grønland og Tøyen. Det finnes, som jeg viste til innledningsvis, statistikk som gir uttrykk for at ungdommene som vokser opp her ikke har de beste forutsetningene. Dette ønsker jeg her å belyse ved hjelp av egen empiri, blant annet hendelsen ovenfor. Her ønsker jeg også å fokusere på spørsmål som; Har omgivelsene og omstendighetene på Grønland og Tøyen har blitt en del av beboernes habitus, eller for å ta det enda lenger, har de blitt en del av samfunnets habitus? Dersom dette er tilfellet, vil ikke det gjøre det vanskeligere å

ta tak i problemene rundt disse forholdene? Videre vil jeg diskutere hvordan ungdommene har tilegnet seg gatekapital og at ikke bare ungdommene, men beboere i området generelt. Kan ungdommene forstås som ressurssterke og har de agens i det politikere ofte karakteriserer som et belastende miljø? Jeg ble under feltarbeidet veldig opptatt av omgivelsene i området rundt Grønland og Tøyen og hvorvidt ungdommene påvirkes bevisst eller ubevisst av det de ser hver dag ute på gata. Når ungdommene vokser opp i gater hvor vold, rus og kriminalitet er en del av hverdagen, og hvor det etter hvert blir tolket som normalt og ikke lenger lagt merke til, er sjansen større for at de havner i et dårlig miljø selv, enn for barn og unge som ikke vokser opp under slike omstendigheter? Det blir i denne forbindelse viktig for meg å drøfte hvorvidt de selv opplever å vokse opp i det jeg personlig definerer som dårlige oppvekstvilkår. Faktorer jeg legger til grunn for et godt oppvekstmiljø vil være rolige og trygge omgivelser, med lite rus, vold og kriminalitet. I følge statistikk er dette noe som forekommer relativt hyppig på Grønland, allikevel har jeg informanter som mener Grønland er det beste stedet i Oslo, at de ikke kunne tenkt seg et annet sted å være. Hvis vi ser på overskriftene under avsnittet om mediebildet, hvem er det som definerer bydeler som trygge eller utrygge, gode eller dårlige? I dette tilfellet er det media som opplyser politikere, samt noen etnisk norske beboere, som kategoriserer Tøyen og Grønland som et tøft oppvekstmiljø og et området som har behov for et "løft". Men de faller alle representanter fra majoritetssamfunnet.

For å prøve å svare på noen av disse spørsmålene trengs det en kort redegjørelse for begrepet *habitus*, og hvordan jeg forstår dem og ønsker å bruke dem. Habitus er et begrep jeg allerede så vidt har vært inne på. Det er kanskje mest kjent i Bourdieu sin analyse av Kabyl huset i Algerie (1996), men er opprinnelig en videreføring av Mauss sitt habitusbegrep. Bourdieu mener at kulturell kapital handler om kroppsliggjorte erfaringer og det er dette han kaller *habitus* (Sandberg, 2006). Ungdommene er i konstant læring og transformerer tidligere erfaringer om til kunnskap som åpner opp for å takle uforutsette utfordringer i fremtiden på en bedre måte. På senterne så handler det i stor grad om å hele tiden tilegne seg kunnskap om for eksempel nye spilleregler, hva som er moten, eller hva som er den kuleste musikken å høre på, for kunnskap er makt. Og at ungdommene har kjennskap til viktigheten av denne kunnskapen handler om deres tidligere erfaringer og opplevelser ved mangel på denne kunnskapen, denne subkulturelle kapitalen, noe som videre kan forstås som habitus.

I Bourdieu sin analyse viser han hvordan kroppsliggjorte kulturelle praksiser settes i en større kosmologisk forståelse gjennom våre daglige omgivelser og innretninger (Bruvold, 2014). Benedicte Bruvold mener at Bourdieu sin bruk av habitus er viktig når det kommer til hvordan man kan forstå hvordan materialitet spiller inn og er viktige elementer i menneskers sosialisering. Videre mener hun at materialitet kan være grunnlaget for noen handlinger, samt utelukke andre, basert på kroppslig erfaring. Hun argumenterer for at det er viktig å inkludere materialitet når man skal studere samhandling mellom mennesker, dette fordi hun mener det er et taust, understudert og mangelfullt felt i akademia. Denne påstanden forsvarer hun når hun argumenterer for at materialistisk taushet kan bli sett på som uviktig i studie av kultur, dette fordi det handler like mye om det ikke-verbale som det verbale. Habitus handler derfor om å se et totalt bilde, det gjelder også alt som ikke nevnes eksplisitt. På bakgrunn av dette konkluderer hun med at man kan si at levde erfaringer, hukommelse og mening er noe som inkorporeres i det materielle og blir kulturelle uttrykk (Bruvold, 2014).

Slik jeg velger å forstå habitus, så er det levde og kroppsliggjorte erfaringer som er et resultat av daglige praksiser, som man ikke lenger bevisst reflekterer over og som man finner det vanskelig å forklare med ord. For å komme med et helt banalt eksempel, så er det å kunne kjøre bil en habitus. Man har lært det en gang, og man praktiserer det jevnlig, blir det tillærte mønstre for handling og tanke. Man tenker ikke over når og hvorfor man skifter gir eller hvor gripepunktet er mellom clutch og gass, det handler derfor i stor grad om ubevisste praksiser som anses som naturlige og selvfølgelige. Når det gjelder tilfellet ovenfor vil jeg derfor tolke det dit hen at både ungdommene og de ansatte på senteret har utviklet en habitus gjennom kroppsliggjorte praksiser i deres daglige omgivelser, hvor deres daglige omgivelser ute i bybildet er preget av rus og småkriminalitet. Slik Bruvold beskriver, så kan disse omgivelsene bli en del av habitus hvis man ser på det som et større og totalt bilde, hvor omgivelser, levde erfaringer, hukommelse og mening er en del av dette bilde. Dersom rusmiljøet i bybildet kan forstås som en del av beboerne sin habitus, som de reflekterer like lite over, på samme måte som når og hvorfor de bør skifte gir når man kjører, så forklarer dette hvorfor verken ungdommene eller Simen og Merete reagerte på mannen utenfor vinduet, de så ikke på han som noe utenom det vanlige. En slik forståelse av habitus vil kunne bidra i svaret på de innledende spørsmålene om hvorvidt omgivelsene og omstendighetene på Grønland og Tøyen har blitt en del av beboernes og samfunnets habitus. Ettersom jeg

argumenterer for at dette er tilfellet, så er det naturlig å anta at dette gjør det vanskeligere å ta tak i problemene rundt disse forholdene. Dette kan også forklare hvorfor for eksempel rusmiljøer, spesielt i store byer ikke blir tilstrekkelig tatt tak i og ryddet opp i, fordi det sakte men sikkert har blitt en del av samfunnets habitus, som noe så hverdagslig, at det står i fare for å ikke lenger bli sett på som et problem, eller bli sett overhode.

ANTROPOLOGISK DELTAGELSE I SAMFUNNSPOLITISKE DEBATTER

Helt til slutt vil jeg benytte meg av Marianna Rugkåsa og Kari Trædal Thorsen sin bok *Nære steder, nye rom – Utfordringer i antropologiske studier i Norge*(2003) og si noe om antropologisk deltagelse i samfunnspolitiske debatter. Denne boken gir en bred oversikt over ulike problemstillinger som kan oppstå for en antropolog som ønsker å studere eget samfunn. Innledningsvis belyste jeg også dette til en viss grad, hvilke problemer ligger bak hjemmeblindhet og studere seg selv og eget samfunn. Men i dette avsnittet ønsker jeg å rette fokus mot samfunnet og den offentlige debatt og det som Hylland Eriksen problematiserer, nemlig antropologer, med faglig dybde, og deres deltakelse i den offentlige debatt. Dette er noe som jeg også var inne på tidligere i dette kapitlet om mediedekning og hvor Gullestad fremmer viktigheten av at antropologens hovedoppgave er å være et mellomledd mellom ulike livsverdener. Eriksen viser til universitetsloven og påpeker at vitenskapelige ansatte har tre hovedoppgaver, de skal undervise, forske og formidle. Han mener at det i praksis bare er forskningen som fungerer som vitenskapelig meritterende. Dette er fordi undervisning er noe man kan bli pålagt av sin institusjon, og formidling, bruk av faglig innsikt i offentligheten, er noe som foregår tilfeldig og er personavhengig. Han deler videre inn i tre ulike gråsoner som akademikernes deltakelse i en bredere offentlighet: mellom fag og politikk, mellom fag og underholdningsindustri og mellom eget fag og andres fag. Jeg vil her fokusere på gråsonen mellom fag og politikk. Ettersom sosialantropologi er et fag som kan bevege seg relativt problemfritt innenfor flere ulike fagfelt, og som kan gå fra å fokusere på konkrete og gjenkjennelige, til detaljerte abstraksjoner, mener Eriksen at faget egner seg godt til den urene virksomheten, formidlingen (Eriksen i Rugkåsa og Trædal, 2003:294). Men flere av de mest sentrale forskere holder seg ofte på avstand fra massemedier, og dette av noen ekle årsaker. En viktig årsak er at antropologien og offentligheten ofte har motstridende ønsker og prioriteringer. Mens media ofte ønsker enkle og entydige utsagn, så kan antropologene bidra med kompleksitet og flertydighet.

Videre ønsker ofte media antropologen skal ta en klar moralsk for/imot-stilling til for eksempel innvandrings- og integrasjonspolitik, mens antropologene heller vil gi lange resonnementer underbygd av egen eller andres etnografi. Men på tross av grunnleggende uenighet, så er det likevel forskerens plikt å formidle, delta på debatter og gjøre dem mer velinformerte ved å dele vår kunnskap (ibid, 294-295).

EN LEKEPLASS, BOKSTAVELIG TALT

I denne oppgaven ønsket jeg rette fokus mot innvandrerungdom og på hvilke måter de håndterer og utforsker grenser innenfor ulike sosiale arenaer, samt se på sentrenes rolle i ungdommenes identitetsprosesser. Etter at jeg i det første kapitlet hadde gjort rede for noe av den tidligere forskning i Norge, hvor jeg i hovedsak har fokusert på bidrag fra Fangen (2008), Sandberg og Pedersen (2006) og Hylland Eriksen (2012), så valgte jeg å gi en historisk oversikt over ungdomsantropologien. Kapittel 1 gir også en kort innføring i teoretikere som argumenterer for at ungdommer, i ulike sosiale praksiser, er skapere av egne steder og rom, og hvor det innenfor disse rommene foregår en identitetsprosess.

Disse prosessene blir gjort ytterligere rede for i kapittel 2, hvor jeg her har rettet hovedfokus mot guttene som benytter seg av ungdomssentrene. Her ser man hvordan guttene, i ulike sosiale settinger, skaper eller opprettholder hierarkier seg imellom. Noe som er interessant å trekke inn her er Huse sitt bidrag hvor hun påpeker at skolene deler inn klassene ut i fra elevenes etniske opprinnelse. Jeg konkludere videre med at dette er noe som kan ha direkte innvirkning på ungdommene ettersom de opprettholder disse strukturene når de kommer ut fra klasserommet, og skolen kan dermed forstås som en av årsakene til at ungdommene kategoriserer seg selv og til at det kan oppstå skille mellom ulike ungdomsgjenger på gata. I kapitlet kommer det frem flere ulike situasjoner, med ulikt utgangspunkt, men som alle har til felles at det handler om guttenes behov for å posisjonere og identifisere seg selv i forhold til de andre som befinner seg i rommet. Dette vil si at de ovenfor vennegjengen ønsker å vise frem nye klær, sette på den beste musikken, osv., alt som en del av deres identitetsskapelse. Videre ser man de samme praksisene, for eksempel ved Ludo, men hvor det her handler om å posisjonere seg selv ovenfor ungdommen med for eksempel annen etnisk opprinnelse.

I kapittel 3 har jeg valgt å legge guttenes praksiser litt til side og fokusere på jentene. Det fantes et tilbud kun for jenter, på onsdager, og dette åpnet opp for et

innblikk i et sosialt felt som jeg helt var forberedt på. Gjennom kapittelet beskriver jeg jenter som gjennom ulike former for opptredener, hvor jeg her i stor grad baserer meg på Bloustien sitt bidrag. Jeg vil konkludere med at jentene her tydelig spiller ut en rolle for å teste ut ulike identiteter som kan antas å ikke være i tråd med deres private sfære preget av patriarkalske maskulinitetshegemonier. Jentene leker også her med de usynlige grensene som skiller sfæren på senteret og deres private sfære. Kontinuerlig gjennom dette kapittelet har jeg også forsøkt å sette guttenes og jentenes praksiser opp mot hverandre og se dem komparativt.

I dette siste kapittelet har jeg gått fra å ha fokus på hvordan ungdommene benytter seg av sentrene som en arena for identitetsskapelse, til hvilke "norske" ideer og intensjoner som ligger bak sentret og dets ansatte sin interaksjon med ungdommene. Jeg har også her ønsket å rette fokus mot media, ettersom jeg argumenterer for at media har en stor rolle i hvordan ulike kategorier og stereotyper blir etablert i majoritetssamfunnet. Videre har jeg også argumentert for viktigheten av antropologers rolle i den politiske samfunnsdebatten.

Nå helt til slutt vil jeg komme med noen avsluttende refleksjoner rundt hva jeg mener med "Grønland som lekeplass". Jeg ser på Grønland og Tøyen en stor lekeplass for ungdommene, både metaforisk og metonymisk. Metaforisk sett så er Grønland og Tøyen, ungdomssentrene, gatene, moskeen og generelt alle stedene hvor ungdommene beveger seg. Det er en lekeplass hvor de kan utforske og leke med ulike identiteter. De bruker rekvisittene som befinner seg innenfor de ulike sfærene, som for eksempel ludobrettet eller speilet som jeg har belyst i denne oppgaven. Men området er også en lekeplass metonymisk sett. Amal forteller at han lært å sykle i disse gatene, Loyan forteller om da han var unggutt og hvor en av kameratene hans hadde fått tak i en pistol. De gjemte seg i skolegården og kameraten skjøt et skudd opp i lufta, alle hadde blitt livredde. Som barn når de lærte å sykle, som unggutt som ville tøffe seg for de større gutta og som ungdom midt i en prosess for utforskning av egen identitet er i fokus. Men jeg ønsker på grunnlag av dette, at dette er arenaer, sosiale sfærer hvor disse ungdommene, som er en del av vår kommende generasjon med unge voksne, vokser opp og vokser til. Finnes det forskning som viser at disse ungdommene ikke blir påvirket av rusmisbrukere som setter et skudd i armen bak en benk, eller at de våkner opp om natten at en pistol blir avfyrt i bakgården? Hvorfor får ikke dette politikernes

hovedfokus? Ville beboere på Majorstua eller Frogner godtatt et lignende bybilde for sine barn å vokse opp i og som en arena for deres barn å utforske sin identitet? Samtidig så ser kanskje identitetsprosessene helt annerledes ut i andre deler av byen med andre rekvisitter for ungdommene å benytte seg av.

Konklusjonen er dermed at ungdommene utforsker grenser innenfor ulike sosiale felt ved å gå inn i ulike sosiale roller og opptredener. De benytter seg av rekvisitter i de ulike sosiale sfærene for å avgi bestemte bilder av seg selv ovenfor dem som er til stede i det aktuelle rommet. Videre konkluderer jeg med at de ulike ungdomstilbudene spiller en stor rolle i ungdommenes identitetsprosesser, spesielt med tanke på at de både bevisst og ubevisst fremmer verdier tilhørende majoritetssamfunnet, uten at jeg her reflekterer over hvorvidt dette er positivt eller negativt.

Litteraturliste

Anderson, Mette.

1992. Innvandrerungdom, nettverk og etnisk identitet – En studie av tokulturellhet. Hovedfagsoppgave i sosiologi, Universitetet i Bergen.

2005. *Urban multi-culture in Norway – Identity formation among immigrant youth*. The Edwin Mellen Press, New York.

Bloustien, Gerry. 2003. *Girl Making – A Cross-Cultural Ethnography on the Processes of Growing up Female*. Berghahn Books. Australia.

Bourdieu, Pierre

1990. *The Logic of Practice*. Polity Press, Cambridge.

Bruvold, Benedicte Øvsthus. 2014. "Skal man virkelig forstå hva det vil si, må man ha opplevd det". Masteroppgave ved universitetet i Bergen.

Bucholtz, Mary. 2002. *Youth and cultural practice*. Annual Review of Anthropology, Vol. 31 (2002), pp. 525-552

Eide, Elisabeth og Simonsen, Anne Hege. 2007. *Mistenkelige Utlendinger – Minoriteter i norsk presse gjennom hundre år*. Høyskoleforlaget, Kristiansand.

E. E Evans-Pritchard, 1953. *The Nuer Conception of Spirit in Its Relation to the Social Order*. American Anthropologist, New Series, Vol. 55, No. 2, Part 1 (Apr. - Jun., 1953), pp. 201- 214

Fangen, Katrine. 2008. *Identitet og praksis – Etnisitet, klasse og kjønn blant somaliere i Norge*. Gyldendal Akademisk, Oslo.

Fuglerud, Øyvind og Thomas Hylland Eriksen. 2007. *Grenser for Kultur? Perspektiver fra nors minoritetsforskning*. Pax Forlag, Norge

Geertz, Clifford. 1973. *The Interpretation of Cultures – Selected Essays*. Basic Books Inc, New York.

Gjelstad, Lars Edvin. 2009. *Youth and cultural complexity in contemporary Indonesia*. Universitetet i Bergen, Norge

Goffman, Erving. 1992. *Vårt rollespill til daglig – En studie av hverdagslivets dramatik*. Pax Forlag A/S, Oslo.

Gullestad, Marianne.

2010. *Det norske sett med nye øyne – Kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt*. Universitetsforlaget, Oslo.

2002. *Invisible Fences: Egalitarianism, nationalism and racism*. Institute for Social Research, Oslo.

Hirsch, Eric og O'Hanlon, Michael. 1995. *The Anthropology of Landscape – Perspectives on Place and Space*. Clarendon Press, Oxford.

Huse, Tone. 2011. *Tøyengata – Et nyrikt stykke Norge*. Flamme Forlag, Oslo.

Hylland Eriksen, Thomas. 2012. *Den Globale Drabantbyen – Groruddalen og det nye Norge*. Cappelen Damm Akademisk, Oslo.

Jenkins, Richard

2008. *Rethinking Ethnicity*. SAGE Publications, London.

2008. *Social Identity*. Routledge, Oxon.

Klausen, Arne Martin (red.) 1984 «Den norske væremåten». Cappelen.

Lien, Inger-Lise

1998. *Vold og Gjengatferd – En pilotstudie av et ungdomsmiljø*. NIBR-rapport, Norsk institutt for by- og regionforskning, Oslo.

2011. *I Bakvendtland – kriminelle liv*. Universitetsforlaget, Oslo.

Marø, Oda. 2014. *The Pastoral Rehab*. Masteroppgave ved universitetet i Bergen

Mauss, M. 1973 [1935]. Techniques of the body. *Economy and Science* 2: 50-69.

Nilan, Pam og Feixa, Carles. 2006. *Global Youth? – Hybrid identities, plural worlds*. Routledge, Oxon.

Olwig, Karen Fog og Gulløy, Eva. 2003. *Children's Places – Cross-cultural perspectives*. Routledge, London.

Rugkåsa, Marianne og Kari Trædal Thorsen. 2003. *Nære steder, nye rom – utfordringer i antropologiske studier i Norge*. Gyldendal Akademisk, Trondheim.

Sandberg, Sveinung og Willy Pedersen. 2006. *Gatekapital*. Universitetsforlaget, Oslo.

Simonsen, Anne Hege og Elisabeth Eide. 2007. *Mistenkelige Utlendinger – Minoriteter i norsk presse gjennom hundre år*. Høyskoleforlaget, Kristiansand.

Thornton, Sara. 1995. *Club Cultures – Music, Media and Subcultural Capital*. Polity Press, Cambridge.

Willis, Paul. 1977. *Learing to labor. How working class kids get working class jobs*. Columbia University Press, New York.

Wulff, Helena og Amit-Talai, Vered. 1995. *Youth Cultures – A cross-cultural perspective*. Routledge, London.